

รายงานการวิจัย

การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

A DEVELOPING AND ADDING VALUE OF TOURISM PRODUCTS

IN CRADLE CIVILIZATION CITY LAND OF BUDDHISM

NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูธรรมศุค (สุทธิพงษ์ สัพโส)

พระครูปลัดสุวิฑฒนพรหมจริยคุณ (ณัฐพงศ์ คำมาก)

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

A DEVELOPING AND ADDING VALUE OF TOURISM PRODUCTS

IN CRADLE CIVILIZATION CITY LAND OF BUDDHISM

NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูธรรมศุต (สุทธิพจน์ สัพโส)

พระครูปลัดสุวิฑฒนพรหมจริยคุณ (ณัฐพงศ์ คำมาก)

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก

กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)

สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา 2) เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 12 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา 1.1 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 1.2 เสริมสร้างทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน มีสินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมี 1.3 การรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 1.4 กำหนดโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน 1.5 การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน 1.6 สร้างทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน 1.7 สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน ยังคงครึกครื้นในมิติการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ 1.8 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม หาวิธีการที่หลากหลายเข้ามาดำเนินการ 2. การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จะต้องดำเนิน ได้แก่ 2.1 การกำหนดนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา ซึ่งประกอบไปด้วย 2.1.1 การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2.1.2 สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา 2.1.3 การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา 2.2 การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา ซึ่งประกอบไปด้วย 2.2.1 การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว 2.2.2 การพัฒนากระบวนการจัดการ 2.2.3 หน้าที่ในการจัดการ 2.3 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา ที่ประกอบไปด้วย 2.3.1 การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ 2.3.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน 2.3.3 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

คำสำคัญ : 1. การพัฒนา 2. การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ 3. การท่องเที่ยว 4. เมืองอู่อารยธรรม 5.พระพุทธรักษา

ABSTRACT

The aims of this research were 1) to study the potential of the civilization tourism products, land of Buddhism, 2) to develop and increase the value of tourism products in the city of civilization, land of Buddhism, 3) to present guidelines for developing and adding value to tourism products of the city of civilization, land of Buddhism. This research is qualitative research. For studying documentary information In-depth interviews with 18 photos and focus group discussions with 12 person. Data were analyzed using content and context analysis techniques and check the completeness of the data using triangulation techniques, then present it descriptively.

The research results were as follows ; 1. The potential of tourism products in the city of civilization, land of Buddhism, 1.1 Receiving support from government agencies, 1.2 Strengthening vocational skills of people in temples and communities There are all forms of goods and services available, 1.3 Awareness of policies and access to information, 1.4 Determine infrastructure in temples and communities, 1.5 Management within temples and communities, 1.6 Create economic resources in temples and communities, 1.7 Tourism conditions in the temple and community still lively in the tourism dimension, both Thai and foreign tourists, 1.8 Increasing the value of tourism products in the civilization cradle city. Find a variety of methods to take action, 2. Developing and increasing the value of tourism products in the city of civilization. The land of Buddhism must proceed, including: 2.1 Establishing a policy to increase the value of tourism products in the city of civilization. Land of Buddhism which consists of 2.1.1 Creating a tourism development plan, 2.1.2 Creating tourism in the city of civilization, land of Buddhism, 2.1.3 Dealing with risks in the civilization cradle city situation Land of Buddhism. 2.2 Tourism product management of civilization cradle city land of Buddhism which consists of 2.2.1 Providing knowledge and understanding about tourism, 2.2.2 Developing management processes, 2.2.3 Management duties. 2.3 Developing and adding value to tourism products of the city of civilization, land of Buddhism that includes, 2.3.1 Giving importance to

product creative activities, 2.3.2 Promoting participation and driving, 2.3.3 Developing and increasing the value of tourism products in the civilization cradle city.

Keyword : 1. Development 2. Product Value Addition 3. Tourism 4. Civilization City
5. Buddhism

บทสรุปผู้บริหาร

การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการแสวงบุญที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในสมัยนั้นชาวพุทธจะแสวงบุญโดยการเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต่อมาภายหลังมีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ผู้ศรัทธาควรไปยัง ณ สถานที่ใดเพื่อยังให้เกิดความเจริญใจ ด้วยศรัทธา เหมือนได้เฝ้าพระพุทธองค์ สังเวชนียสถาน 4 ตำบลเป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ด้วยปรากฏในพระพุทธรวจนะที่ สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนากการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว ที่จะสามารถเพิ่มสมรรถนะและขีดของการแข่งขันของประเทศไทยต่อประเทศคู่แข่งได้

ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 7 อำเภอ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอพุทธมณฑล นครปฐมมีพลเมือง 720,337 คน ความหนาแน่น 332 คน / ตารางกิโลเมตร ที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของกรุงเทพฯ จนกลายเป็นเขตเศรษฐกิจเดียวกัน มีความอุดมสมบูรณ์ ทางธรรมชาติเหมาะแก่การเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นข้าว พืชผัก พืชไร่ ผลไม้ ประมงและปศุสัตว์ สนับสนุนนโยบายครัวโลกของรัฐบาล ซึ่งแต่ละจังหวัดเป็นจังหวัดขนาดกลางที่มีประชากรใกล้เคียงกันประมาณจังหวัดละกว่า 8 แสนคน ซึ่งเหมาะแก่การบริหารพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อการพัฒนาและช่วยเหลือสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น วัดพระปฐมเจดีย์ วัดพระประโทนเจดีย์ วัดไร่ขิง วัดไผ่ล้อม วัดกลางบางพระ วัดดอนยายหอม วัดศรีชะทอง เป็นต้น ต่างได้มีการส่งเสริม “การพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา” ให้เกิดขึ้นโดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ต้องการสร้างความเชื่อมโยงในชุมชนและสังคม ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ให้มีความสันติสุขในชุมชน ซึ่งม้งานวิจัยที่พบว่า แนวทางการใช้หลักธรรมในพุทธศาสนา จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจ โดยอาศัยความปรารถนาดีต่อกัน ทั้งทางกาย วาจา ใจ ความประพฤติที่เรียบร้อย มีความเห็นสอดคล้องกัน และเกื้อกูลในสิ่งที่ขาดแคลนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข และยังมีงานวิจัยที่พบว่า บ้าน วัด โรงเรียน มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาเยาวชนในชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาติดเกม โครงการบวรสันติสุขได้จัดกิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ เจริญสมาธิภาวนา เทศนาธรรม เสวนาธรรม การตอบปัญหาธรรมะ จำนวนมากทุกปี โดยการมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐ

เอกชน หน่วยงาน ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และมียังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มพูนศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน

โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะประโยชน์ในการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑ์สถาน สถานที่แสดงทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ งานหัตถกรรม และสินค้าในท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ภาคกลาง เป็นดินแดนทางดงงามด้วยอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา มีพระปฐมเจดีย์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญในการแสดงถึงการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ และพุทธศิลป์ที่สวยงาม การสัญจรและท่องเที่ยว และเป็นศูนย์รวมความศักดิ์สิทธิ์ ศรัทธา ความเชื่อ และพิธีกรรมของผู้คน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสำคัญที่เกิดจากความศรัทธาของผู้พุทธบริษัททั้งหลาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้จะไม่สามารถดำเนินการเสร็จสิ้นสมบูรณ์ได้หากปราศจากการสนับสนุนของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยชี้แนะให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยตลอดมา รวมถึงผู้ประสานงานโครงการที่ช่วยดูแลให้คำแนะนำงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

นอกจากนี้ ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักศึกษา ตลอดถึงนักวิชาการหลายมหาวิทยาลัย ได้มีส่วนร่วมสำคัญในความร่วมมือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย ท้ายสุดที่ไม่อาจลืมได้คือผู้ช่วยวิจัยทุกท่านที่ได้ร่วมกันทำงานอย่างแข็งขันในการลงสนามครั้งนี้

พระครูธรรมศุต (สุทธิพจน์ สัพโส)

หัวหน้าโครงการวิจัย

1 ธันวาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญรูปภาพ	ณ
บทที่	1
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	10
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่า	16
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์	22
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองอยู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา	28
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว	46
2.6 ข้อมูลพื้นที่วิจัย	52
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	58
2.8 สรุปกรอบแนวความคิด	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย 64
3.1	การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 66
3.2	การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 70
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 74
4.1	ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 76
4.2	ผลการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 103
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ 117
5.1	สรุปผลการวิจัย 117
5.2	อภิปรายผลการวิจัย 123
5.3	ข้อเสนอแนะ 126
บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	132
ภาคผนวก ก	แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย 133
ภาคผนวก ข	ประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) 140
ภาคผนวก ค	รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย 150
ภาคผนวก ง	เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน 152
ประวัตินักวิจัย	153

สารบัญรูปภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 2.1	กระบวนการ AIC	15
ภาพที่ 2.2	แผนผังแสดงแนวคิดเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการพัฒนา ผลิตภัณฑ์	21
ภาพที่ 2.3	แบบจำลองการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	42
ภาพที่ 2.4	ขั้นตอนการวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	44
ภาพที่ 2.5	แผนที่จังหวัดนครปฐม	53
ภาพที่ 2.5	สรุปกรอบแนวความคิด	64
ภาพที่ 3.1	แสดงกระบวนการดำเนินการวิจัย (Research Process)	65
ภาพที่ 4.1	แผนที่จังหวัดนครปฐม	80
ภาพที่ 4.2	แผนที่เส้นทางจังหวัดนครปฐม	96
ภาพที่ 4.3	องค์พระปฐมเจดีย์	97
ภาพที่ 4.4	รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม	108
ภาพที่ 4.5	รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน พระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม	110
ภาพที่ 4.6	รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม	113
ภาพที่ 4.7	ผลจากการสร้างการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารย ธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม	114

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการแสวงบุญที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในสมัยนั้นชาวพุทธจะแสวงบุญโดยการเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต่อมาภายหลังมีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ผู้ศรัทธาควรไปยัง ณ สถานที่ใดเพื่อยังให้เกิดความเจริญใจ ด้วยศรัทธา เหมือนได้เฝ้าพระพุทธองค์ สังฆนียสถาน 4 ตำบล เป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ด้วยปรากฏในพระพุทธวจนะที่ สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจน ตามหลักฐานในพระไตรปิฎกความว่า (ที.ม. (ไทย) 10/202/150) สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกุลบุตรผู้มีศรัทธา 4 แห่งนี้ ภ แห่งเป็นไฉน คือ สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกุลบุตรผู้มีศรัทธาว่าพระตถาคตประสูติ ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตตรัสรู้หลุดตรัสสัมมาสัมโพธิญาณ ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตทรงประกาศธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตปรินิพพานด้วยอนุปาทิ เสสนิพพานธาตุ ณ ที่นี้ 1 สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกุลบุตรผู้มีศรัทธา 4 แห่ง นี้แลฯ อานนทฺ์ ขนเหล่าใดเที่ยวไปตามเจดีย์สถาน จักมีจิตเลื่อมใสทำกาลแล้ว ขนเหล่านั้นจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ภายหลังแต่การตายเพราะการทำลายแห่งกายดังนี้” (พุทธทาสภิกขุ, 2553) ความสำคัญทางด้านจิตวิญญาณของการแสวงบุญ ถือว่าสำคัญที่สุดกล่าวคือ แสวงบุญเป็นหนทางแห่งการบรรลุธรรมเป็นการเดินทางอันเนื่องจากจิตวิญญาณและศาสนาเป็นการเดินทางเพื่อสั่งสมบุญบารมี เป็นการเดินทางที่ให้คุณค่าทางด้านจิตใจ กระตุ้นเตือนให้เกิดธรรมสังเวช เกิดความไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เป็นการระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า เกิดความอิมเอบในจิตใจ จิตใจผ่องแผ้วใสสะอาดปราศจากความเศร้าหมองเกิดความสงบเยือกเย็นขึ้นในจิตทำให้ผู้แสวงบุญได้ใกล้ชิดกับความจริงสูงสุด นำไปสู่การหมดซึ่งกิเลสและการดับทุกข์อย่างสิ้นเชิงตามลำดับต่อไป นั่นคือหนทางแห่งการบรรลุธรรมผลแห่งพระนิพพาน ในท้ายที่สุดระหว่างการแสวงบุญ ผู้แสวงบุญจะสัมผัสได้ถึงจิตที่เป็นสุขประกอบด้วยกุศลธรรม ด้วยการประพฤติปฏิบัติชอบด้วยกายวาจาและใจ ในสถานที่อันควรประกอบกิจกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า ได้ฟัง คือได้ฟังธรรม ฟังเรื่องราวพุทธประวัติก็เป็นบุญได้ดู คือได้เห็นพุทธเจตสังฆนียสถานก็เป็นบุญตา ได้บูชา คือได้ปฏิบัติบูชาพระรัตนตรัยและพุทธสถาน ก็เป็นบุญตน ได้สวดมนต์ คือได้สรวายพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณก็เป็นบุญปาก ได้บริจาค คือได้ช่วยเหลือให้ทานแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ก็เป็นบุญทานได้อธิษฐานคือ การตั้งใจงานในคุณงามความดีพัฒนาชีวิตก็เป็นบุญใจ (ไพโรจน์ ชินศิริประภม, 2555)

สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ได้นับถือและยกย่องเทิดทูนเป็นสรณะแห่งชีวิต สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาติส่วนใหญ่ มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา เมืองค์พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นพระประมุขของชาติ ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงยกย่องเชิดชูพระพุทธศาสนาตลอดมาตั้งแต่อดีตอันยาวนาน จวบจนกาลปัจจุบัน อันแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ว่าพระพุทธศาสนาได้สถิตสถาพรเป็นมิ่งขวัญของชาติไทยตลอดมาทุกยุคทุกสมัย กล่าวได้ว่าชาติไทยได้มีความเจริญมั่นคง ดำรงเอกราชอธิปไตยสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณกาล จวบจนกาลปัจจุบันก็ด้วยคนไทยทั้งชาติยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพบูชาพระรัตนตรัยคือพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เป็นสรณะ พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อชีวิตของชาวไทย โดยมีส่วนเสริมสร้างอุปนิสัยของคนในชาติให้รักความสงบ มีความเสียสละ แกล้วกล้า อัจฉริยะ รอบรู้ฐานะ อุตสาหะ มีความรักและยึดมั่นอยู่ในสามัคคีธรรม

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการเรียนรู้ที่เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาและแสวงหาคคุณค่าทางด้านคุณธรรม/จริยธรรม และคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องทั้งแก่เพื่อนมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อกันและกัน กอปรในช่วงที่ผ่านมามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด การไหว้พระประจำวันเกิดปีเกิด การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเน้นการฝึกสมาธิทางพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาอันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวดังกล่าว ได้รับความสนใจและการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 7 อำเภอ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน อำเภอดอนตูม อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอพุทธมณฑล นครปฐมมีพลเมือง 720,337 คน ความหนาแน่น 332 คน / ตารางกิโลเมตร ที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของกรุงเทพฯ จนกลายเป็นเขตเศรษฐกิจเดียวกัน มีความอุดมสมบูรณ์ ทางธรรมชาติเหมาะแก่การเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นข้าว พืชผัก พืชไร่ ผลไม้ ประมงและปศุสัตว์ สนับสนุนนโยบายครัวโลกของรัฐบาล ซึ่งแต่ละจังหวัดเป็นจังหวัดขนาดกลางที่มีประชากรใกล้เคียงกันประมาณจังหวัดละกว่า 8 แสนคน ซึ่งเหมาะแก่การบริหารพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อการพัฒนาและช่วยเหลือสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น วัดพระปฐมเจดีย์ วัดพระประโทนเจดีย์ วัดไร่ขิง วัดไผ่ล้อม วัดกลางบางพระ วัดดอนยายหอม วัดศรีษะทอง เป็นต้น ต่างได้มีการส่งเสริม “การพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา” ให้เกิดขึ้นโดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่ต้องการสร้างความเชื่อมโยงในชุมชนและสังคม ไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ให้มีความสันติสุขในชุมชน ซึ่งมี

งานวิจัยที่พบว่า แนวทางการใช้หลักธรรมในพุทธศาสนา จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจ โดยอาศัยความปรารถนาดีต่อกัน ทั้งทางกาย วาจา ใจ ความประพฤติที่เรียบร้อย มีความเห็นสอดคล้องกัน และเกื้อกูลในสิ่งที่ขาดแคลนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข และยังมีงานวิจัยที่พบว่า บ้าน วัด โรงเรียน มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาเยาวชนในชุมชน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาติดเกม โครงการบวรสันติสุขได้จัดกิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ เจริญสมาธิภาวนา เทศนาธรรม เสวนาธรรม การตอบปัญหาธรรมะ จำนวนมากทุกปี โดยการมีส่วนร่วมของทั้งภาครัฐ เอกชน หน่วยงาน ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และมียังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มพูนศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัย มีความประสงค์ที่จะศึกษาการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ให้เกิดความหลากหลายในการเสริมสร้างคุณค่าทั้งวัตถุที่เป็นศาสนสถานและจรรโลงคุณค่าทางจิตใจแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังอุอาร์ยธรรมแดนพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนทั้งด้านร่างกายและจิตใจสืบไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1. ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร
2. การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรทำอย่างไร
3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรทำอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัย R&D (Research and Development) โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาเนื้อหาที่มุ่งเน้นเฉพาะในประเด็นของการกำหนดกิจกรรมเป้าหมาย ที่ควรได้รับการส่งเสริม การกำหนดกิจกรรมการพัฒนา และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและหลักการพัฒนาเชิงบูรณาการเพื่อ ส่งเสริมการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

1.4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ในการวิจัยการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ครั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

1. **ตัวแปรอิสระ/ตัวแปรต้น** ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 2) ทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน 3) การรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 4) โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน 5) การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน 6) ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน และ 7) สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน 2) กิจกรรมและผลิตภัณฑ์ในวัดและชุมชน และ 4) การเตรียมความพร้อมของวัดและชุมชน

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวัดที่มีวัดมุงมรดก และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครปฐม จำนวน 7 อำเภอ ได้แก่

1. อำเภอเมืองนครปฐม 3 วัด ประกอบด้วย วัดพระปฐมเจดีย์ วัดพระประโชฎกเจดีย์ วัดดอนยายหอม

2. อำเภอนครชัยศรี 3 วัด คือ วัดกลางบางแก้ว วัดศรีชะทอง วัดกลางบางพระ

3. อำเภอสามพราน 2 วัด คือ วัดไร่ขิง วัดดอนหวาย

4. อำเภอคอนตูม 1 วัด คือ วัดคอนตูม
5. อำเภอบางเลน 1 วัด คือ วัดลำพญา
6. อำเภอกำแพงแสน 3 วัด คือ วัดสระมณฑล วัดประชาราษฎร์บำรุง (รางหมัน) วัดไร่แตงทอง
7. อำเภอพุทธมณฑล 3 วัด คือ วัดสุวรรณาราม วัดจิวราย

1.4.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้แทนที่เป็นกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มศิลปิน กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานวัฒนธรรม นักศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ นักท่องเที่ยว และประชาชนชาวบ้าน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้แทนที่เป็นกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มศิลปิน กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานวัฒนธรรม นักศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ นักท่องเที่ยว และประชาชนชาวบ้าน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.4.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 1 ปี (ปีงบประมาณ 2565) โดยกำหนดระยะเวลาจำแนกตามกิจกรรมหลักของการดำเนินการวิจัย

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

จากการศึกษาวิจัย การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้าง (Structure) และแบบแผน (Pattern) ของร่างกายทุกส่วนอย่างมีขั้นตอนและเป็นระเบียบแบบแผน นับแต่เริ่มปฏิสนธิจนกระทั่งเสียชีวิต ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิง คุณภาพ (Quality) เพื่อให้บุคคลนั้นพร้อมจะแสดงความสามารถในการกระทำกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับวัย

2. การเพิ่มมูลค่า หมายถึง สิ่งที่ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยผ่านการสร้างคุณค่าสำหรับลูกค้าที่ดีขึ้น (Customer Value) โดยมีขั้นตอนการผลิต หรือบริการที่ดีกว่า เพื่อการเป็นผู้นำในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ นอกจากการสร้างความแตกต่างในตลาดแล้วมูลค่าเพิ่มจะเป็นตัวช่วยในการสร้างคุณค่าที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคที่สูงกว่า ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกหรือซื้อผลิตภัณฑ์และบริการต่อไป

3. ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งใด ๆ ที่นำเสนอเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของตลาดให้ได้รับความพึงพอใจ ดังนั้นจากความหมายนี้ “ผลิตภัณฑ์” จึงมีความหมายที่กว้างครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภคได้ โดยครอบคลุมถึง

3.1 สินค้า (Goods) เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตนจับต้องได้ เช่น รองเท้า อาหาร ยารักษาโรค โทรศัพท์

3.2 บริการ (Service) เป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีตัวตนจับต้องไม่ได้ เช่น การตัดผม การชมนคอนเสิร์ต

3.3 บุคคล (Person) เช่น นักกีฬาที่มีชื่อเสียง ดารา นักร้อง นักการเมือง

3.4 สถานที่ (Place) เป็นสถานที่ที่สร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคในแง่ใดแง่หนึ่งได้ เช่น เพื่อการพักผ่อน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ เช่น พระราชวัง อุทยานประวัติศาสตร์ เกาะภูเก็ต เขาใหญ่ ถนนข้าวสาร เป็นต้น

3.5 แนวความคิด (Idea) เป็นแนวความคิดที่สามารถเป็นที่ยอมรับได้ของผู้บริโภค (ประชาชน) เช่น นโยบายพรรคการเมือง การรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ การรณรงค์ความประหยัด

4. การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬา ซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง หรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

5. วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตซึ่งมีทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมเป็นสิ่งที่จับต้องมองเห็นได้วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมจะปรากฏในรูปของวัตถุส่วนวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมคือพฤติกรรมและที่จับต้องหรือยากที่จะมองเห็นได้ในทันที ได้แก่ ความรู้สึก คุณค่า ปรัชญาความเชื่อ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่มนุษย์สร้างขึ้น จากกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ได้แก่ การรู้จักคิด รู้จักใช้ รู้จักถ่ายทอด ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์เพราะว่าสิ่งที่สัตว์กระทำถือว่าเป็นสัญชาตญาณ มิใช่การเรียนรู้

6. การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา เป็นการระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า เกิดความอึ้งเอิบในจิตใจ จิตใจผ่องแผ้วใสสะอาดปราศจากความเศร้าหมองเกิดความสงบเยือกเย็นขึ้นในจิต ทำให้ผู้แสวงบุญได้ใกล้ชิดกับความจริงสูงสุด นำไปสู่การหมดซึ่งกิเลสและการดับทุกข์อย่างสิ้นเชิงตามลำดับต่อไป นั่นคือหนทางแห่งการบรรลุมรรคผลแห่งพระนิพพานในท้ายที่สุดระหว่างการแสวงบุญ ผู้แสวงบุญจะสัมผัสได้ถึงจิตที่เป็นสุข ประกอบด้วยกุศลธรรม ด้วยการประพฤติปฏิบัติชอบด้วยกายวาจาและใจ ในสถานที่อันควรประกอบกิจกรรม ดังคำกล่าวที่ว่า ได้ฟัง คือได้ฟังธรรม ฟังเรื่องราวพุทธประวัติก็เป็นบุญได้ดู คือได้เห็นพุทธจตุสังเวชนียสถานก็เป็นบุญตา ได้บูชา คือได้ปฏิบัติบูชาพระรัตนตรัยและพุทธสถาน ก็เป็นบุญตน ได้สวดมนต์ คือได้สาธยายพระพุทธานุคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณก็เป็นบุญปาก ได้บริจาค คือได้ช่วยเหลือให้ทานแบ่งปันสิ่งของต่าง ๆ ก็เป็นบุญทานได้อิच्छฐาน คือ การตั้งเจตจำนงในคุณงามความดีพัฒนาชีวิตก็เป็นบุญใจ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา
2. ทำให้ทราบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม
3. ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม
4. นำข้อค้นพบที่ได้รับจากการวิจัยไปพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนามิพัฒนาการเรื่อยมา ตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนกระทั่งปัจจุบัน รูปแบบปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลง คือ ศรัทธาของชาวพุทธและอานิสงส์ได้รับการแสวงบุญ นั่นคือ บุญ การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นเสมือน การเดินทางด้วยเหตุผลทางจิตวิญญาณและศาสนา เป็นการเดินทางของจิตใจ เพื่อหล่อเลี้ยงจิตใจของ ผู้เดินทางทำให้พวกเขาได้ใกล้ชิดกับความจริงสูงสุด อู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัด นครปฐมเป็นหนึ่งในต้นตุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญทางพระพุทธรศาสนาและของประเทศ

ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยมุ่งเน้นการแสวงหาและ ใช้ต้นตุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการ พัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ คือ เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ในเชิงมูลค่าทาง เศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก และเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างสรรค์ในเชิงคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และการ เรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยมี จำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในขณะเดียวกันการเดินทางท่องเที่ยว ของคนในประเทศก็มีการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถ สร้างรายได้จำนวนมากมาสู่ประเทศ

การท่องเที่ยวนับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ การบริการ ศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีเป็นต้นตุนในการดำเนินการและเพื่อสร้างความดึงดูดใจของ นักท่องเที่ยว ซึ่งในประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะและความสนใจของนักท่องเที่ยว คือ

1. ประเภทธรรมชาติ เช่น ทะเล น้ำตก ชายหาด เกาะ อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น
2. ประเภทประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถานและศาสนา เช่น วัด อุทยานประวัติศาสตร์
3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม คือ รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนใน สังคม เช่น ตลาดน้ำ งานประเพณีลอยกระทง สงกรานต์ เป็นต้น

ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมนั้น เป็นทรัพยากรที่มี คุณค่าของชนชาติที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และเทคโนโลยีการจัดการของ ผู้คนในสังคมเป็นแหล่งรวมศิลปวิทยาการในสาขาต่าง ๆ ทั้งในด้านโบราณคดี วัฒนธรรม จารีต

ประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม สุนทรียศาสตร์ ฯลฯ ทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดนั้น นับว่ามีคุณค่าและมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง เพราะวัดเป็นแหล่งที่เชื่อมโยงเรื่องราวความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและเป็นสถานที่รวบรวมมรดกศิลปวัฒนธรรม และศิลปกรรมอันวิจิตรงดงามเพียบพร้อมด้วยคุณค่าทางศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและความเป็นอัจฉริยะของบรรพบุรุษอันเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมโยงสายใยของอดีตกับปัจจุบันไม่ให้ขาดออกจากกัน นอกจากนี้ วัดบางแห่งยังประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทั้งทางภูมิสถาปัตยกรรมหรือพุทธศิลปกรรมและทางธรรมชาติที่สวยงาม วัดจึงเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีคุณค่าทางศิลปะที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม” จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรือง และเพื่อเตรียมการรองรับสถานการณ์ในอนาคตอันจะนำไปสู่การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่ยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย ซึ่งเป็นการทบทวนวรรณกรรมนำข้อค้นพบไปสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย การศึกษาประเด็นดังกล่าวจะทำให้เข้าใจบริบทเชิงพื้นที่ในมิติที่หลากหลาย ได้ชัดเจนมากขึ้น โดยทำการทบทวนวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่า
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 2.6 ข้อมูลพื้นฐานพื้นที่วิจัย
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

2.1.1 ความหมายของการพัฒนา

แนวคิดการพัฒนาเป็นแนวทางในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมตั้งแต่ระดับบุคคล สถาบันไปจนถึงระดับสังคม จากลักษณะที่สังคมเคยเป็นอยู่ให้ก้าวไปสู่การเป็นสังคมตามแบบอย่างที่เราจะเป็นหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งอาจเรียกว่า สังคมที่ได้รับการพัฒนานั่นเอง คำว่า พัฒนา ถูกกำหนดขึ้นโดยนักวิชาการด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไป ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาต่างมีรากฐานพัฒนาการทางความคิดที่แตกต่างกันด้านความเชื่อพื้นฐานของนักคิดแต่ละยุคสมัยและความเหมาะสมของสถานการณ์ภายใต้บริบทการพัฒนาที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มทฤษฎี ทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีความทันสมัย ทฤษฎีการพัฒนาแบบพึ่งพา และทฤษฎีทางเลือกอื่น ๆ ได้แก่ ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นความต้องการขั้นพื้นฐาน และทฤษฎีการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งในที่นี้คณะผู้วิจัยจะนำเสนอเพียงแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเท่านั้น

การพัฒนา เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่าง ๆ หลายประการดังต่อไปนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population Change)
3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน (Isolation and Contact)
4. โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Structure)
5. ระดับของความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge and Technology)
6. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น เช่น การเล็งเห็นความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง หรือนโยบายของผู้นำประเทศ

จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผ่านมา เราจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การพิจารณาเรื่องการเปลี่ยนแปลงจึงต้องทำความเข้าใจทั้งในด้านทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction) ขนาดของการเปลี่ยนแปลง (Magnitude) ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลง (Time) สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Change & Resistance to Change)

สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจเบื้องต้น คือ ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้น กินความครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือถดถอยก็ได้ แต่ที่เป็น

พื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ก็คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction for Change) ในลักษณะที่ก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น

คำว่า “พัฒนา” เกิดขึ้นและนำมาใช้ครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยนักเศรษฐศาสตร์ ได้นำมาใช้เรียกการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการใช้แรงงานคนและสัตว์มาเป็นพลังงานจากเทคโนโลยี เช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ต่าง ๆ อาชีพของคนในสังคมเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นการประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม วิธีการผลิตเปลี่ยนจากการยังชีพเป็นวิธีการผลิตเพื่อการค้า ที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากชนบทเป็นเมือง สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น หลังจากนั้น คำว่า พัฒนา ก็ได้แพร่กระจายออกไปทั่วโลก โดยความหมายกว้าง ๆ ทั่วไปแล้ว หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามีอยู่สามส่วน คือ ผู้กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตนา วัตถุประสงค์ วิธีการรวมทั้งกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป้าหมายของกระทำที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิชาการที่ว่าด้วยการพัฒนา

คำถามที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งในศาสตร์ที่ว่าด้วยการพัฒนา ก็คือ การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของสังคมนั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของใคร เกิดขึ้นจากการกระทำของใคร และมีจุดมุ่งหมายรวมทั้งเจตนาที่แท้ที่จริงอย่างไร จึงต้องการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

จากการศึกษาเชิงวาทกรรม (Discourse Studies) พบว่า มีการแอบแฝงซ่อนเร้นความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ นั่นคือ การพัฒนาที่ผ่านมาในอดีตเป็นเพียงการบิดเบือน ซ่อนเร้นฉันทามติเชิงวิชาการที่แท้จริงของพัฒนาศาสตร์ โดยพยายามใช้วาทกรรมครอบงำระบบความคิด รวมไปถึงการชี้้นำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมเป้าหมายให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ผู้สร้างวาทกรรมต้องการ นอกเหนือไปจากนั้น ยังมีข้อคิดเห็นทางวิชาการที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ภายใต้เงื่อนไขที่บริสุทธิ์ การพัฒนาที่แท้จริงไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นได้ ถ้าหากไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงเชิงลบของสังคมซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในทางบวกหรือการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม โดยแก่นแท้แห่งศาสตร์นั้น การพัฒนา (Development) มีความหมายเป็นสองนัย ก็คือ

1. ในความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้นหรือริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาและนำมาใช้เป็นครั้งแรก เช่นการคิดค้นกระแสไฟฟ้า การประดิษฐ์เครื่องคอมพิวเตอร์

2. ในความหมายอย่างกว้าง การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของระบบต่าง ๆ ในสังคมที่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมนั้น โดยมีหลักที่ใช้ในการพิจารณาโดยมีจุดเน้นอยู่ที่ลักษณะของการพัฒนา คือ

1) การเปลี่ยนแปลงในด้านปริมาณ คุณภาพ และสิ่งแวดล้อม ทุกด้านให้ดีขึ้นหรือเหมาะสมกว่าสภาพที่เป็นอยู่เดิม

2) มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างมีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันไป

3) มีลักษณะเป็นพลวัตร ซึ่งหมายความว่าเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

4) มีลักษณะเป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อใด ใช้งบประมาณและสิ่งสนับสนุนเท่าใด ใครรับผิดชอบ

5) มีลักษณะเป็นวิชาการ ซึ่งหมายถึง การกำหนดขอบเขตและกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชนบท การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาชุมชน การพัฒนาการศึกษา

6) มีลักษณะที่ให้น้ำหนักต่อการปฏิบัติการจริงที่ทำให้เกิดผลจริง

7) การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ โดยมนุษย์ และเพื่อมนุษย์ หรืออาจจะเกิดขึ้นเอง

8) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด ซึ่งสามารถจะบอกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นมากหรือน้อยเพียงใด ในระดับใด

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2528:44) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่การกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือ การเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า (Planned Change)

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาประเทศรวมทั้งสันติสุขอันยั่งยืนอย่างแท้จริงของสังคมนั้น นอกเหนือไปจากการขึ้นอยู่กับทุกบริบทที่ประกอบขึ้นมาเป็นระบบสังคมแล้ว ยังควรต้องเน้นการขึ้นอยู่กับความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งรอบด้านในองค์ความรู้ที่มีต่อทุกระบบของสังคมนั้น ทั้งระบบปฏิบัติการ ผู้นำ และศักยภาพของผู้นำ ตลอดจนภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำทุกด้านของสังคมนั้นอีกด้วย ความพิการของศาสตร์แห่งการพัฒนา รวมทั้งข้อผิดพลาดมักจะถูกปรากฏให้เห็นเมื่อมักจะปรากฏว่า ผู้ที่สถาปนาตนเองว่าเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการแห่งพัฒนานั้น แท้ที่จริงแล้วมีความปกติหรือพิการทางด้านวุฒิภาวะแห่งองค์ความรู้พื้นฐานหลายด้าน

2.1.2 กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm)

กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) หมายถึง “กระบวนความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันโดยการทำงานด้วยกัน ใช้ความพยายามร่วมกัน และไม่มาเป็นปกป้องต่อกัน” (อริยา เศวตามร์, 2542 อ้างถึงใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2542)

วิธีการส่งเสริมให้คนมีความรักกันและมีความรู้ร่วมกัน มีการค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือที่เรียกว่า (AIC) ซึ่งเป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่ทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบเข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งจะดำเนินการใน 3 ชั้น คือ

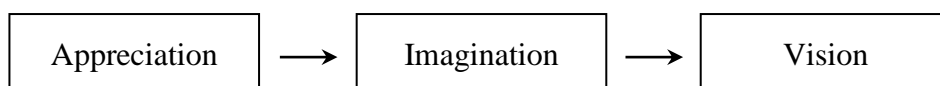
ชั้นที่ 1 คือ A : Appreciation

ชั้นที่ 2 คือ I : Influence

ชั้นที่ 3 คือ C : Control

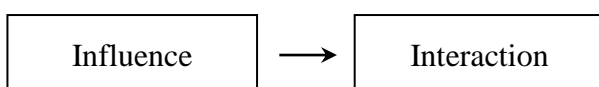
ชั้นที่ 1 คือ A : Appreciation คือ “การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่น โดยไม่รู้สึกรังหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์” ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียน และคำพูด ว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และเขาอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้คนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังร่วม” ขึ้นในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน

ในช่วงของการแสดงออกว่าแต่ละคนอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร เป็นการใช้จินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยและสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมองการณ์ไกล การมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการคิดจากสภาพปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นั่นคือ การใช้ “จินตนาการ” (Imagination) ซึ่งจะมีพลังมากขึ้นกลายเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” (Shared Vision) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (Shared Ideal) ซึ่งได้แก่ “สิ่งที่มุ่งมาดปรารถนาพร้อมกันหรือเป้าหมาย” นั่นเอง

ชั้นที่ 2 คือ I : Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุดในขั้นนี้ ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็น ว่าวิธีการสำคัญที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง

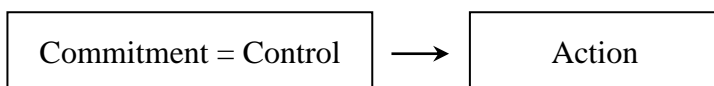
เมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็นแล้ว จะนำ “วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้ “วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ ซึ่งในการพิจารณาเลือกวิธีการสำคัญนั้น สมาชิกกลุ่มจะมี “ปฏิสัมพันธ์” (Influence หรือ Interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุด เนื่องจากเป็นการถกเถียงโต้แย้งในระดับวิธีการดังกล่าว มี “เป้าหมาย” หรือ “อุดมการณ์” ร่วมกัน ฉะนั้น กลุ่มยังมีแนวโน้มที่จะรักษาความสามัคคีไว้ได้โดยไม่ยากนัก

ขั้นที่ 2 คือ C : Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีกำหนดเวลาอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใด จะมีรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าวหรือไม่ ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่น ๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้

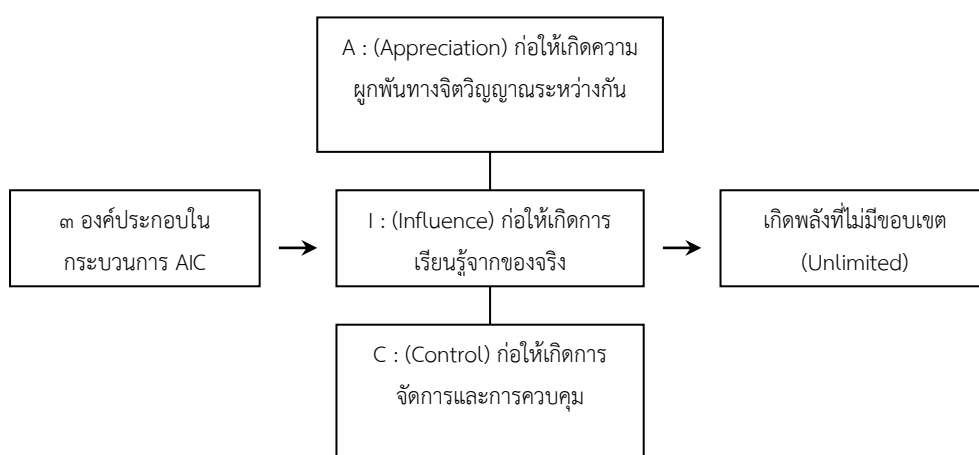
ในขั้นนี้ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกเองว่า สมควรจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใด จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด “ข้อผูกพัน” (Commitment) ให้ตนเองเพื่อ “ควบคุม” (Control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุด

นอกจากการเข้ารับผิดชอบหรือไม่ความร่วมมือตาม “แผนปฏิบัติการ” ที่กลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มในแต่ละคนยังอาจกำหนด “ข้อผูกพันเฉพาะตัว” (Personal Commitment) ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองแต่ละคนให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด

กระบวนการ AIC จะสร้างพลังสร้างสรรค์ขึ้น เมื่อฝ่ายต่าง ๆ เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความเมตตา ตัว A (Appreciation) คือ ธรรมะอย่างสูง ได้แก่ ความรักและความเมตตาคนอื่น ต้องรับฟัง อดทน และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซึ่งตรงกับหลักของพระพุทธศาสนา ฉะนั้น “A” ทำให้เกิดพลังความดีเข้ามา อาจเรียกว่าเป็น “การพัฒนาทางจิตวิญญาณ” (Spiritual Development) พอคนที่เข้ามาร่วมกิจกรรมมีความรักความเมตตาต่อกัน ก็จะมีการเรียนรู้ร่วมกัน

จากการทำงานด้วยกัน ที่เรียกว่า “Interactive learning through action” จึงให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ เพราะทำให้เกิด “การเรียนรู้” ที่แท้จริง ซึ่งมีพลังมาก ปกติแล้วคนมักจะเรียนรู้กันยาก เพราะฉะนั้น “การพัฒนา” ต้องการ “การเรียนรู้” อย่างมากของทุกฝ่าย นั่นคือ ต้องมี “I” (Influence) ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดพลัง และต้องมี “C” (Control) ซึ่งได้แก่ “การจัดการ” (Management) และ “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) ที่กำหนดว่าใคร จะทำอะไร อย่างไร เมื่อใด มีค่าใช้จ่ายเท่าไร จะได้เงินจากไหน ถ้าไม่พอจะทำอย่างไร เป็นต้น

แผนภาพที่ 2.1 กระบวนการ AIC

(ที่มา: ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2542)

การที่จะผลักดันกระบวนการใหม่ในด้านการพัฒนาให้มีบทบาทในทางปฏิบัตินั้น จะต้องใช้กระบวนการให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันทำงานและเรียนรู้ร่วมกันด้วยความรัก ทุกฝ่ายในที่นี้ หมายถึง เบญจภาคี คือ 1) ชุมชน ได้แก่ องค์กรประชาชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา อาสาสมัคร และประชาชนทั่วไป 2) รัฐ ได้แก่ รัฐบาล และหน่วยงานของทางราชการ 3) นักวิชาการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชำนาญการต่าง ๆ 4) องค์กรเอกชน ได้แก่ มูลนิธิ สมาคม องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรการกุศล สื่อมวลชน ตลอดจนชมรม และกลุ่มต่าง ๆ และ 5) องค์กรธุรกิจ ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน และนักธุรกิจ

ปัจจุบันสังคมไทยเกิดปัญหาสังคมขึ้นมากมาย เช่น อาชญากรรม โสเภณี ความยากจน ซึ่งเชื่อมโยงไปกับเรื่องความเสื่อมเสียทางศีลธรรม สรุปลแล้วเรียกว่า เป็นวิกฤติการณ์ทางสังคม (Social Crisis) มีสาเหตุทั้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเอง และสาเหตุจากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป กรณีดังกล่าว เป็นปัญหาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก การที่จะแก้ไขได้ต้องเปลี่ยนกระบวนความคิดหรือวิถีคิดใหม่ โดยให้หมึกกำลังกันทุกส่วนเข้ามาเชื่อมโยงกันทำงาน เพราะเราจะแก้ปัญหาละเรื่องไม่ได้ ต้องทำ

พร้อมกันทุกเรื่อง โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นหลักและอาศัยเครื่องมือ วิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) เพื่อก่อให้เกิดแนวทางใหม่แห่งความร่วมมือในการพัฒนาของทุกฝ่าย ทั้งทางราชการ ชุมชน องค์กรเอกชน สาธารณะประโยชน์หรือองค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิชาการ สถาบันทางศาสนา และภาคธุรกิจ ในอันที่จะพัฒนาทางเศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยระดมทรัพยากรกำลังและทรัพยากรทั้งหมดมาเชื่อมโยงกันในการดำเนินงานสร้างสรรค์สังคม

กล่าวโดยสรุป กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา จะต้องใช้กระบวนการให้ทุกฝ่ายเข้ามา ร่วมกันทำงานและเรียนรู้ร่วมกันด้วยความรัก การที่จะแก้ไขได้ต้องเปลี่ยนกระบวนความคิดหรือวิธีคิดใหม่ โดยให้ฝึกกำลังกันทุกส่วนเข้ามาเชื่อมโยงกันทำงาน เพราะเราจะแก้ปัญหาที่ละเรื่องไม่ได้ ต้องทำพร้อมกันทุกเรื่อง โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นหลักและอาศัยเครื่องมือ วิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่า

เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริโภคนั้นมีทางเลือกมากขึ้น ซึ่งมีอีกสิ่งหนึ่งที่เมื่อก่อนอาจเล่นบทเป็นแค่ตัวประกอบเท่านั้น แต่ปัจจุบันก้าวขึ้นมามีความสำคัญไม่แพ้กันเลยทีเดียวที่จะมีส่วนช่วยทั้งถึงผู้บริโภคกลุ่มใหม่ ๆ เข้ามา รวมถึงรักษาผู้บริโภครายเดิมให้อยู่ไปนาน ๆ ก็คือ เรื่องของการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยในอดีตนั้นหากผลิตภัณฑ์ หรือบริการหนึ่งจะประสบความสำเร็จได้ในท้องตลาดสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คงจะเป็นตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักนั่นเองที่ต้องมีคุณภาพที่เยี่ยมยอดกว่าคู่แข่ง และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า อย่างไรก็ตามในปัจจุบันจะพบว่า จริงอยู่ที่บ่อยครั้งคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักอาจจะเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่อีกสิ่งหนึ่งที่ก้าวขึ้นมาเป็นส่วนสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็คือ เรื่องของ “มูลค่าเพิ่ม” ที่ติดมากับตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักนั้น ๆ ในบางกรณีส่วนของมูลค่าเพิ่มก็จะเป็นตัวดึงดูดผู้บริโภคให้หันมามอง หรือตัดสินใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลัก ดังนั้นธุรกิจในปัจจุบันเราจะเห็นว่า ไม่ใช่เป็นการขายเพียงตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักอย่างเดียว แต่จะต้องมีส่วนเพิ่มมูลค่าที่จะทำให้ผู้บริโภครู้สึกได้ประโยชน์มากขึ้นด้วย (พูนลาภ ทิพชาติโยธิน, 2553: 87-88)

2.2.1. ความหมายการเพิ่มมูลค่า (Value Added Creation)

ในการให้ความหมาย และคำจำกัดความของการสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้มีการให้นิยามไว้ในหลายๆ ด้าน ดังต่อไปนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541 : 868) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเพิ่มมูลค่า หมายถึง ความพยายามในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณค่าในสายตาของลูกค้ามากขึ้น Louis (อ้างถึงใน ดนัย จันทรฉาย, 2547 : 239) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม หมายถึง การนำเสนอผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยคุณภาพ บริการ และราคา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจในการซื้อ ครอบครอง และใช้ประโยชน์ทั้งนี้ในความหมายด้านการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่ม คือ การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภคสูงสุด และเกินความคาดหมายของผู้บริโภค อีกทั้งมูลค่าเพิ่มอาจเกิดจากการเพิ่มสิ่งทีนอกเหนือจากสิ่งทีผู้บริโภคคาดว่าจะได้รับ (Nilson, 1992) นอกจากนี้การสร้างมูลค่าเพิ่มที่เป็นการเพิ่มหรือเสริมสิ่งใหม่ ๆ สู่อะผลิตภัณฑ์ ควรมีความเกี่ยวข้อง และเป็นสิ่งทีลูกค้าต้องการ (Chematomy & Harris, 1998)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม หมายถึง สิ่งทีช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยผ่านการสร้างคุณค่าสำหรับลูกค้าทีดีขึ้น (Customer Value) โดยมีขั้นตอนการผลิต หรือบริการทีดีกว่า เพื่อการเป็นผู้นำในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ นอกจากการสร้างความแตกต่างในตลาดแล้วมูลค่าเพิ่มจะเป็นตัวช่วยในการสร้างคุณค่าทีส่งผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคทีสูงกว่า ซึ่งนำไปสู่ความมั่นใจในการตัดสินใจเลือก หรือซื้อผลิตภัณฑ์และบริการต่อไป

2.2.2 ความสำคัญของการเพิ่มมูลค่า

ในปัจจุบันการดำเนินธุรกิจมีการแข่งขันอย่างรุนแรง และพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นธุรกิจต่าง ๆ จึงต้องมีการปรับปรุงแนวคิด กลยุทธ์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทีเกิดขึ้น กลยุทธ์การสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถทำให้ธุรกิจมีความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ (พินพัสนีย์ พรหมศิริ, 2547 : 20) ดังต่อไปนี้

1. การสร้างมูลค่าเพิ่มทีมากกว่าคู่แข่ง จะทำให้สามารถตอบสนองความต้องการและทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มอาจทำได้ด้วยการเสนอผลประโยชน์ทีผู้บริโภคต้องการ
2. การสร้างมูลค่าเพิ่มสามารถสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจจากผู้บริโภคทีดีทีสุด เพราะทำให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือบริการทีธุรกิจมอบให้
3. การสร้างมูลค่าเพิ่มทำให้ธุรกิจสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งในภาวะทีมีการแข่งขันอย่างรุนแรงได้ และทำให้ธุรกิจมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน

2.2.3. การเพิ่มมูลค่า (Value Adder Creation)

ในตลาดที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง และอุตสาหกรรมอยู่ในภาวะอึมครึม ซึ่งจะเห็นว่าการผลิตหลัก จะไม่ค่อยมีความแตกต่างกันเท่าใดนัก ดังนั้นธุรกิจแต่ละรายจึงพยายามหาโอกาสพัฒนา และยกระดับคุณลักษณะต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์เสนอแก่ลูกค้า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541 : 45) เครื่องมือที่จะช่วยให้ธุรกิจอยู่รอด และเติบโต โดยสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าเหนือคู่แข่ง ในภาวะที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงได้ นั่นก็คือ การดึงดูดด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มที่มอบให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นมูลค่าเพิ่มที่ทำให้ลูกค้ามีความรู้สึกมากกว่าความพอใจ (ฉัตรยาพร เสมอใจ, 2547 : 79) การสร้างมูลค่าเพิ่มนั้นผู้ประกอบการจะต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือบริการให้มีคุณค่าในสายตาของลูกค้าทั้ง 4 ด้าน ซึ่งคุณค่าทั้ง 4 ด้านนี้เรียกว่าคุณค่ารวมสำหรับลูกค้า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541 : 46) ได้แก่

1. คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ (Product Value)
2. คุณค่าด้านบริการ (Service Value)
3. คุณค่าด้านบุคลากร (Personnel Value)
4. คุณค่าด้านภาพลักษณ์ (Image Value)

ตามแนวคิดคุณค่ารวมสำหรับลูกค้า จะทำให้ธุรกิจสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้ลูกค้าทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจ ส่งผลให้ธุรกิจมีผลการดำเนินงานที่ดีในระยะยาว

1. คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ (Product Value) เป็นคุณค่าที่มอบให้ลูกค้าอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ดังนี้

1.1 ประโยชน์หลักเช่น รถยนต์ เป็นพาหนะในการเดินทาง เป็นต้น

1.2 รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย คุณภาพ และสมรรถนะที่เหนือกว่าคู่แข่ง รูปแบบ ความหรูหรา ความทันสมัย ตราสินค้า ความมีชื่อเสียงมายาวนาน และเป็นที่ยอมรับ

2. คุณค่าด้านบริการ (Service Value) เป็นคุณค่าที่มอบให้ลูกค้าอันเกิดจากคุณภาพในการให้บริการ (Service Quality) ดังนี้

2.1 การเข้าถึงลูกค้า (Access) บริการที่ให้กับลูกค้า ต้องอำนวยความสะดวกในด้านเวลา สถานที่แก่ลูกค้า คือ ไม่ให้ลูกค้าคอยนาน ทำเลที่ตั้งเหมาะสมเพื่อแสดงถึงความสามารถในการเข้าถึงลูกค้า

2.2 การติดต่อสื่อสาร (Communication) มีการอธิบายอย่างถูกต้อง โดยใช้ภาษาที่ลูกค้าเข้าใจง่าย

2.3 ความสามารถ (Competence) บุคลากรที่ให้บริการ ต้องมีความชำนาญ และความรู้ความสามารถในงาน

2.4 ความมีน้ำใจ (Courtesy) บุคลากรต้องมีมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นกันเอง และ วิจารณ์ญาณ

2.5 ความน่าเชื่อถือ (Credibility) บริษัท และบุคลากร ต้องสามารถสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจในบริการ โดยเสนอบริการที่ดีที่สุดแก่ลูกค้า

2.6 ความไว้วางใจ (Reliability) บริการที่ให้กับลูกค้า ต้องมีความสม่ำเสมอ และ ถูกต้อง

2.7 การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) พนักงานจะต้องให้บริการ และแก้ปัญหา แก่ลูกค้าอย่างรวดเร็วตามที่ลูกค้าต้องการ

2.8 ความปลอดภัย (Security) บริการที่ให้ต้องปราศจากอันตราย ความเสี่ยงและ ปัญหาต่าง ๆ

2.9 การสร้างบริการให้เป็นที่รู้จัก (Tangible) บริการที่ลูกค้าได้รับจะทำให้ลูกค้า สามารถคาดคะเนถึงคุณภาพบริการดังกล่าว

2.10 การเข้าใจ และรู้จักลูกค้า (Understand Knowing Customer) พนักงานต้อง พยายามเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้า และความสนใจตอบสนองความต้องการดังกล่าว

3. คุณค่าด้านบุคลากร (Personnel Value) เป็นคุณค่าที่มอบให้ลูกค้าอันเกิดจากคุณภาพ ของพนักงาน ดังนี้

3.1 ความสามารถ (Competence) พนักงานต้องอาศัยความชำนาญ และมีความรู้

3.2 ความมีน้ำใจ (Courtesy) บุคลากรต้องมีมนุษยสัมพันธ์มีความเป็นกันเอง

3.3 ความเชื่อถือได้ (Credibility) พนักงานของบริษัทต้องมีความน่าเชื่อถือ

3.4 ความไว้วางใจได้ (Reliability) พนักงานต้องทำงานด้านการบริการด้วยความ สม่ำเสมอ และถูกต้อง สามารถสร้างความไว้วางใจให้ลูกค้า

3.5 การตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) จะต้องให้บริการ และแก้ปัญหาแก่ลูกค้า ได้อย่างรวดเร็ว ตามที่ลูกค้าต้องการ

3.6 การติดต่อสื่อสาร (Communication) พนักงานต้องใช้ความพยายามที่จะทำความ เข้าใจกับลูกค้าด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

4. คุณค่าด้านภาพลักษณ์ (Image Value) เป็นคุณค่าด้านความรู้สึกนึกคิดของลูกค้าที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์หรือบริการ

2.2.4. การเพิ่มมูลค่าโดยการสร้างคุณค่า

การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าที่เหนือกว่าคู่แข่ง ในสภาวะการแข่งขันที่รุนแรง นั้นคือ การดึงดูดด้วยการสร้างคุณค่าเพิ่มที่มอบให้แก่ลูกค้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ธุรกิจสามารถแข่งขัน เติบโตและอยู่รอดในตลาดได้

1. การสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2539 : 204) กล่าวถึง การสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ไว้ดังนี้

1.1 กำหนดโมเดลของลูกค้า (Defining the Customer Value Model) ในขั้นนี้ เริ่มต้นด้วยการที่บริษัทจะระบุปัจจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และบริการที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ในคุณค่าของลูกค้า

1.2 กำหนดลำดับขั้นตอนของคุณค่าในสายตาลูกค้า (Building the Customer Value Hierarchy) ในกรณีนี้แต่ละปัจจัยจะแยกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน ดังนี้

1.2.1 ผลิตภัณฑ์พื้นฐาน (Basic Product)

1.2.2 ผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง (Expected Product)

1.2.3 ผลิตภัณฑ์ที่ปรารถนา (Desired Product)

1.2.4 ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้คาดหวังไว้ (Unanticipated Product)

1.3 การตัดสินใจเกี่ยวกับส่วนประกอบในคุณค่าทั้งหมดที่จะจัดให้สำหรับลูกค้า (Deciding on the Customer Value Package) เป็นการตัดสินใจเลือกส่วนประกอบต่าง ๆ เพื่อเอาชนะคู่แข่ง และสามารถตอบสนองความพึงพอใจ และสร้างความภักดีจากลูกค้า

2. คุณค่าในใจผู้บริโภค (Insigh Value) แนวคิดในการสร้างคุณค่าเป็นการมองในทัศนะของผู้บริโภค โดยค้นหาความต้องการที่ลึกอยู่ในใจของผู้บริโภค โดยวิลัดดา เตชะเวช (2547 : 28) ได้กล่าวถึง ความเข้าใจเรื่องคุณค่าในความต้องการ และในใจผู้บริโภค ว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ปัจจัยเพิ่มคุณค่า (Value enhancers) ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไม่เคยมีบริษัทใดนำเสนอในตลาดมาก่อน เช่น ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ เป็นจุดขายที่ลูกค้าสนใจ บริษัทที่นำเสนอผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มคุณค่าจะสามารถสร้างขยายส่วนแบ่งตลาดได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีจุดขายที่มีความได้เปรียบด้านการแข่งขันเหนือคู่แข่ง

2.2 ปัจจัยรักษาคุณค่า (Value maintainers) จะทำหน้าที่รักษาคุณค่าให้คงอยู่ในใจของลูกค้าต่อไป ซึ่งจะทำงานควบคู่กับปัจจัยเพิ่มคุณค่า จนพัฒนากลายเป็นปัจจัยเพิ่มคุณค่าในที่สุด

2.3 ปัจจัยที่ทำลายคุณค่า (Value destroyers) การลดคุณค่าในความรู้สึกในสายตาหรือในใจของลูกค้า ซึ่งเป็นจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์ บริการ ด้านภาพพจน์ และตราสินค้า เป็นต้น ซึ่งบริษัทจำเป็นต้องเร่งแก้ไข

3. การสร้างคุณค่าในใจผู้บริโภค (Value Creation) กลยุทธ์การตลาดในการสร้างคุณค่าในใจผู้บริโภคปัจจุบันเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีคุณค่าของบริษัท เพื่อตอบสนองความต้องการ ความคาดหวังและเกิดคุณค่าในใจผู้บริโภค ซึ่งแนวคิดในการสร้างคุณค่าที่สำคัญ (วิลัดดา เตชะเวช, 2547 : 30) ประกอบด้วย

3.1 กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นการเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณสมบัติดีขึ้น หรือเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

3.2 กลยุทธ์ตราสินค้า มีความสำคัญในขบวนการสร้างคุณค่าในใจผู้บริโภคปัจจุบัน ผู้บริโภคจะเชื่อมความคิดตัวผลิตภัณฑ์คุณภาพ กับตราสินค้า สัญลักษณ์ ภาพพจน์ และความรู้สึกในใจผู้บริโภค เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดี และมีคุณค่าในความรู้สึกของผู้บริโภคซึ่งเป็นกลยุทธ์การตลาดที่สำคัญในปัจจุบันนี้

3.3 กลยุทธ์การตั้งราคาสินค้า มีความสำคัญในขบวนการสร้างคุณค่าในใจผู้บริโภคเช่นกันโดยที่ราคามีความสัมพันธ์สูงกับคุณภาพ และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ หรือบริการในใจผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคจะมีความเชื่อว่าผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูงควรจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและคุณค่าสูงด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป ว่าเป็นลักษณะพิเศษของกิจการเพื่อสังคมและจากการที่กิจการเพื่อสังคมจะมีรายรับจากการขายการผลิตสินค้า และการให้บริการนี้เอง ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบและมีอิทธิพลต่อการเพิ่มมูลค่าของสินค้า และการบริการของกิจการเพื่อสังคมจึงมีความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้กิจการสามารถสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อการดำเนินงานและส่งมอบผลลัพธ์จากการดำเนินงานให้กับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 2.2 แผนผังแสดงแนวคิดเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

2.3.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์จัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดของส่วนประสมทางการตลาด ทั้งนี้เพราะหากขาดองค์ประกอบส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ไป การจัดการเกี่ยวกับองค์ประกอบประสมการตลาดตัวอื่น ๆ ก็ไม่มีความจำเป็น ผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคมีความต้องการ อาจจะไม่ตรงกับสิ่งที่ผู้ขายต้องการจะขายในทางตลาด ดังนั้นสิ่งที่ผู้บริหารการตลาดเสนอขายจะต้องตอบสนองความต้องการและตรงตามความปรารถนาของผู้บริโภคด้วยการทำการวิจัย ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ของผู้บริโภคนั้นตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายสามารถขายให้กับผู้บริโภคได้

เชาว์ โรจนแสง (2542 : 5) ได้ให้ความหมายของผลิตภัณฑ์ไว้ว่า ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้าหรือบริการ ที่สามารถตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของผู้บริโภคได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือสินค้าหรือบริการ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ มีมูลค่าเป็นตัวเงิน และในทางการค้า ผลิตภัณฑ์อาจเป็นได้ทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน ผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตน คือ จับต้องได้ เช่น สินค้าชนิดต่าง ๆ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีตัวตนโดยทั่วไป หมายถึง บริการและสินค้าอื่น ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพอใจให้กับผู้บริโภคได้ การที่จะผลิตสินค้าและบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการ และความปรารถนาของผู้บริโภคได้ ควรหาข้อมูลจากผู้บริโภคแล้วผลิตตามที่ต้องการ ผู้ผลิตหรือผู้บริหารการตลาดที่มีแนวคิดการตลาดจะต้องตามใจลูกค้า เสมือนพระราชาผู้ขายจะได้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ถูกต้อง

สำหรับสินค้าในท้องตลาดมีมากมาย ทั้งในส่วนเป็นสินค้าชิ้นใหญ่ ๆ และชิ้นเล็ก ๆ เช่น สินค้าใช้ในครัวเรือน ใช้ในสำนักงาน หรือสำหรับเป็นเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย อาหาร และยารักษาโรค นอกจากนั้นก็เป็นสินค้าที่ใช้ประโยชน์จากการอำนวยความสะดวกสบาย รวมถึงสินค้าประเภททุน เช่น เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตอุปกรณ์ ตลอดจนวัตถุดิบที่ป้อนเข้าโรงงานอุตสาหกรรม

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2537 : 87 – 88)กล่าวในทางการค้าโดยทั่วไปแบ่งสินค้าออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สินค้าอุตสาหกรรม (Industrial Goods) และสินค้าผู้บริโภค (consumer Goods) โดยสินค้าผู้บริโภค ได้แก่สินค้าที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของมนุษย์ เป็นการส่งเสริมชีวิตด้านความเป็นอยู่ให้บังเกิด

1. สินค้าอุปโภคบริโภค (Consumer Goods) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ซื้อโดยผู้บริโภคขั้นสุดท้าย (Final consumer)ความต้องการในการบริโภคสินค้าประเภทนี้ มักเกิดขึ้นอย่างอิสระจากความต้องการและความคิดส่วนตัว ซึ่งอาจจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น ซื้อเพราะชอบสีสรรหรือความสวยงามต่าง ๆ ซื้อเพราะตามอย่างคนอื่น ซื้อเพราะประหยัด หรือซื้อเพราะมีเหตุจูงใจให้ซื้อ

(Buying Motives) เป็นต้นว่า ซื้อเพราะอารมณ์ (Emotional) เช่น ซื้อรองเท้าเพราะชอบรูปทรงและลวดลายที่แปลกหรือซื้อเพราะเหตุผล (Rational) เช่น ซื้อแว่นตาเพราะเหตุที่สายตาสั้น เป็นต้น

2. สินค้าอุตสาหกรรม (Industrial Goods) หมายถึง สินค้าในตลาดอุตสาหกรรม ซึ่งผู้ซื้อจะซื้อไปเพื่อเป็นปัจจัยในการผลิต เพื่อการขายต่อ เพื่อให้การบริการ เพื่อการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งรวมเรียกผู้ซื้อสินค้าประเภทนี้ว่าผู้ซื้อทางอุตสาหกรรม

เช่นเดียวกับ เซาว์ โรจนแสง (2542: 6) ก็ได้จำแนกประเภทของผลิตภัณฑ์โดยทั่ว ๆ ไปเอาไว้ พิจารณาจากลักษณะการนำไปใช้ของผู้บริโภค ฉะนั้น ผลิตภัณฑ์จึงอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สินค้าสะดวกซื้อ (Convenience Goods) เป็นสินค้านำมาถูก ใช้หมดเร็ว ไม่คงทน (Non -Durable) ผู้บริโภคมีความรู้เกี่ยวกับสินค้าเป็นอย่างดีก่อนที่จะซื้อ เนื่องจากเคยใช้เป็นประจำ ซื้อบ่อยแต่ซื้อครั้งละไม่มาก ใช้เวลาในการวางแผน และใช้ความพยายามในการซื้อน้อย สามารถซื้อสินค้าหรือยี่ห้ออื่นทดแทนได้ สินค้ามักไม่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล เทศกาล ระยะเวลาและความนิยม สินค้าสะดวกซื้อ ได้แก่ สินค้าประเภทสบู่ ยาสีฟัน แชมพู กระดาษชำระ นิตยสาร ลูกอมลูกกวาด สินค้าสะดวกซื้อสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

1.1 สินค้าซื้อประจำ (Staple Goods) ได้แก่ สินค้าประเภทอาหารประจำวัน ของใช้ประจำวันในบ้าน เครื่องอุปโภคต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตรประจำวัน ซื้อครั้งละไม่มาก แต่ซื้อบ่อยครั้ง เช่น ข้าวสาร สบู่ ยาสีฟัน ผงซักฟอก น้ำมันพืช กระดาษชำระ เป็นต้น สินค้าประเภทนี้มักมีการเลือกตราสินค้าไว้วางหน้า เพื่อประหยัดเวลาในการหาซื้อ และผู้บริโภคจะกำหนดสถานที่ซื้อที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด ถึงแม้ว่าราคาสูงกว่า โดยผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายกับค่าเสียเวลาในการเสาะแสวงหาสินค้าในแหล่งที่ไกลออกไปแต่ราคาถูกกว่า

1.2 สินค้าที่ซื้อโดยสิ่งกระตุ้น (Impulse Goods) ได้แก่ สินค้าที่ซื้ออยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน บางครั้งบางครั้งผู้ซื้ออาจมิได้ตั้งใจหรือตัดสินใจมาล่วงหน้าก่อนการซื้อ อาจเพราะไม่ทราบวาสินค้านั้นหมด ทราบดีแต่ลืม ทราบดีแต่ไม่ได้วางแผนในการซื้อทันที ความไม่ตั้งใจจะซื้อไม่ได้หมายความว่าไม่ซื้อสินค้านั้น ดังนั้น ถ้าผู้ซื้อได้พบเห็นสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันเหล่านั้น เนื่องจากลักษณะของสินค้าหรือการจัดวางหน้าร้านเป็นที่น่าสนใจ ตัวสินค้าจะช่วยกระตุ้นความต้องการที่มีอยู่แล้วในตัวลูกค้าให้ปรากฏชัดเจน และมีการตัดสินใจซื้อและลงมือซื้อเกิดขึ้น สินค้าเหล่านี้ถ้าจัดวางในมุมอับจะไม่เป็นที่สังเกต และลูกค้าจะไม่คิดถึง เช่น แม่บ้านไปซื้อหาสินค้าใน Supermarket โดยตั้งใจจะไปซื้อผงซักฟอกขณะเดินผ่านที่วางเครื่องมือผู้พัน ทันทีที่เห็นเกิดความคิดขึ้นว่าถ้าตนจะซื้อเครื่องผู้พันสักอันจะช่วยการทำความสะอาดบ้านรวดเร็วขึ้น อีกทั้งไม่ต้องไปนั่งยอง ๆ ผู้พันหรือคลานเข้าไปปวดทั้งหลังและปวดขาด้วยและจัดการซื้อเครื่องผู้พัน ขณะเดินผ่านชั้นวางอุปกรณ์ทำความสะอาดเห็นป้ายลดราคาแผ่นใหญ่คิดว่าสบู่ชั้นไล่ลดราคา ดังนั้น แทนที่จะซื้อ

ผงซัฟฟอก กลับซื้อสบู่ซันไลต์แทน ดังนี้ จะเห็นได้ว่าการซื้อผงซัฟฟอกถ้าเกิดขึ้นเป็นสินค้าซื้อประจำ แต่การซื้อเครื่องถูบ้านหรือสบู่ซันไลต์เป็นเพราะถูกกระตุ้นให้เกิดความต้องการ หรือสะกิดให้รู้สึกว่าการต้องการจากสิ่งของหรือบุคคล ถือเป็น Impulse goods การขายสินค้าเหล่านี้จะได้ผลเมื่อเลือกแหล่งหรือที่ขาย แหล่งที่จัดวางสินค้าให้สะดุดตาผู้ซื้อในสถานที่ขาย เพราะลูกค้าจะซื้อเมื่อเห็น ถ้าไม่เห็นจะไม่มีซื้อเกิดขึ้น

1.3 สินค้าซื้อกรณีมีเหตุฉุกเฉิน (Emergency Goods) ได้แก่ สินค้าที่โดยปกติไม่มีผู้พึงประสงค์หรือแสดงว่าต้องการใช้ประโยชน์ แต่เมื่อเกิดความจำเป็นรีบด่วนจะต้องใช้สินค้านั้น จะต้องได้สินค้าโดยรวดเร็วให้ทันการณ์ในการใช้ เช่น บริการรถพยาบาล รถดับเพลิง หรือเมื่อขับรถไปทางไกลแล้วน้ำมันหมดหรือยางแตก หรือเดินไปเตะถูกก้อนหินจนหัวแม่เท้าเลือดออก ต้องการได้ยาใส่แผลหรือพลาสติกปิดแผลในทันทีหรือโดยด่วนที่สุด ดังนั้น การซื้อสินค้าในลักษณะเพราะจำเป็นต้องใช้ จะไม่มีโอกาสในการเลือกหาหรือใช้ความพยายามในการเลือกซื้อที่ดีที่สุดหากแต่คำนึงถึงความรวดเร็วเป็นเกณฑ์ ความสะดวกของแหล่งซื้อเป็นจุดสำคัญในการซื้อ ราคาสินค้าไม่มีคู่แข่งมากนัก ผู้ซื้อจะต้องคำนึงถึงวิธีที่จะได้สินค้ามาใช้ให้ทันการณ์ที่จำเป็นเท่านั้น

2. สินค้าเปรียบเทียบซื้อ (Shopping Goods) เป็นสินค้าประเภทที่ผู้ซื้อต้องมีการเปรียบเทียบด้วยราคา คุณภาพ หรือรูปแบบของสินค้าต่าง ๆ ผู้ซื้อจะใช้ความพยายามในการเดินดูสินค้าหลาย ๆ แหล่ง เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ มาเปรียบเทียบจนกว่าจะได้สินค้าที่ตนพอใจมากที่สุด ลักษณะการซื้อไม่บ่อยครั้งนักเนื่องจากไม่ใช่สินค้าที่ใช้ประจำ อาจมีราคาต่อหน่วยสูง จึงใช้ความรอบคอบพิถีพิถันในการเลือกดูก่อนตัดสินใจซื้อ อายุการใช้งานของสินค้าค่อนข้างนาน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในครัวเรือน เครื่องผ่อนแรงต่าง ๆ อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้าน ตู้เย็น เต้าแก๊ส เครื่องซักผ้า โทรทัศน์สี รถยนต์หรือที่อยู่อาศัย ฯลฯ ผู้ซื้ออาจใช้เวลาเป็นชั่วโมง ๆ หรือเป็นวัน ๆ หรือเป็นเดือน ๆ จากแหล่งซื้อหลาย ๆ แหล่ง เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลต่าง ๆ เช่น ราคาสินค้า ราคา แบบ และคุณภาพ เป็นต้น สินค้าประเภทเปรียบเทียบซื้อนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อยตามลักษณะวิธีการซื้อคือ

2.1 สินค้าที่เหมือนกันในสายตาผู้ซื้อ (Homogeneous Shopping Goods) เป็นสินค้าที่ผู้ซื้อพิจารณาว่ามีคุณภาพและลักษณะที่เหมือนกันกับสินคารายการอื่นและสามารถใช้ทดแทนกันได้ เพราะการลอกเลียนแบบสามารถทำได้ค่อนข้างง่ายและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ตู้เย็น ทีวี เครื่องซักผ้า เป็นต้น การตัดสินใจซื้อของผู้ซื้อจึงมีการเปรียบเทียบราคาของสินค้าเป็นหลัก และมีการต่อรองราคาด้วย ตัวอย่างเช่น โทรทัศน์สี ขนาด 20 นิ้ว ไม่ว่าราคาสินค้าจะมีขนาดหน้าจอตลอดโทรทัศน์เท่ากัน ตู้เย็นขนาด 6.5 คิวหรือพัดลม หรือเครื่องปรับอากาศ หม้อหุงข้าวไฟฟ้า ผู้บริโภคจะประเมินรูปร่างของสินค้า การนำไปใช้ประโยชน์เหมือน ๆ กันได้ ดังนั้น การเปรียบเทียบระหว่างราคาสินค้าต่าง ๆ เพื่อหาจุดเด่นกว่าในเชิงคุณภาพของราคาสินค้า เช่น ความทนทาน ใช้ประโยชน์ได้หลายด้านกว่า หรือ

ประหยัดกว่า ทั้งจากการซื้อหรือการใช้สินค้านั้น ผู้บริโภคพร้อมจะเดินดูสินค้าหาข้อมูลจากหลาย ๆ ร้าน เพื่อแสวงหาราคาที่ดีที่สุดสำหรับตัวผู้บริโภคเอง ดังนั้น การขายสินค้าประเภท Homogeneous Shopping Goods สำหรับผู้ผลิตจึงต้องเน้นราคาถูกกว่าเป็นเกณฑ์ ราคาถูกกว่าระหว่างสินค้าร้านค้าส่วนใหญ่จึงหลีกเลี่ยงหันไปใช้วิธีเสนอการให้บริการที่ดีกว่า ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการซื้อของผู้บริโภค เมื่อเห็นว่าสินค้ามีรูปแบบเหมือน ๆ กัน จะหันไปเปรียบเทียบคุณภาพเป็นอันดับแรก ราคาสินค้าเป็นอันดับรองในการตัดสินใจซื้อ การเสริมสร้างภาพพจน์ที่เด่นให้กับตราสินค้าจะมีประโยชน์ในการขายในสินค้าประเภทนี้มาก จะช่วยลดการเปรียบเทียบของผู้บริโภคได้ เมื่อผู้บริโภคเกิดความต้องการเจาะจงตราสินค้านั้น ๆ เนื่องจากความเชื่อถือในคุณภาพของตราสินค้าหรือเพื่อการยอมรับในสังคม

2.2 สินค้าที่แตกต่างกันในสายตาผู้ซื้อ (Heterogeneous Shopping Goods) เป็นสินค้าที่มีความแตกต่างในรูปแบบลักษณะทั่ว ๆ ไป ได้แก่ คุณภาพ รูปแบบ รูปทรง สี เทคนิคการใช้ และอื่น ๆ ผู้ซื้อสินค้าให้ความสนใจหรือเปรียบเทียบความแตกต่างทางรูปลักษณะ และคุณภาพของสินค้ากับความต้องการของตน มากกว่าเปรียบเทียบราคา เช่น การซื้อเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ของใช้ประดับบ้าน เฟอร์นิเจอร์ บ้านที่อยู่อาศัยผ้าชนิดเดียวกันมีลวดลายต่างกัน เสื้อผ้าสำเร็จรูปมีแบบของเสื้อไม่เหมือนกัน ฝีมือนการตัดเย็บปราณีตแตกต่างกัน บ้านที่อยู่อาศัยมีแบบบ้านแตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องพิจารณาเลือกแบบที่พอใจเสียก่อน จึงค่อยพิจารณาคุณภาพที่พอใจและราคาสอดคล้องกับคุณภาพ ตราสินค้ามีบทบาทในการเลือกระดับต้นเท่านั้น แม้ในสินค้าตราเดียวกันยังมีแบบให้เลือกหลาย ๆ แบบ ผู้ซื้อต้องการใช้วิจารณญาณในการเลือกซื้อของตนเองมากกว่าความเชื่อถือในตัวตราสินค้า ปัจจุบันผู้ขายสินค้าพยายามใช้ตราสินค้าจูงใจให้ตัดสินใจเร็วขึ้น ด้วยการสร้าง Brand Image กับกลุ่มผู้ซื้อแต่ละกลุ่ม เช่น ตราสินค้าของเสื้อผ้าแต่เดิมเคยถูกเก็บไว้ในตำแหน่งที่มืดซิดของเสื้อผ้า ปัจจุบันกลับนำออกติดในที่เปิดเผย เสื้อสปอร์ตติดตราสินค้าไว้ที่หน้าอก กางเกงสำเร็จรูปติดป้ายตราสินค้าไว้ที่ปากกระเปาะขอบกางเกงด้านนอก ฯลฯ

ผู้ขายควรใช้การขายโดยใช้พนักงานที่ได้รับการอบรมมาอย่างดีที่จะให้ข้อมูลสินค้าและให้คำแนะนำแก่ผู้ซื้อ พยายามเพิ่มรายการสินค้าที่ขายและเน้นเอกลักษณ์พิเศษ เน้นคุณภาพและรูปแบบ เพิ่มมาตรฐานการผลิต ความคงทน ความสมบูรณ์แบบ สี เทคนิคการใช้ ตลอดจนการบริการจากร้านค้าที่จำหน่าย เช่น บริการติดตั้ง ซ่อมบำรุง บริการจัดส่งและอื่น ๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ และใช้การโฆษณาโดยสื่อที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ใช้การจัดแสดงสินค้า ณ จุดขายและใช้พนักงานที่มีความสามารถในการจูงใจลูกค้า

3. สินค้าเจาะจงซื้อ (Specialty Goods) เป็นสินค้าบริโภคที่มีลักษณะพิเศษที่ผู้ซื้อเจาะจงต้องการสินค้านั้น มีการตัดสินใจล่วงหน้า เนื่องจากเห็นว่ามีลักษณะพิเศษที่ตรงกับความต้องการ ไม่สามารถใช้สินค้าอื่นทดแทนได้ ผู้ซื้อจะใช้เวลาพยายามในการที่จะเสาะแสวงหาซื้อสินค้านั้น ๆ ความ

พยายามในการแสวงหาซื้อจะแตกต่างจากสินค้าเปรียบเทียบซื้อ ผู้ซื้อจะไม่ได้เปรียบเทียบสินค้ากับสินค้า แต่เป็นการใช้ความพยายามในการเสาะหาแหล่งขายสินค้านั้น ๆ ดังนั้น การขายสินค้าประเภทเจาะจงซื้อ แหล่งขายจึงไม่มีความสำคัญในการตัดสินใจซื้อ แม้ว่าขายที่ไหนลูกค้าก็จะติดตามไปซื้อถึงที่ เช่น กรณีร้านอาหารที่มีชื่อเสียง เมื่อผู้บริโภคเจาะจงจะบริโภคอาหารชนิดนั้นที่มีชื่อเสียง จะต้องขับรถไปไกลแค่ไหนหรือต้องเดินเข้าตรอกซอย ผู้ซื้อยังคงใช้ความพยายามไปถึงร้านค้าดังกล่าวนั้นหรืออาจเป็นสินค้าอื่น เช่น รถยนต์เมอร์ซิเดสเบนซ์ เครื่องเสียง น้ำหอม สินค้าแฟชั่น ฯลฯ

4. สินค้าไม่แสวงซื้อ (Unsought Goods) เป็นสินค้าที่ผู้ซื้อไม่เคยรู้จักหรือไม่ทราบว่ามีขายมาก่อนหรือรู้จักแต่ยังไม่มีความต้องการ จึงยังไม่สนใจที่จะหาซื้อ จนกว่าจะทราบว่ามีคุณค่าหรือเกิดความต้องการขึ้น แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

4.1 สินค้าใหม่ที่ผู้ซื้อไม่เคยรู้จักมาก่อน (New Unsought Goods) ผู้ขายควรจะต้องให้ข่าวสารด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ซื้อรู้จัก เกิดการยอมรับและตัดสินใจซื้อ ได้แก่ สินค้าที่มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ กล้องถ่ายรูปที่ใช้แผ่นดิสก์คอมพิวเตอร์ได้ โทรศัพท์ที่มีจอภาพ

4.2 สินค้าที่ผู้ซื้อเห็นว่าไม่จำเป็นต้องใช้ (Regularly Unsought Goods) เป็นสินค้าที่ผู้ซื้ออาจรู้จักแต่ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องซื้อ เนื่องจากผู้ซื้ออาจพิจารณาว่ายังไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ในขณะนั้น ผู้ขายต้องพยายามเน้นให้เห็นถึงความจำเป็นและตัดสินใจซื้อในทันที เช่น การประกันชีวิต ชุดขามหรือหม้อราคาแพงโลงศพ เป็นต้น สินค้าไม่แสวงซื้อที่ผู้ขายต้องเน้นการพัฒนาตัวสินค้าให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อได้อย่างแท้จริง การกำหนดราคากำหนดได้ค่อนข้างสูงโดยบวกกำไรต่อหน่วยสูง เนื่องจากสินค้าขายยาก ปริมาณขายต่ำและต้นทุนต่อหน่วยสูง เพราะการหมุนเวียนของสินค้าต่ำ ช่องทางการจำหน่ายสิ้นอาศัพนักงานของบริษัท เน้นการโฆษณาเพื่อการแนะนำสินค้า ให้ความรู้และกระตุ้นการซื้อ

2.3.2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541) ได้อ้างถึงแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (Service Mix) ของ Philip Kotler ไว้ว่าเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ให้บริการซึ่งจะได้ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) หรือ 7 Ps ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้ คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยทั่วไปแล้วผลิตภัณฑ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่อาจจับต้องได้และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้

2. ด้านราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของบริการกับราคา (Price) ของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ

ดังนั้นการกำหนดราคาการให้บริการควรมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการชัดเจน และง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่ต่างกัน

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในคุณค่าและคุณประโยชน์ของบริการที่นำเสนอ ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้ง (Location) และช่องทางในการนำเสนอบริการ (Channels)

4. ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการและเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์

5. ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) ซึ่งต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรมการจูงใจ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่งชั้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการต่าง ๆ ขององค์กร เจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถมีทัศนคติที่สามารถตอบสนองต่อผู้ให้บริการ มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถสร้างค่านิยมให้กับองค์กร

6. ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) เป็นการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับลูกค้า โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวม ทั้งทางด้านกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การเจรจาต้องสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ลูกค้าควรได้รับ

7. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ให้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว และทำให้ผู้บริการเกิดความประทับใจ

กล่าวโดยสรุปแนวคิดผลิตภัณฑ์เป็นเรื่องที่ว่าด้วยการตลาดที่ยึดว่าผู้บริโภคต้องการสินค้าที่มีคุณภาพสูงที่สุด และสามารถนำมาใช้งาน ได้อย่างดีเยี่ยม เน้นลักษณะผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ผู้บริหารที่บริหารการตลาดด้วยแนวคิดนี้จึงมุ่ง การเสนอสินค้าที่มีคุณภาพดีเยี่ยมและพัฒนาปรับปรุงสินค้าตลอดเวลา บ่อยครั้งที่ผู้บริหารจะหลงไหลและ รักสินค้าของตน โดยมีได้พิจารณาถึงความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง ผู้บริหารจะให้ความเชื่อถือต่อ วิศวกรหรือนักประดิษฐ์ขององค์กรมากกว่า เช่น บริษัทรถยนต์ GM ในสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความคิดว่าลูกค้า ไม่สามารถอธิบายรถยนต์ที่ต้องการหรือชอบได้จนกว่าจะได้เห็นรถยนต์จริง ๆ จึงเป็นหน้าที่ของบริษัทที่ต้อง เสนอและชี้้นำลูกค้า ด้วยการเสนอรถยนต์ที่มีสมรรถนะดี และรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา

ในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ ทบทวนจากงานวิชาการแล้วพบว่าหากพิจารณาความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ตามคำ นิยามของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในหนังสือโครงการ ส่งเสริมสินค้าการท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ แล้วจะพบว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ก็คือ การ ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งได้กล่าวถึง นิยามความหมาย จำนวนผู้ประกอบการ ประमाणการขนาดตลาด ของการท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ และผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค(SWOT) ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาไว้โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากเอกสารทางงานวิชาการ พบว่ามีผู้ให้ ความหมายคำว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือ การท่องเที่ยวเชิงพุทธ ไว้หลายท่าน ดังนี้

ศูนย์บริการวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2549 : 28) ได้ ให้ความหมาย ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวยังศาสนสถาน (Religious Place) เพื่อเยี่ยมชมหรือบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นมัสการศาสนสถานและพระสงฆ์ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ครอบคลุมถึงสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ได้แก่ สถานที่ตั้งของอาคารที่ ประดิษฐานรูปเคารพ สถานที่สำหรับบรรดาศาสนิกชนมาประชุมกันเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนที่พำนักของนักบวชตามศาสนานั้น ๆ โดยมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ ตามกิจกรรมการใช้ งานที่แตกต่างกันนอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนายังหมายถึง การเดินทางเพื่อการบำบัตจิตใจ ตามหลักพุทธศาสนาหรือการบำบัตจิตใจโดยการฝึกปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้แก่ การนั่งสมาธิและการทำวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อการผ่อนคลายและลดความตึงเครียดในชีวิตประจำวัน ซึ่งการฝึกตนนี้จะต้องเข้าไป ฝึกปฏิบัติตนภายในพุทธสถานโดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอกในของ ระยะเวลาหนึ่ง

แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน หมายถึง อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้อง กับการศาสนา คือ ที่ประดิษฐานรูปเคารพ สถานที่สำหรับบรรดาศาสนิกชนมาประชุมกันเพื่อทำพิธีกรรม ทางศาสนา ตลอดจนที่พำนักของนักบวชตามศาสนานั้น ๆ ศาสนสถานของศาสนาพุทธ ได้แก่ วัด เจดีย์พระธาตุ ปรางค์ เช่น วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน และพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม เป็นต้น

2. แหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานปฏิบัติธรรม หมายถึง สถานที่สำหรับบำบัดจิตใจโดยการเข้าฝึกปฏิบัติตามแนวทางพุทธศาสนา ได้แก่ การนั่งสมาธิและทำวิปัสสนากรรมฐานเพื่อการฝึกฝนจิตใจให้สงบ สถานที่ปฏิบัติธรรม เช่น เสถียรธรรมสถาน สำนักปฏิบัติวิปัสสนาอันน้อย เป็นต้น

ศุภลักษณ์ อัครางกูร (2551: 99) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงศาสนาไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นการเดินทางโดยมีเหตุผลทางศาสนาเป็นหลัก ถือเป็นปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่ยุคแรก ๆ ซึ่งเหตุผลในการเดินทางที่แท้จริงแล้วอาจไม่มีการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันการเดินทางลักษณะนี้มักจะรวมกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมทางศาสนาเข้าอยู่ด้วย ผู้ที่นับถือศาสนาต่าง ๆ มักจะมีความเชื่อในการทำกิจกรรมทางศาสนาซึ่งอาจรวมถึงการเดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือประกอบพิธีกรรม อย่างไรก็ตามกิจกรรมบางอย่างได้ลดความนิยมไปเนื่องจากจำนวนผู้ที่นับถือศาสนา หรือความเชื่อนั้นลดลง สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาไม่ได้มีเพียงผู้ที่นับถือศาสนาเท่านั้นที่เข้าเยี่ยมชม หากแต่นักท่องเที่ยวอื่น ๆ ยังให้ความสนใจเข้าชมความงาม หรือเข้าไปพักผ่อนสงบจิตสงบใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพสังคมที่วุ่นวายในปัจจุบันนี้ ผู้คนโดยทั่วไปต่างให้ความนิยมสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจกันมาก

ภัทรสุภา สีสานภาพรรณ (2551 : 25) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวเชิงพุทธไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง การเดินทางไปยังพุทธศาสนสถานใด ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เป็นการเดินทางไปเพื่อการบำเพ็ญบุญกุศล 10 อย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

- 1.1 ทานมัย ทำบุญด้วยการให้
- 1.2 ศีลมัย ทำบุญด้วยการรักษาศีลประพฤติดี
- 1.3 ภวานามัย ทำบุญด้วยการเจริญภavana
- 1.4 อปจายนมัย ทำบุญด้วยการประพฤติอ่อนน้อม
- 1.5 เวชยาวัจจมัย ทำบุญด้วยการช่วยขวนขวายรับใช้
- 1.6 ปตติทานมัย ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนความดีให้ผู้อื่น
- 1.7 ปตตานโมทนามัย ทำบุญด้วยความยินดีของผู้อื่น
- 1.8 ธัมมัสสวนมัย ทำบุญด้วยการฟังธรรม
- 1.9 ธัมมเทศนามัย ทำบุญด้วยการสั่งสอนธรรม
- 1.10 ทิฏฐชุกัมม ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง

2. เป็นการเดินทางไปเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และปฏิบัติธรรม ณ พุทธศาสนสถานแห่งใดแห่งหนึ่ง

3. เป็นการเดินทางไปเพื่อเข้าร่วมศาสนพิธี งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น การไปทอดกฐินทอดผ้าป่า ตักบาตรดอกไม้ แห่เทียนพรรษา เป็นต้น

2.4.2 จำนวนผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

ในประเทศไทยมีศาสนสถาน สำนักสงฆ์ ศาลเทพเจ้าต่าง ๆ มีทั้งหมดทั่วประเทศ 33,902 แห่ง ซึ่งเป็นศาสนสถานที่สำคัญและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละตำบลในประเทศไทย โดยพบว่าศาสนสถานที่ได้พิจารณาแนะนำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา มีทั้งสิ้น 2,161 แห่งอยู่ในภาคกลางจำนวน 688 แห่ง ร้อยละ 31.8 ภาคเหนือ 588 แห่ง ร้อยละ 27.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 522 แห่ง ร้อยละ 24.2 ภาคใต้ 241 แห่ง ร้อยละ 11.2 และภาคตะวันออก 122 แห่ง ร้อยละ 5.6 ในส่วนของผู้ประกอบการ การการท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีสถานที่สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นสำนักปฏิบัติธรรม มีจำนวน 16 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางจำนวน 8 แห่ง ร้อยละ 50.0 และภาคเหนือและภาคใต้จำนวนเท่ากัน ภาคละ 3 แห่ง ร้อยละ 18.8 และภาคตะวันออก 2 แห่ง ร้อยละ 12.4

2.4.3 ประเมินการขนาดตลาดของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

ในส่วนของผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงศาสนาประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถาน และสถานวิปัสสนา ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้ไม่มีหน่วยงานใดจัดเก็บข้อมูลด้านรายได้ และจำนวนนักท่องเที่ยวไว้อย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตามจากการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่ส่งเสริมการไหว้พระ 9 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ได้มีการประเมินจำนวนนักท่องเที่ยวที่ทำการกรรรมดังกล่าวไว้ในปี 2558 และปี 2559 ในเขตกรุงเทพมหานครช่วงเทศกาลปีใหม่ พบว่า ในปี 2558 จำนวนนักท่องเที่ยวที่ทำการกรรรมไหว้พระ 9 สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีประมาณ 21,368 คน ส่วนในปี 2559 จำนวนประมาณ 84,000 คน ซึ่งมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นมาก

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะไม่สามารถทราบขนาดตลาดจากจำนวนนักท่องเที่ยวได้ชัดเจนแต่จากการสำรวจตัวอย่างนักท่องเที่ยว พบว่า มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่ทำการกรรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 49 สำหรับชาวไทยและร้อยละ 45 สำหรับชาวต่างชาติ

2.4.4 การท่องเที่ยวเชิงพุทธในประเทศไทย

ประเทศไทยเมื่อกล่าวถึงในสายตาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่จะมองว่าเป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดึงดูดใจโดยเฉพาะเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนาซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งได้ให้ความสนใจและต้องการที่จะศึกษาปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนา และในปรัชญา วิถีชีวิตแบบชาวตะวันออก โดยการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติในทางศาสนา หรือการเดินทางเพื่อแสวงบุญของศาสนิกชน

ต่าง ๆ นั้น เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้เดินทาง ดังเช่น พุทธศาสนิกชน เดินไปนมัสการสังเวชนียสถาน 4 ตำบล ในประเทศอินเดีย และการเดินทางไปทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ตามต่างจังหวัดในเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งนักท่องเที่ยว (ชาวต่างประเทศ) กลุ่มหนึ่งได้เลือกกิจกรรมทางศาสนาดังกล่าว เป็นทางเลือกในการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง ผู้คนยึดติดในวัตถุ ทำให้จิตใจของผู้คนตกต่ำ หลายคนจึงแสวงหาความสงบสุขจากจิตใจ ภายใน และสิ่งที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น กอปรกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้มีลักษณะของการทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อม และการเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เช่น การกดขี่ในทางเพศ หรือการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต-ทรัพย์สิน วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของผู้คนในสังคมนั้น ๆ อันเป็นการครอบงำและลดศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังนั้น การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาถึงข้อปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะควรพิจารณาถึง และปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก็ให้ความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยในการศึกษาเบื้องต้นของผู้เขียน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้สนใจและฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับสมาธิ วิปัสสนา เฉพาะที่กองวิปัสสนาธุระ วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพฯ และบ้านแสงธรรม (House of Dhamma) ซึ่งได้จัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติสมาธิวิปัสสนา และเป็นศูนย์ข้อมูลทางพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ โดยเฉลี่ยแล้วจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่สนใจและทดลองปฏิบัติจำนวนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสอนเกี่ยวกับสมาธิ วิปัสสนาตามวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในบรรดานักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยยังมีนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจ ศึกษา และปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ซึ่งจัดเป็นการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และความสงบสุขต่อผู้เดินทางและเพื่อนมนุษย์โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว กำลังได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวชาวยุโรปผู้ที่สูงอายุ และนักการศึกษาที่สนใจในวิถีชีวิตของชาวเอเชีย นับได้ว่าการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและปฏิบัติทางศาสนาได้เป็นทางเลือกหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งสมควรที่จะมีการศึกษาและส่งเสริมกันอย่างจริงจัง ในฐานะประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา

การท่องเที่ยวในแนวพุทธ มิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ แต่เป็นสิ่งที่มาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาลซึ่งมีค่านิยมต่าง ๆ เช่น "ธรรมสัญจร" "การจาริกแสวงบุญ" "การเดินทางแสวงบุญ" หรือแม้แต่ในปัจจุบันที่ว่า การท่องเที่ยวแนวพุทธ หรือ Buddhist Tourism ซึ่งถาหากกล่าวถึงพระพุทธวณะในคราวที่ส่งสาวกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ว่า "จรธ ภิกขเว พุชชนิตาย พุชชนสุชาย โลกานุกมปกาย ภิกษุทั้งหลาย พวกท่านจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก" หรือกล่าวโดยย่อว่า "จงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของคนหมู่มาก" จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวแนวพุทธ ในแต่ละนิกาย ล้วนมีความหมายเพื่อการแสวงหาความรู้ ศึกษาหาข้อปฏิบัติ

อันเป็น หลักการในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ซึ่งหมายถึงเป็นการเดินทางที่ก่อประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันละกัน ระหว่างผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ อันจะนำมาซึ่งความสงบสุข สันติภาพ แก่มวลมนุษย์ทุกหมู่เหล่า มิได้เป็นการเดินทางเพื่อบังเบียดผู้อื่น หรือเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเดินทางที่ควบคู่ไปกับการศึกษา การพัฒนาจิตใจของผู้เดินทาง และการปฏิบัติในหนทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์ รวมถึงหมูสัตว์ และสิ่งแวดล้อมอันวิจิตรทางแห่งธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ที่ทุกสรรพสิ่งล้วนต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และเพื่อความดีงามของสังคมและสรรพสิ่งในโลก ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปว่า "การท่องเที่ยวแนวพุทธ คือ การเดินทางเพื่อการศึกษา พัฒนาจิตใจ และการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสิ่ง"

2.4.5 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ

จากนิยามและความหมายดังกล่าว การท่องเที่ยวแนวพุทธ มีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป ที่เป็นการเดินทางเพื่อชื่นชมความงามจากภายนอกที่เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้ชัดเจน แต่มิได้เป็นการพัฒนาในด้านจิตใจ หรือการเข้าถึงนามธรรมที่เป็นองค์รวมของสรรพสิ่งทั้งรูปธรรมและนามธรรม ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาถึงการเดินทางเพื่อการศึกษา พัฒนาจิตใจ และการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถระบุวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษา เรียนรู้ และปฏิบัติ ในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา
2. เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และจิตใจของผู้เดินทางให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง
3. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างเพื่อนมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อเป็นการสร้างประโยชน์ ความสงบสุข สันติภาพ ต่อมวลมนุษย์และต่อสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการมุ่งหวังเพื่อสร้างความดีงามทั้งของนักท่องเที่ยวและสังคม ในการที่จะปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่น ในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของ ศีล สมาธิ และปัญญา กล่าวคือ เริ่มต้นจากศีล คือข้อปฏิบัติทางกายวาจาที่ไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น เช่น ไม่โกหก หลอกลวง โกงค่าบริการ หรือการแสวงหาความสุขทางกามารมณ์ (Sex Tour) แล้วแสวงหาความรู้ ความเข้าใจทางด้านจิตใจ คือเพื่อให้เข้าใจตนเองมากขึ้น จากการเรียนรู้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม และฝึกฝนจิตใจ สมาธิ โดยจากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้พบปะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนหนึ่ง พบว่า หลายคน มีความสนใจที่จะศึกษาและปฏิบัติ

เกี่ยวกับสมาธิวิปัสสนา ตามหลักของพระพุทธศาสนา และสุดท้ายคือ เป็นการพัฒนาให้เกิดปัญญาซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามแก่เพื่อนมนุษย์ และต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เกื้อกูลกัน

2.4.6 ลักษณะและแนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ

1. เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ เป็นการศึกษาหาความรู้จากสิ่งที่มองเห็นจากภายนอก ทั้งทางธรรมชาติ และทางศิลปวัฒนธรรม แล้วมองสรรพสิ่งโดยเป็นองค์รวม ให้เกิดความเข้าใจในความหมาย และซาบซึ้งถึงภายในอันเป็นนามธรรม และสามารถปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2. เป็นการสร้างประโยชน์เกื้อกูลให้เกิดขึ้นแก่ทุกฝ่าย ทั้งผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ หรือให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

3. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้เกิดความดีงามต่อตนเองและผู้อื่นในลักษณะที่เกื้อกูลกัน กล่าวคือ เป็นการเอื้อเอื้อน ชื่นชม ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่าร่วมกัน

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ยึดหลักของ ศีล สมาธิ ปัญญา กล่าวคือ มีข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ร่วมกันในทางที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และยึดมั่นในหลักการของความถูกต้องและเป็นธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการพัฒนาต่อตนเอง ชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

ซึ่งจากลักษณะของการท่องเที่ยวดังกล่าวจะเป็นการเชื่อมโยงให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมพร้อมๆ กัน โดยมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. ยึดหลักการปฏิสันถาร คือ อามิสปฏิสันถาร และธรรมปฏิสันถาร กล่าวคือ อามิสปฏิสันถาร เป็นการต้อนรับ เชิญชวน ให้ท่องเที่ยวในด้านรูปธรรม คือการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม เพื่อชื่นชม ความงดงามจากภายนอก และควรให้มีธรรมปฏิสันถาร คือการให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ซาบซึ้งถึงธรรมนามที่อยู่ภายในของสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น มีความเข้าใจอันดีในระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องจากความรู้ในทางธรรมะ คือความเป็นจริงแห่งชีวิตและสรรพสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติต่อกัน

2. ยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรมในบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ให้บริการ รั้งจักเคารพ และให้เกียรติแก่นักท่องเที่ยว ผู้เดินทาง ไม่หลอกลวงในทางเสียหาย และนักท่องเที่ยวก็ควรยกย่อง ชื่นชม ความเป็นเอกลักษณ์ในวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน หรือของสังคมนั้น ๆ รวมถึงไม่ทำลายแหล่งท่องเที่ยว หรือขโมยความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นทรัพยากรของท้องถิ่นหรือประเทศนั้น ๆ

3. ยึดหลักการเรียนรู้ร่วมกัน คือ มีการฝึกอบรม เรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีงามต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ให้บริการและนักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางปฏิบัติ คือ

3.1 มัคคุเทศก์ ควรเป็นผู้แสดงแนวทาง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในความหมายแห่งการเดินทางอย่างแท้จริง คือ ให้ทั้งอามิสปฏิสันถาร และธรรมปฏิสันถาร เพื่อให้การเดินทางครั้งนั้น ๆ มิสูญเปล่า ปราศจากคุณค่าทางด้านจิตใจและการปฏิบัติที่ดีงามต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

3.2 เจ้าของสถานที่พัก โรงแรม ควรมีลักษณะ ของการให้ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ให้ความสะดวก ปลอดภัยแก่ผู้มาพักนอน ปยวาจา เป็นผู้พูดจา ไพเราะเสนาะหู ต้อนรับด้วยอัธยาศัยอันดี สมานัตตตา ประพฤติตนสม่ำเสมอไม่แยกความมั่งมีหรือยากจนหรือแบ่งแยกผิวพรรณวรรณะในการให้บริการ และอิตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมร่วมกัน และทั้งนี้ นักท่องเที่ยวก็ได้รับความพึงพอใจและประทับใจการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งผลที่ตามมาคือ ประเทศไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ผู้คนในท้องถิ่นนั่นเอง

3.3 องค์กรที่รับผิดชอบของรัฐ ควรส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักการที่กล่าวมาแล้วอย่างจริงจัง ด้วยความสำนึกในความกตัญญูรู้คุณของแผ่นดินหรือทรัพยากรท่องเที่ยวที่ประเทศไทยมีอยู่ ด้วยความพยายามรักษามิให้เสื่อมโทรมไปมากกว่านี้ เพราะประเทศไทยคงจะหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่มาทดแทนไม่ได้ ด้วยการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้ชัดเจน

3.4 สำหรับนักท่องเที่ยว ควรเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาตนเอง และจิตใจ คือ มองสรรพสิ่งจากรูประธรรมและนามธรรมให้เป็นองค์รวมและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันพร้อมทั้งสามารถปฏิบัติให้ถูกต้องต่อเพื่อนมนุษย์ และสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล

4. ยึดหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ในการแก้ไขปัญหา หรือเพื่อการพัฒนาในวงการท่องเที่ยว คือ ให้มีความสุจริต จริ่งใจ ในการให้บริการ แนะนำ ตักเตือนให้นักท่องเที่ยวในทางที่ถูกต้อง และเสนอปรัชญาของการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวแนวพุทธ เป็นต้น

จากแนวคิดและหลักการดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ประกอบสามารถจัดรูปแบบของการท่องเที่ยวแนวพุทธได้ เช่น การเที่ยวชมความงามของวัดพระแก้วหรือวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวราราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม โดยมีมุมมองจากรูปธรรม จิตรกรรมฝาผนัง พุทธศิลป์ อันเป็นรูปธรรมภายนอก แล้วจัดให้มีการสอน การฝึกปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนาในระดับเบื้องต้น อันเป็นการเรียนรู้ และฝึกฝนทางด้านจิตใจ ให้แก่นักท่องเที่ยวผู้ที่สนใจ โดยพระภิกษุหรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว ในสถานที่เหมาะสมแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือการเที่ยวชม ศิลปวัฒนธรรม วัดวาอาราม ในจังหวัดเชียงใหม่ แล้วฝึกปฏิบัติตามวัดที่มีการจัดสอนสมาธิ วิปัสสนา ซึ่งจะเป็นการ

ต้อนรับทั้งอามิสปฏิสันถารและธรรมปฏิสันถาร อันจะเป็นการนำมาซึ่งความเจริญ ความสงบสุขและประโยชน์เกื้อกูลของทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะเป็นลักษณะและกิจกรรมของการท่องเที่ยวในแนวพุทธได้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแนวพุทธ เป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาในสถานการณ์ที่การท่องเที่ยวได้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้คน นักท่องเที่ยว ที่สนใจในการศึกษา พัฒนาจิตใจ และการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อความสัมพันธ์ทางสังคม และการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อทุก ๆ ฝ่ายเปรียบประดุจหมุ่กรรม เทียวชื่นชมความงดงามของมวลบุปผา โดยมีทำลายความงดงามของมวลดอกไม้ ฉะนั้นดังนั้น หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาเพื่อเป็นทางเลือกในการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ให้เกิดขึ้นในกิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในฐานะที่เป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา

2.4.7 ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

ภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา 2 ด้าน คือ 1) ด้านรูปแบบการให้บริการ 2) ด้านบุคลากร โดยมีรายละเอียดของปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ปัญหาด้านรูปแบบการให้บริการ

1.1 ความไม่เป็นระเบียบของผู้ประกอบการร้านค้า ที่เข้ามาขายสินค้าภายในวัดการมีมิชฉาชีพภายในบริเวณวัด การลวงกระเป่า การวิ่งราว ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม

1.2 สิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัดยังไม่ดีพอ เช่น ห้องน้ำภายในวัดยังไม่สะอาด และมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว หรือบริเวณรอบวัดมีไฟฟ้าไม่เพียงพอทำให้ในปัจจุบันเกิดปัญหาอาชญากรรมบ่อยครั้ง

สถานปฏิบัติธรรมของภาคเอกชนบางแห่ง ขาดงบประมาณในการพัฒนาสถานที่ เช่น การจัดเจ้าหน้าที่ดูแล การทำความสะอาดสถานที่ และการขยายพื้นที่ให้กว้างขวางเพื่อรองรับกับจำนวนผู้มาปฏิบัติธรรมที่มีเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

2. ปัญหาด้านบุคลากร

2.1 บุคลากรมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านการฝึกอบรมด้านวิปัสสนากรรมฐานในสถานปฏิบัติธรรม เนื่องจากมีผู้มาปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมากทำให้บางครั้งครูผู้สอนไม่เพียงพอในการดูแลอย่างใกล้ชิด

2.2 ความสามารถด้านสื่อสารภาษาต่างประเทศ ของผู้ให้บริการในสถานปฏิบัติธรรมที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก แต่บุคลากรหรือพระนิสิตยังไม่สามารถสื่อสารกับผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติได้ โดยเฉพาะวัดที่สำคัญและได้รับความนิยม

2.4.8 ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism)

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ควรเป็นศูนย์กลางการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของภาครัฐให้แก่บุคลากรที่ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ชาวบ้านที่เป็นอาสาสมัคร มัคทายก เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพการให้บริการได้อย่างเหมาะสม

2. ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของไทยให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย อย่างทั่วถึง เพราะเมืองไทยเป็นเมืองพุทธ โดยการส่งเสริมให้เมืองไทยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยหันมาสนใจมานั่งวิปัสสนา การนั่งสมาธิ และเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

3. ควรมีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรักษาความปลอดภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการดูแลความปลอดภัยในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา เพื่อไม่ให้มีมิชชันนารีเข้ามารบกวนนักท่องเที่ยว

2.4.9 ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Religious Tourism) มีดังนี้

จุดแข็ง

1. ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานจำนวนมาก มีวัดในพระพุทธศาสนา มากถึง 33,902 แห่ง ทั้งนี้ในส่วนของวัดทางพุทธศาสนา ได้มีการจำแนก ระดับของวัดในกลุ่มพระอารามหลวง มีทั้งหมด 272 แห่ง แจกแจงออกเป็นระดับต่าง ๆ 3 ระดับ คือ พระอารามหลวงชั้นเอก ชั้นโท ชั้นตรี ซึ่งแต่ละแห่งจัดได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีความสวยงามทางด้านประติมากรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประณีตศิลป์ เนื่องจากพระอารามหลวงเป็นวัดที่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์เช่น สมเด็จพระบรมราชาธิราช สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้าง หรือทรงบูรณปฏิสังขรณ์ หรือมีผู้สร้างน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายเป็นวัดหลวง และวัดที่ราษฎรสร้าง หรือบูรณปฏิสังขรณ์ และขอพระราชทานให้ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวง เช่น วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร เป็นต้น นอกจากนี้ในวัดที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มีการคัดเลือกวัดต่าง ๆ ในแต่ละตำบลของแต่ละจังหวัด พบว่ามีวัดหรือศาสนสถานที่ถูกส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นจำนวนมากประมาณ 2,200 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาค

2. วัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่มีชื่อเสียงโดยเฉพาะวัดในระดับอารามหลวง ส่วนใหญ่ มีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ มีจุดบริการขายดอกไม้ธูปเทียน ที่จอดรถ ห้องน้ำ ป้ายอธิบายต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศและมีการพัฒนาภูมิทัศน์อยู่ตลอดเวลา ด้านของการจัดการได้มีการแบ่งเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาสมีการจัดการที่ชัดเจน เป็นสัดส่วนอย่างดี มีการปลูกต้นไม้ต่าง ๆ ทำให้มีบรรยากาศที่ร่มรื่น สามารถเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้อีกด้วย

3. เมื่อพิจารณาจำนวนและความพร้อมของผู้ที่ทำหน้าเผยแพร่พระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา พบว่า ในประเทศไทยมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเป็นจำนวนมาก และมีบุคลากรพร้อมสำหรับรองรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของประเทศไทยอย่างไรก็ตามอาจยังไม่สามารถรองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติได้เนื่องจากข้อจำกัดในด้านภาษา

จุดอ่อน

1. ปัจจุบันวัดที่ได้รับการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว แต่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงยังมีอยู่ไม่มากนัก ดังนั้นในช่วงเทศกาลสำคัญประจำปีของประเทศไทย เช่น เทศกาลวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ จะมีนักท่องเที่ยวมาทำกิจกรรมตามวัดที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ของวัดไม่สามารถดูแลเรื่องความสะดวกเรียบร้อยได้อย่างทั่วถึง ทั้งในเรื่องสถานที่จอดรถ ความสะดวกของทางเดินเท้า หรือห้องน้ำ เป็นต้นทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ

2. งบประมาณจากภาครัฐ ในการใช้จ่ายดูแลศาสนสถานต่าง ๆ ในประเทศไทยยังมีอยู่จำกัด ไม่มากเพียงพอสำหรับการทำนุบำรุงดูแลรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัด จึงจำเป็นต้องมีการขอบริจาคจากบุคคลทั่วไป หรือนักท่องเที่ยว ซึ่งบางครั้งทำให้เสียภาพลักษณ์ของศาสนสถาน

3. วัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งยังขาดแคลนพระสงฆ์หรือบุคลากรที่สามารถทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ด้านศาสนาพุทธให้กับชาวต่างชาติ เนื่องจากปัจจุบันพระสงฆ์ และเจ้าหน้าที่หรือคนดูแลภายในวัดหรือศาสนสถานต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ ทำให้ไม่สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติที่สนใจในศาสนาพุทธที่มาท่องเที่ยวตามวัดต่าง ๆ ได้

โอกาส

1. ปัจจุบันคนไทยในเมืองประสบปัญหาความเครียดจากเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากภาวะเศรษฐกิจ และปัญหาภายในครอบครัว ทำให้คนส่วนใหญ่นิยมหันมาหาทางแก้ไขปัญหาด้วยการเข้าวัด หรือมาสนใจศึกษาทางธรรม หรือไปนมัสการเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงตามต่างจังหวัด เพื่อเป็นสิริมงคลกับชีวิตเพิ่มมากขึ้น

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวของ กทม. เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอย่างจริงจัง โดยมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ประเภทนี้อย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ครบ 9 วัด ภายใน 1 วัน ในช่วงปีใหม่ที่กรุงเทพฯ หรือ การท่องเที่ยววัดในเขตภาคกลาง และในเขตภาคเหนือ

3. จากเดิมที่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศาสนาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปีและผู้ที่เกี่ยวข้องอายุการทำงานแล้ว แสดงให้เห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบอิมมูญ เป็นการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ แต่ปัจจุบัน จากการสำรวจนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อความสนใจในการท่องเที่ยวจำนวน 841 คน พบว่ามีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เคยทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาสูงถึง ร้อยละ 48.9 และนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวเชิงศาสนา มีอยู่ในทุกช่วงอายุ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปี มีสัดส่วนของการไปท่องเที่ยวเชิงศาสนาสูงที่สุดถึงร้อยละ 24.8 รองลงมา คือ อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 20.0) อายุ 41 – 50 ปี (ร้อยละ 19.2) อายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 18.7) และอายุต่ำกว่า 21 ปี (ร้อยละ 17.3) ตามลำดับ นอกจากนี้ในกลุ่มตัวอย่างของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 490 คน พบว่ามีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เคยทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาถึงร้อยละ 44.7

4. ในปัจจุบันกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีนโยบายที่จะให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในแหล่งชุมชนต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดความเชื่อมโยงของวัดกับคนในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นทำให้คนมีความสนใจในศาสนาเพิ่มมากขึ้น และสามารถส่งผลต่อไปถึงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้ด้วย

อุปสรรค

1. การเข้าสู่ตลาดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของผู้ประกอบการนำเที่ยวนั้น ผู้ให้บริการจะต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนาเป็นอย่างดี เช่น สามารถเป็นผู้นำสวดมนต์ได้ทราบประวัติสถานที่นำนักท่องเที่ยวไป ซึ่งในประเทศไทยมีผู้นำเที่ยวศาสนาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านศาสนาและมีบริษัทนำเที่ยวเชิงศาสนาไม่มากนัก เนื่องจากหัวหน้าทัวร์ หรือผู้นำเที่ยวต้องเป็นผู้ที่ชื่นชอบสนใจ และมีความรอบรู้เรื่องวัด สถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัดรวมทั้งเรื่องธรรมะ และประวัติศาสตร์ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นอย่างดี

2. การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาใหม่ ๆ ยังมีน้อย ทำให้การท่องเที่ยวเชิงศาสนายังกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพฯ และเมืองท่องเที่ยวหลักๆ เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต พระนครศรีอยุธยา เท่านั้น ทั้งที่ประเทศไทยมีศาสนสถานที่สำคัญกระจายอยู่ทั่วประเทศ ทำให้ขาดโอกาสในการขยายฐานของนักท่องเที่ยว

3. ในภูมิภาคเอเชียมีหลายประเทศที่นับถือศาสนาพุทธ และมีศาสนสถานที่มีความสวยงาม เช่น ประเทศญี่ปุ่น จีน เกาหลี เป็นต้น หรือแม้กระทั่งศาสนสถานของศาสนาอื่น เช่น วัดของศาสนาฮินดูที่เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ทำให้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาของประเทศไทยมีคู่แข่งจากประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ยังมีหลายประเทศที่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

ของตนเองผ่านสื่อโทรทัศน์ในรายการละครหรือภาพยนตร์ต่าง ๆ เช่นประเทศเกาหลีส่งเสริมวัด Temple Stay ผ่านละครชุดเรื่อง “Full House” เป็นต้น

2.4.10 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต ฉบับ พ.ศ.2555 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรม คือสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมกันใช้อาศัยอยู่ในหมู่ของพวกตนวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนที่สมาชิกในสังคมเดียวกันยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา สามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมาช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อยู่รอดและเจริญงอกงาม

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization) (n.d.) หรือ องค์การ UNESCO ได้ให้คำจำกัดความของคำว่ามรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) ไว้ในการประชุมสามัญ ที่จัดขึ้น ณ กรุงปารีส ในปี ค.ศ. 1972 หรือตรงกับ พ.ศ. 2515 ว่าเป็น

1. อนุสรณ์สถาน (monuments) อันรวมไปถึง ผลงานทางสถาปัตยกรรม ผลงานประติมากรรมหรือจิตรกรรม ส่วนประกอบหรือโครงสร้างของโบราณคดีธรรมชาติ จารึก ที่อยู่อาศัย และร่องรอย ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์

2. กลุ่มอาคาร (groups of buildings) อันรวมไปถึง กลุ่มของอาคารไม่ว่าจะแยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือโดยความสอดคล้องกลมกลืน หรือโดยสภาพทางภูมิทัศน์ซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

3. แหล่งอันรวมไปถึงผลงานที่เกิดจากมนุษย์ (Sites) หรือผลที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ และบริเวณอันรวมถึงแหล่งโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากลทางด้านประวัติศาสตร์สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยาทั้งนี้ องค์การ UNESCO ได้จัดตั้งคณะกรรมการมรดกโลก (The World Heritage Committee) ในปี พ.ศ. 2519 เพื่อทำหน้าที่สร้างความร่วมมือในหมู่ประเทศภาคีสมาชิกในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการดูแลแหล่งวัฒนธรรมที่มีความสำคัญมวลมนุษยชาติให้คงอยู่ พร้อมกันนี้ได้ตั้งกองทุนมรดกโลกขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกแล้วปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งมรดกโลกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว 5 แห่ง ประกอบด้วยเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และผืนป่าดงพญาเย็น เขาใหญ่ นอกจากนี้ยังมีแหล่งมรดกทาง

วัฒนธรรมที่อยู่ในบัญชีรายชื่อเบื้องต้นรอกำหนดนำเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกเพื่อพิจารณาอีก 2 แห่งได้แก่ ปราสาทหินพิมายและเส้นทางวัฒนธรรม และปราสาทพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำและอุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท ทั้งนี้การประกาศสถานที่ดังกล่าวเป็นมรดกโลก นอกจากจะเป็นความภาคภูมิใจของประเทศไทยแล้ว ยังนำมาซึ่งรายได้เข้าประเทศจากการท่องเที่ยว และยังทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอาชีพที่หลากหลาย ตั้งแต่การให้บริการด้านการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวนี้ได้ยกระดับสภาพความเป็นอยู่และเพิ่มรายได้ในหมู่ประชากรของประเทศ อันนับว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2.4.11 ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในรูปแบบหนึ่งที่มุ่งเรียนรู้จากวัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่กว้างไกล จากการมีประสบการณ์ ในแหล่ง วัฒนธรรม ที่คงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมถึงการใช้เวลาในการท่องเที่ยวแสวงหาความรู้ด้านวิทยาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ หรือเพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยาหรือเพื่อชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรม (Archaeological and Cultural Attractions) หมายถึง สถานที่โบราณหรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน ศาสนสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน แหล่งโบราณคดี รวมถึงสถานที่จัดตกแต่ง หรือรวบรวมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรม แหล่งผลิตสินค้าพื้นเมือง หัตถกรรมพื้นบ้าน สถานที่แสดงการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของคนพื้นบ้าน เป็นต้น

การท่องเที่ยววัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม เป็นการท่องเที่ยวในเชิงให้ความรู้และความเข้าใจ

การท่องเที่ยววัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อาจอยู่ในลักษณะของรูปแบบและนามธรรม สถานที่ที่น่าประทับใจทางวัฒนธรรมเช่น แหล่งก่อนประวัติศาสตร์ สถานที่สมัยประวัติศาสตร์ เช่น สนามรบ เมืองโบราณ พิพิธภัณฑสถาน ฯลฯ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ วัฒนธรรมดังกล่าว ก่อให้เกิด

ชูเกียรติ นพเกตุ (2545: 57) ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ศึกษาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ และศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เช่น ชมโบราณสถาน ศิลปะหรือการแสดงต่าง ๆ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549 : 72) ได้ให้ความหมายว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่รวมเอาสินค้าและบริการหลากหลาย จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 องค์ประกอบ หรือ 3 A's ดังต่อไปนี้ 1. สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว 2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย 3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยวในวันขึ้นหรือกลับมาเที่ยวซ้ำ ในโอกาสหน้า

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2556) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไว้ว่าคือการท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่งซึ่งแสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย ผู้ท่องเที่ยวจะได้รับทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธาความนิยมของบุคคลในอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นปัจจุบัน

ราณี อธิชัยกุล (2546 : 114) ที่ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสศิลปวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ได้แก่ แก่สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาและวรรณกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์และดนตรี รวมทั้งงานเทศกาล ประเพณี ตลอดจนการเที่ยวชมมรดกทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนสถาน ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

แนวคิดการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม และการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาควบคู่กัน ซึ่งการรักษา มรดกวัฒนธรรมเป็นประโยชน์ด้านองค์ความรู้และให้คุณค่าแก่สังคมในขณะที่การพัฒนาการท่องเที่ยวนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ของชุมชน การจัดหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้ แนวคิดหลักเพื่อใช้ในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งแต่ละแนวคิดจะประกอบด้วยกลยุทธ์และแนวทางสนับสนุนที่จะนำไปสู่การจัดการมรดกวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเหมาะสม

2.4.12 แบบจำลองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากความสำคัญและแนวคิดเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นำมาสู่การวางแผน การจัดการ และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการวางแผนกลยุทธ์ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับประเทศไทย จากการศึกษาของ Bywater ได้แยกประเภทนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น 3 ประเภท

1. นักท่องเที่ยวตามแรงกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Culturally Motivated) หมายถึง ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรมนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความสนใจที่จะเรียนรู้ ศึกษา วัฒนธรรมและมีพฤติกรรมที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะเวลาานาน

2. นักท่องเที่ยวตามแรงบันดาลใจด้านวัฒนธรรม (Culturally Inspired) หมายถึง ผู้ที่ถูกดึงดูดด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักหรือได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ รูปภาพ โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะใช้ระยะเวลาที่จะพักอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวน้อยกว่าประเภทแรก แต่มีโอกาสที่จะเดินทางกลับมายังสถานที่ท่องเที่ยวอีกครั้งในอนาคต

3. นักท่องเที่ยวตามแรงดึงดูดทางวัฒนธรรม (Culturally Attracted) หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น โดยนักท่องเที่ยวประเภทนี้จะมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวสั้น อาจจะเป็นในลักษณะเยี่ยมชมมากกว่าการพักอาศัย

ทั้งนี้ Smith ได้จัดประเภทและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังต่อไปนี้

การแบ่งประเภท และลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบถึงลักษณะและความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ตอบสนองความต้องการอันจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แหล่งท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และการรักษาวัฒนธรรมของชุมชนให้คงไว้

ทั้งนี้ Garrod และ Fyall ได้เสนอแบบจำลองการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ดังนี้

ภาพที่ 2.3 แบบจำลองการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

1. การตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

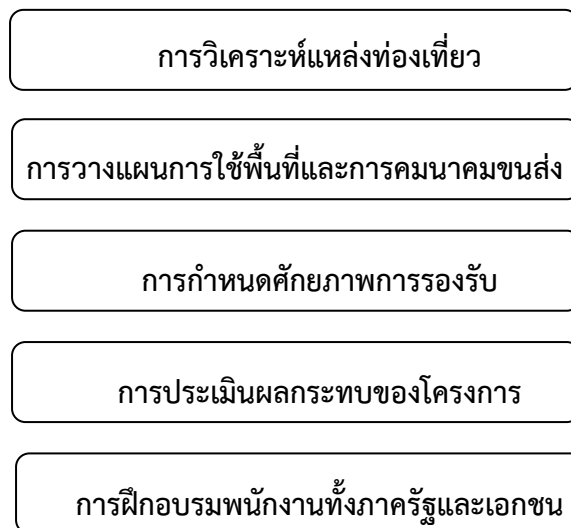
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนจะสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ จะต้องอาศัยกลยุทธ์ทางการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ให้บริการหรือผู้ประกอบการ ทั้งนี้การทำการตลาดการท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งนั้นมีความแตกต่างด้านการบริการที่นักท่องเที่ยวได้รับ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องได้ หรือไม่สามารถจับต้องได้ ซึ่งโดยขั้นตอนการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้

1.1 ผลลัพธ์ที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ก่อนการพัฒนาการตลาดทางการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการหรือผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวควรทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนมากเน้นที่ความรู้ ความประทับใจ ความสุนทรีย์ ประสพการณ์ ฯลฯ ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวควรมีความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ และสนองความต้องการสูงสุด ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะผลักดันการตลาดของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งจากการโฆษณาปากต่อปากและการกลับมาเยือนอีกครั้ง นอกจากนี้ การสร้างตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยว (Destination Branding) เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องด้วยแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยมีความแตกต่างกัน มีอัตลักษณ์และมีศักยภาพที่จะสามารถดึงดูดความสนใจและชวนให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเยี่ยมชมเยือน

1.2 การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การส่งเสริมการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ และสนใจเยือนแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการส่งเสริมการตลาดเช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ หรือการพูดแบบปากต่อปากเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจและต้องการเที่ยว การนำเสนอที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจการท่องเที่ยววัฒนธรรมแบบยั่งยืน อาจเป็นการประชาสัมพันธ์ การจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการจัดนิทรรศการภาพถ่าย การใช้สื่อมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบเนื่องต่อไป ซึ่งการเลือกใช้สื่อประชาสัมพันธ์จะนำจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนวิถีในการดำเนินชีวิตเป็นจุดขาย (Brand idea) และสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว (Brand Communication) เพื่อสร้างการรับรู้และสัมผัสประสบการณ์ (Brand Experience) จนเกิดเป็นกระบวนการท่องเที่ยว

2. การวางแผนโครงสร้างการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ขั้นตอนการวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประกอบด้วยกระบวนการ ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 ขั้นตอนการวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนสำคัญของการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเริ่มจากการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง และความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวนั้นว่าเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างไร ซึ่งรวมถึงภาพรวมด้านความสวยงาม ลักษณะเด่น อัตลักษณ์ ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางศาสนา สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตนอกจากนี้ประเด็นของความพร้อมทางด้านความสะดวกซึ่งรวมถึงทั้งความสะดวกในการเข้าถึงและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนการใช้พื้นที่และกำหนดศักยภาพรองรับแหล่งท่องเที่ยว ในการกำหนดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวนั้น ประเด็นสำคัญคือต้องสามารถจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา การกำจัดขยะ ระบบสื่อสารคมนาคม ลานจอดรถที่พักโรงแรม ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึกให้พอเพียงกับจำนวนนักท่องเที่ยว รวมถึงต้องควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้เกินความสามารถที่จะรองรับได้ ซึ่งรวมถึงการประเมินผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวตลอดจนปัญหาและผลกระทบที่จะตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

ประเด็นพื้นฐานที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่จะนำไปสู่การวางนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสม คือ การประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาการ

ท่องเที่ยว ทั้งนี้การสร้างหลักเกณฑ์และตัวบ่งชี้ในการประเมินผลกระทบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละฝ่ายซึ่งจะต้องมีการประเมินผลการกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันโดยหลักเกณฑ์การประเมินผลกระทบนั้นแบ่งเป็นผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนผลกระทบต่อคุณค่าทางวัฒนธรรม และผลกระทบต่อการดำรงรักษามรดกทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การวางแผนนโยบายที่สมดุล และแนวทางการจัดการเพื่อควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่การก่อให้เกิดผลประโยชน์สุทธิที่สูงสุดต่อพื้นที่

นอกจากนี้ขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรจะต้องรวมถึงการฝึกอบรมคนในพื้นที่ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น ให้รับรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้การพัฒนาบุคลากร การให้ความรู้ และการฝึกอบรมเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับว่าเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

3. โครงสร้างองค์กรและการจัดการ

การจัดการโครงสร้างองค์กร และการจัดการที่เหมาะสมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการที่จะกำหนดทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยทั่วไปแล้วจะสามารถสรุปโครงสร้างองค์กรและการจัดการสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจะมุ่งเน้นที่การประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นต้องนำการท่องเที่ยวขยายเศรษฐกิจในท้องถิ่น เพื่อที่จะร่วมกันหาจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ที่จะเป็นจุดประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่นเพื่อที่จะร่วมกันวิเคราะห์ หรือแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกันเป็นอีกแนวทางที่มีความจำเป็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนอีกด้วย

4. การดำเนินการโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ตามข้อเสนอของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2550 การดำเนินการโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีหลักการดำเนินการที่สำคัญ 4 ด้านซึ่งประกอบด้วย

1. การเร่งพัฒนา บุรณะ พนฟูมรดก และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของเอกชนเพื่อที่จะรักษาแหล่งท่องเที่ยวและวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างยั่งยืน

2. การเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวแหล่งมรดก การท่องเที่ยวศิลปะ การท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง การท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย

3. การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก การวางแผนด้านความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย

4. การส่งเสริมความเชื่อมโยง ความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่น และประชาชนในชุมชน เพื่อที่จะสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวพัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.5.1 ความหมายเกี่ยวกับนโยบายพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของคนไทยปัจจุบันให้ยืนยาวไปจนถึงคนรุ่นลูกหลานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการตอบสนองความต้องการกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) กระทั่งกลุ่มเล็กทั้งในเมืองและชนบท การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ยืนยาวไปจนถึงคนรุ่นลูกหลานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการไปเพิ่มภาระหรือสร้างเงื่อนงำที่ยากลำบากให้แก่คนในยุคต่อไปต้องขบคิดหาทางแก้ไข

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2556) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการทรัพยากรทั้งหมด ในลักษณะที่สามารถรักษาความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมกระบวนการที่จำเป็นเชิงนิเวศวิทยา ความหลากหลายทางชีววิทยาและระบบสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดร.ชณี เอมพันธุ์ (2548 : 141) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่สนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วรรณา วงษวานิช (2549 : 46) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบันโดยมีการปกป้อง และสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวจะมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

ภราเดช พยัฒวิเชียร (2543 : 12-18) ได้อธิบายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนไว้ว่าจำเป็นต้องมีการพิจารณาทั้งในมิติด้านเศรษฐศาสตร์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันกันไปโดยตลอด การพัฒนาที่ยั่งยืนก็หมายถึง การพัฒนาที่จะใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน โดยไม่

กระทบกระเทือนผลประโยชน์ที่พึงได้พึงมีในอนาคต หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากวัฒนธรรมหรือธรรมชาติในระดับที่ให้อุตสาหกรรมหรือธรรมชาติยังมีชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างถาวร

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 34-39) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวของกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลายและธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรมในขณะที่เดียวกันชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยืนยาวหลักสำคัญ 3 ประการ ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1. ความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Sustainability)

1.1 การเติบโตต้องอยู่ในอัตราที่บริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากโตเร็วไปอาจทำให้สิ่งรองรับนักท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ไม่พร้อม ไม่เพียงพอ เช่น โครงสร้างพื้นฐานคุณภาพของแรงงาน และการให้บริการอาจมีผลทำให้นักท่องเที่ยวหงุดหงิดไม่พอใจ ขาดความนิยม ไม่เดินทางมาท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจในระยะยาว

1.2 การเติบโตของการท่องเที่ยวอาจทำให้คนหันมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหมด เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจในภาคอื่น ๆ เช่น ภาคการเกษตร การกสิกรรม การอุตสาหกรรม

1.3 การเติบโตที่ต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน และผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เป็นผลทำให้เงินตราต่างประเทศรั่วไหลออกไปนอกประเทศ

2. ความยั่งยืนทางด้านสังคม (Social Sustainability)

2.1 การหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวต่างประเทศมากเกินไปและรวดเร็วเกินไปมีผลกระทบต่อชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น

2.2 การใช้เงินอย่างง่ายดายของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีกำลังซื้อสูงกว่าคนในท้องถิ่น การใช้ชีวิตที่หรูหรา หรืออย่างอิสระเสรี ซึ่งทะลักเข้าสู่ชุมชนหนึ่ง ๆ อาจกลายเป็นแม่เหล็กดึงดูดใจให้คนหนุ่มสาวในท้องถิ่นหลงใหลมัวเมาต่อเงินทองหรือความสำราญที่หาได้ง่าย ๆ ทำให้เกิดปัญหาสังคมติดตามมากมาย

3. ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability)

3.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ขาดการควบคุม อาจกลายเป็นสิ่งที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวต้นกำเนิดของกิจกรรมท่องเที่ยวนั้น ๆ เสียเอง เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวที่ล้นหลาม ความแออัด ความสกปรกรุงรัง และอื่น ๆ

3.2 การเร่งรัดพัฒนาโดยใช้เทคนิคก่อสร้างที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดการพังทลายอย่างถาวรของหน้าดิน หาดทราย ชายทะเล การสูญเสียสภาพภูมิทัศน์ ฯลฯ

3.3 การก่อสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในตำแหน่งที่ผิดพลาด อาจทำให้วงจรรวมชาติเกิดความแปรปรวน

3.4 การเก็บเอาพื้นที่ไปจากพื้นที่ อาจทำลายระบบนิเวศวิทยาที่เปราะบางของพื้นที่บางแห่งไป

3.5 กิจกรรมของนักท่องเที่ยวจำนวนมากทำให้เกิดปริมาณของเสียอย่างมหาศาล เช่น ของเสีย เศษอาหาร ขยะ ฯลฯ ทำให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมากมาย

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีหลักการดังนี้

1. Using Resource Sustainable : การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดีทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว

2. Reducing Over – Consumption and waste : การลดการบริโภคที่มากเกินไป และเป็น และการลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็น การเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3. Integrating Tourism into Planning : การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

2.5.2 นโยบายพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีสาระที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอยู่หลายมาตรา ได้แก่

มาตรา 79 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การศึกษา และวัฒนธรรมอนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้อง และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้ประชาชน มีจิตสำนึกในเรื่องดังกล่าว

มาตรา 84 หมวด 5 นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม ดังนี้ (1) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ โดยให้ประชาชนชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนดังกล่าวด้วย (2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ

อย่างสมดุล (3) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน”

มาตรา 280 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดไว้ว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น”

มาตรา 281 เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ (1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ (2) การเข้าไปมีส่วนในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน (3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

2.5.3 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559

หลังจากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีแล้วสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติเพื่อผลักดันให้เกิดกระบวนการแปลงแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้เกิดการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้วจะประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อเป็นกรอบทิศทางให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (มาตรา 16 ใน พระราชบัญญัติ นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2551) ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 อย่างมีเอกภาพ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติมีหน้าที่ให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐและผลักดันให้มีการบูรณาการตั้งแต่ระดับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ นโยบายของรัฐบาล และถ่ายทอดไปยังหน่วยงานส่วนกลางส่วนภูมิภาคจังหวัดและท้องถิ่น โดยจะใช้กลไกการประสานงานระหว่างคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติและคณะกรรมการในระดับชาติคณะต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการผลักดันงานในระดับนโยบาย และถ่ายทอดนโยบายไปยังคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว

ระดับจังหวัด และคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนในการกำกับดูแล การเสนอแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการจากหน่วยงานปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนา ทุกระดับกับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการต่อไป

2.5.4 นโยบายภาคการท่องเที่ยวและการบริการของรัฐบาล

1. การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

1.1 ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนการท่องเที่ยวและเร่งรัดการปรับปรุงมาตรฐานในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย และสุขอนามัย โดยคำนึงถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของผู้พิการและผู้สูงอายุ

1.2 พัฒนาบูรณะและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่แล้วส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1.3 ยกระดับและรักษามาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้การประกอบการ และดำเนินธุรกิจเป็นไปตามมาตรฐาน สากลรวมทั้งพัฒนามาตรฐานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตลอดจนปรับปรุงการบริการภาครัฐเพื่อให้สามารถดึงดูดและรองรับตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ส่งเสริม สนับสนุนตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพทั้งจากต่างประเทศและในประเทศโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุกในกลุ่มต่าง ๆ ทั้งระดับภายในประเทศและระหว่าง ประเทศเพื่อให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก ศูนย์กลางการประชุมและ แสดงสินค้าระหว่างประเทศและศูนย์กลางการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจลงตรา การยกเว้นค่าธรรมเนียมการตรวจลงตราให้นักท่องเที่ยวอยู่ในกรอบการค้าเสรีหรือมีความสัมพันธ์ด้านการค้า การลงทุนร่วมกับประเทศไทย และการยกเว้นการตรวจลงตราให้นักท่องเที่ยวจากประเทศกลุ่มเป้าหมาย

1.5 ส่งเสริมกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่า เพิ่มทางการท่องเที่ยวพัฒนาคุณภาพการบริการท่องเที่ยว สนับสนุนการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างชาติในประเทศไทย และส่งเสริมการเสนอตัว ให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมนานาชาติ ขนาดใหญ่

1.6 ผลักดันความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งพัฒนามาตรฐานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เพียงพอกับความ

ต้องการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวก ดูแลความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน

1.7 พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวของไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก

2. การพัฒนาด้านการบริการ

2.1 เร่งรัดพัฒนาผู้ประกอบการด้านบริการให้มีความรู้ เสริมสร้างนวัตกรรมและทักษะทั้งด้านภาษา มาตรฐานการบริการ และการจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของความตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าบริการ การเสริมสร้างบรรยากาศ การลงทุน มาตรฐานธุรกิจและการพัฒนาบุคลากรให้พร้อมรับการขยายตัวของธุรกิจ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคบริการไทย

2.2 พัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพเพื่อขยายฐานการผลิตและการตลาดสู่ระดับภูมิภาคโดยเพิ่มให้เป็นแหล่งสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศและรายได้ท้องถิ่น เช่น การท่องเที่ยว ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจการประชุมและแสดงสินค้า การศึกษานานาชาติ การก่อสร้าง ธุรกิจภาพยนตร์ธุรกิจออกแบบแฟชั่น ธุรกิจอัญมณี การบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและนันทนาการ รวมทั้งสินค้าบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

สรุป นโยบายพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและมีการแจ้งความต้องการแนวทางในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนเพราะหากทุกคนได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวของตนก็จะเกิดกระแสที่เป็นความภาคภูมิใจ รัก ห่วงแหน อนุรักษ์ และความรู้สึกนี้ก็จะถูกถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไป ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนก็จะมีอยู่ไม่หมดสิ้นไป

2.6 ข้อมูลพื้นที่วิจัย

2.6.1 พื้นที่การวิจัย

จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอบางเลน อำเภอพุทธมณฑล อำเภอกำแพงแสน อำเภอนครชัยศรี อำเภอดอนตูม และอำเภอสามพราน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

2.6.1.1 ที่ตั้ง

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตก ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง มีพื้นที่เป็นอันดับที่ 62 ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปตามเส้นทางถนนเพชรเกษม 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางถนนบรมราชชนนี (ถนนปิ่นเกล้า – นครชัยศรี) 51 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟ 62 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

2.6.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทรน้อย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเขตทวีวัฒนา เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และอำเภอท่ามะกา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

2.6.1.3 เขตการปกครอง

จังหวัดนครปฐมแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 106 ตำบล 904 หมู่บ้าน สำหรับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 4 แห่ง เทศบาลตำบล 18 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 93 แห่ง

2.6.1.4 ระยะทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอใกล้เคียง

อำเภอนครชัยศรี 14 กิโลเมตร อำเภอพุทธมณฑล 20 กิโลเมตร อำเภอสามพราน 21 กิโลเมตร อำเภอกำแพงแสน 26 กิโลเมตร อำเภอดอนตูม 31 กิโลเมตร อำเภอบางเลน 46 กิโลเมตร

2.6.1.5 ระยะทางจากจังหวัดนครปฐมไปยังจังหวัดใกล้เคียง

จังหวัดนนทบุรี 65 กิโลเมตร จังหวัดสมุทรสาคร 48 กิโลเมตร จังหวัดราชบุรี 43 กิโลเมตร จังหวัดกาญจนบุรี 112 กิโลเมตร จังหวัดสุพรรณบุรี 160 กิโลเมตร

2.6.2 สภาพภูมิประเทศ

"สภาพภูมิประเทศของจังหวัดนครปฐมโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นที่ราบถึงค่อนข้างราบเรียบ ไม่มีภูเขาและป่าไม้ ระดับความแตกต่างของความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง 2-10 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง สภาพพื้นที่โดยทั่วไปลาดจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ และตะวันตกสู่ตะวันออกมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ พื้นที่ทางตอนเหนือและทางตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ดอน ส่วนพื้นที่ทางตอนกลางของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม มีที่ดอนกระจัดเป็นแห่งๆ และมีแหล่งน้ำกระจาย สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกและด้านใต้เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีคลองธรรมชาติและคลองขุดที่ขุดขึ้นเพื่อการเกษตรและคมนาคมอยู่มาก พื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 2-4 เมตร รายละเอียด ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.5 แผนที่จังหวัดนครปฐม

2.6.3 ผลการวิเคราะห์บริบทและศักยภาพของพื้นที่

จังหวัดนครปฐมได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดการพัฒนาจังหวัดมาประกอบการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของจังหวัด โดยจังหวัดได้จำแนกผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน และปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคของจังหวัดนครปฐม โดยสรุปเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

1. เป็นจังหวัดปริมณฑล ส่งผลให้การคมนาคมและการขนส่งสะดวก เป็นประตูสู่ชายแดนภาคตะวันตกและภาคใต้ และเป็นพื้นที่เชื่อมโยงจากกรุงเทพมหานครถึงชายแดนประเทศเมียนมาร์ที่ใกล้ที่สุด
2. ทรัพยากรดินและน้ำอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร โดยมีแม่น้ำต้นตุนสายหลักคือแม่น้ำท่าจีน มีระบบชลประทานครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด
3. ฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม โดยมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปขนาดใหญ่รองรับวัตถุดิบในพื้นที่และเป็นสาขาที่ติด 3 ลำดับแรกที่มีมูลค่าสูงสุดและมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้จังหวัด
4. แหล่งเพาะปลูกข้าว พืชผักและผลไม้ประกอบด้วย มะพร้าว น้ำหอม ส้มโอ มะม่วงฝรั่ง ชมพู่ มะนาว กล้วยน้ำว่า กล้วยหอม และกล้วยไม้ที่สำคัญ
5. เกษตรกรในจังหวัดเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพมากจังหวัดหนึ่งของภาคกลางตอนล่าง 1 โดยเฉพาะโคเนื้อ โคนม สุกรเป็ดไข่ และไก่ไข่ และมีโรงงานแปรรูปอาหารที่ทันสมัย รวมทั้งมีตลาดสุกรขนาดใหญ่ในการรองรับผลิตผล และเป็นแหล่งจำหน่ายเนื้อสุกรชำแหละที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ
6. การทำประมงน้ำจืด ได้แก่ กุ้งก้ามกราม ปลาน้ำจืด และสัตว์น้ำสวยงามเป็นอันดับต้นของประเทศ
7. ฐานอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร โดยมูลค่าอุตสาหกรรมของจังหวัดเป็นสัดส่วนร้อยละ 54.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด และปัจจุบัน อุตสาหกรรมอาหารมีฐานการส่งออกร้อยละ 70 เป็นตลาดต่างประเทศ
8. ผลิตภาพแรงงานของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยมีผลิตภาพแรงงานเท่ากับ 304,000 บาท/คน เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยผลิตภาพแรงงานของประเทศเท่ากับ 110,895 บาท/คน
9. แหล่งอารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน จึงมีความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นระดับประเทศ

10. เมืองศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค โดยมีสถาบันการศึกษาทุกระดับ มีมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีชื่อเสียงอยู่ในพื้นที่ โดยค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) ด้านการศึกษา เท่ากับ 0.6736 คิดเป็นอันดับที่ 7 ของประเทศและยังติดอันดับห้าจังหวัดที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษามากที่สุดในภาคกลาง

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ทำให้เกิดปัญหาด้านการระบายน้ำ จึงประสบปัญหาน้ำท่วมขังในบางพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณริมแม่น้ำท่าจีน

2. ถนนสายหลักมีสภาพชำรุด ไม่ปลอดภัยในการคมนาคมขนส่ง ขาดระบบขนส่งมวลชนที่มีคุณภาพ และขาดการจัดการโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เกษตรกรใช้สารเคมีในการผลิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูง สารเคมีตกค้างในดิน ดินเสื่อมสภาพ การผลิตพืชเกษตรส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน GAP และยังขาดแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตรปลอดภัยโดยตรง

4. การขยายฟาร์มเลี้ยงสัตว์เป็นไปได้ยากเนื่องจากชุมชนเมืองขยายตัวมากและที่ดินมีราคาแพง รวมทั้งก่อให้เกิดมลภาวะทางกลิ่น และน้ำเสีย

5. มาตรฐานในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ประเทศนำเข้ากำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณภาพสัตว์น้ำความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การป้องกันการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีตลาดกลาง ซื้อ-ขาย สัตว์น้ำไม่เพียงพอ ไม่สามารถรองรับผลผลิตได้ทั้งปี

6. ผู้ประกอบการขาดแคลนแรงงานไทย ทำให้จำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างด้าวเพื่อให้กิจการสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

7. การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง และขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง รวมทั้งพัฒนาสินค้าและบริการใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่

8. ขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความชำนาญในการจัดการการเรียนรู้ สาขาวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ส่งผลให้การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้น ม.3 ที่ถึงแม้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ แต่ยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ร้อยละ 50

9. สถานพยาบาลที่ได้รับการรับรองคุณภาพ HA มีปริมาณต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในระดับประเทศ เนื่องจากประสบปัญหาความแออัดของผู้มารับบริการผนวกกับจำนวนบุคลากรและอุปกรณ์ทางการแพทย์ไม่เพียงพอ

10. จังหวัดมีเส้นทางรอยต่อกับกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลักลอบลำเลียงและการแพร่กระจายของยาเสพติด จากข้อมูลดัชนีความก้าวหน้าของคน

(HAI) ผลการจับกุมคดียาเสพติดของจังหวัด เท่ากับ 995 รายต่อประชากรแสนคน สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 717.7 รายต่อประชากรแสนคน

11. ปริมาณขยะของจังหวัดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีปริมาณสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยปัจจุบันจังหวัดมีปริมาณขยะ 394,200 ตัน/ปี แต่ค่าเฉลี่ยปริมาณขยะในระดับประเทศอยู่ที่ 247,105 ตัน

12. คุณภาพน้ำของแม่น้ำท่าจีนโดยรวมอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมากซึ่งวัดโดยเกณฑ์ดัชนีคุณภาพน้ำทั่วไป หรือ Water Quality Index (WQI) รวมทั้ง มีปริมาณน้ำเสียจากฟาร์มปศุสัตว์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำการเกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรม และน้ำเสียจากชุมชน

13. การประสบปัญหา น้ำทะเลหนุน ส่งผลกระทบต่อให้น้ำกร่อย เค็ม และเกิดภาวะน้ำล้นตลิ่งในบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำท่าจีน

โอกาส (Opportunities)

1. นโยบายของรัฐให้ความสำคัญกับ Food Safety Zoning การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม(Zoning) การเป็น Smart Farmer การบริหารจัดการน้ำ ซึ่งสร้างโอกาสให้จังหวัดสามารถบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการเกษตรปลอดภัย

2. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เพื่อให้ภาคอุตสาหกรรม ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3. นโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก สนับสนุนให้ผู้ประกอบการจังหวัดสามารถผลิต แปรรูปสินค้าเกษตร และส่งออก

4. ภาครัฐมีนโยบายการเพิ่ม ศักยภาพการบริการเชิงรุกของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) โดยทีมสหวิชาชีพออกให้บริการผู้ป่วยที่บ้านและชุมชน

5. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล สนับสนุนให้จังหวัดพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

6. การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกทวายในประเทศเพื่อนบ้าน สร้างโอกาสให้จังหวัดสามารถพัฒนาเชื่อมโยงโครงข่ายขนส่งระดับภูมิภาค

7. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้มีตลาดขนาดใหญ่สามารถรองรับผลผลิตที่หลากหลายและมีคุณภาพ แลเชื่อมโยงด้านการตลาดเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอาหาร และการท่องเที่ยว

8. กระแสความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในระดับโลกเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้จังหวัดสามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์เพื่อจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ

9. การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสร้างโอกาสให้จังหวัดสามารถนำมาใช้พัฒนากระบวนการผลิต การตลาดการบริการ และสิ่งแวดล้อม ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

10. ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยสร้างโอกาสให้จังหวัดสามารถประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการผ่านระบบออนไลน์ทำให้ช่วยลดต้นทุนการตลาด และสามารถเผยแพร่ไปได้ทั้งในและต่างประเทศ

อุปสรรค (Threats)

1. ข้อจำกัดในการนำเข้าสินค้าของแต่ละประเทศมีมาตรฐานแตกต่างกัน และมีการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers: NTB) เป็นเครื่องมือในการป้องกันการนำเข้าสินค้ามากขึ้น โดยเฉพาะมาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Standard: SPS)

2. สินค้าของประเทศคู่แข่งที่มี ต้นทุนต่ำกว่าและคุณภาพดีกว่าเข้ามาแข่งขันในตลาดของไทยมากขึ้น ส่งผลให้มีการแย่งส่วนแบ่งในตลาดการส่งออกสินค้าเกษตรบางชนิด

3. มาตรฐานเกษตรอินทรีย์มีข้อกำหนดที่ส่งผลให้เกษตรกรปฏิบัติตามได้ยาก และเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ขาดแรงจูงใจด้านตลาดและราคา

4. อุตุสภกรรมบางประเภทอาจได้รับผลกระทบจากการไหลบ่าของแรงงานที่เข้ามาแข่งขัน รวมทั้งแรงงานฝีมือสามารถออกไปทำงานในประเทศคู่สัญญาทำให้เกิดปัญหาขาดแรงงานที่มีทักษะสูง

5. การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลก ส่งผลกระทบด้านการเกษตร เช่น ผลผลิตน้อยลง ด้านสังคม เช่น โรคระบาด การเคลื่อนย้ายแรงงาน เกษตรกรยากจน และปัญหาภัยธรรมชาติ

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของจังหวัดนครปฐม ได้นำประเด็นบริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาลและแผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนยุทธศาสตร์รายสาขาเฉพาะด้าน ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคกลาง ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 แผนพัฒนาจังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. 2557-2560 ข้อคิดเห็นในการประเมินแผนพัฒนาจังหวัดนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาอำเภอ ปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดการพัฒนาจังหวัดมาประกอบในการประชุมเชิงปฏิบัติการและวิเคราะห์สถานภาพจังหวัด ทั้งนี้กระบวนการในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมจังหวัดด้วย SWOT Analysis ได้ดำเนินการอย่างครบถ้วนตามหลักการ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งผลการกำหนดตำแหน่งการพัฒนาของจังหวัดหรือ Positioning ของจังหวัด

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่า หรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ผู้วิจัยได้นำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาดังนี้

ทวีเดช ดวงวิจิตร (2554) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าของลูกค้าในไฮเปอร์มาร์เก็ตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าในไฮเปอร์มาร์เก็ต ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ มีค่าเฉลี่ยในระดับสำคัญมากในด้านการโฆษณา การส่งเสริมการขายและการประชาสัมพันธ์ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับที่มีผลมากที่สุด ได้แก่ การลดราคา การแถมสินค้า การลดราคาสินค้าตามเทศกาลและในโอกาสพิเศษการบริการที่ดีของพนักงาน มีสินค้าทดลองใช้ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับที่มีผลมากที่สุด ได้แก่ สินค้าสดใหม่ สะอาด ถูกหลักอนามัย มีสินค้าครบทุกประเภทตามที่ต้องการ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับที่มีผลมากที่สุดได้แก่ การเดินทางสะดวก และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับที่มีผลมากที่สุดได้แก่ การเดินทางสะดวก และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับที่มีผลมากที่สุดได้แก่ ความน่าเชื่อถือ มีใบกำกับภาษีที่ถูกต้อง มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีธนาคารมาเปิดให้บริการ และมีตู้เบิกเงินอัตโนมัติ มีการรับฟังข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการ มีการนำภาษีสู่ท้องถิ่น มีโครงการช่วยเหลือและตอบแทนสังคมอย่างต่อเนื่อง

พระสมุหอนุรักษ ธีรสุโก (ช่างเมือง) (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนากิจกรรมภายในวัด 2) ด้านการพัฒนาศาสนสถาน 3) ด้านการพัฒนาศาสนบุคคลหรือบุคลากรในวัด และ 4) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม (2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศและจำนวนครั้งในการมาท่องเที่ยววัด ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ วุฒิการศึกษา อาชีพและรายได้ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3 ปัญหาส่วนใหญ่ในการพัฒนาวัด คือ ปัญหาเกี่ยวกับความสะอาด ขยะมูลฝอยมูลสุนัขมูลนก ห้องน้ำห้องสุขาไม่ค่อยสะอาด มีต้นไม้ต้นไม้ไม่ค่อยร่มรื่น เจ้าหน้าที่ของทางวัดที่ทำความสะอาดหรือทำงานในจุดต่าง ๆ มีน้อย ทั้งยังแต่งกายไม่ค่อยสุภาพ และปัญหาในเรื่องของกิจกรรมในวัดซึ่งมีการประชาสัมพันธ์น้อย จัดไม่ตรงกับวันหยุด จึงทำให้ไม่ทราบเรื่องและไม่สะดวกในการมาร่วมกิจกรรมขอเสนอแนะในการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดและเจ้าหน้าที่ประจำในจุดต่าง ๆ ให้มากขึ้น และแต่งกายให้เรียบร้อย ในเรื่องการพัฒนาศาสนสถาน หากมีการสร้างใหม่ควรมีการคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก มีการวางผังใหม่ให้ดี มีการปลูกต้นไม้ให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความร่มรื่นและเป็นการทำให้ภูมิทัศน์ของวัดสวยงามน่ารื่นรมย์ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง และมีการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ของวัดให้สมบูรณ์ เพราะหากวัดมีความพร้อมในการรองรับประชาชนที่มาวัดแล้ว ย่อมทำให้ประชาชนมาวัดแล้วเกิดศรัทธา เกิดความยินดี เกิดความสุขใจ มาทำบุญ ทำกุศลต่าง ๆ พร้อมทั้งการมาพักผ่อนหย่อนใจในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงพุทธได้

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบและเครือข่ายการเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของวัดและผลการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจและปัญญา พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความสนใจในการเรียนรู้และการปฏิบัติตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการเจริญจิตภาวนาและการเจริญปัญญา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า ทางวัดได้จัดให้มีข้อมูลข่าวสาร สถานที่ และการแนะนำความรู้ทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสม มีรูปแบบการฝึกอบรมด้านจิตใจที่ดี ซึ่งสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการปฏิบัติ คือ การเห็นคุณค่าของการเกิดเป็นมนุษย์ การเห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตใจและปัญญา การเห็นคุณค่าของพระรัตนตรัย การเห็นคุณค่าของการรักษาศีล การเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีชาวพุทธ และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ผลศึกษากระบวนการสื่อสารคุณค่าและการพัฒนาจิตใจแก่นักท่องเที่ยวพบว่า วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีกระบวนการสื่อสารคุณค่าและการพัฒนาจิตใจแก่นักท่องเที่ยวตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยมีการสื่อสารและการพัฒนาจิตใจที่อาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนา เช่น การให้ไหว้พระสวดมนต์ การฝึกสมาธิ การเจริญปัญญา และการจัดกิจกรรมเชิง

ประเพณี เป็นต้น โดยใช้สื่อที่สำคัญ 4 ประเภท คือ 1) สื่อบุคคล 2) สื่อธรรมชาติ 3) สื่อประเพณีและ กิจกรรม และ 4) สื่อมวลชน

ภัทร์สุภา ลีลานภาพรรณ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษา เฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ หมายถึง การเดินทางไปท่องเที่ยวยังพุทธสถานใด ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบำเพ็ญบุญกุศริยาวัตร 10 หรืออย่าง ใดอย่างหนึ่งตามคติทางพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงการเดินทางไปเพื่อสักการะสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ปฏิบัติธรรมและเข้าร่วมศาสนพิธี งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญได้แก่ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นต้นแบบในการเสด็จประพาสไปสู่อุพุทธศาสน สถานพระพุทธศาสนาผสมผสานอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมาแต่โบราณ และกระแสสังคม ในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้ประชาชนนิยมหาทางออกจากความรีบเร่ง สับสน วุ่นวาย ด้วยการเดินทาง ท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงพุทธจากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในแหล่งวัฒนธรรม กรุงเทพมหานครทั้ง 3 แห่ง พบว่า นักท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ได้ด้วยการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การสวดมนต์ การฟังธรรม และการบำเพ็ญภาวนา นอกจากนี้ ยัง สามารถเยี่ยมชมและศึกษาแหล่งศิลปวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ความสำคัญและคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงพุทธที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม และประเพณี ก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมไทย เอกลักษณ์ของชาติและสืบทอดปรัชญาคติ และศาสนคติ ด้านเศรษฐกิจ ช่วยลดปัญหาความยากจน และส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้าน การพัฒนาชีวิตและจิตใจ ก่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดี และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านศาสตร์และศิลป์ของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย

วัชรภรณ์ ระยับศรี (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของ นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร” พบว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่า ศิลปกรรมไทยเป็นสิ่งควรช่วยกันอนุรักษ์และศึกษา กิจกรรมที่ นักท่องเที่ยวชอบ ได้แก่ การเที่ยวชมศิลปกรรมความสวยงามของวัด และประโยชน์ที่นักท่องเที่ยว ได้รับจากการเดินทางมาเที่ยววัดคือ การได้ผ่อนคลายความเครียด เกิดความสบายใจ และได้พัฒนา จิตใจให้สงบ

กฤษฎา ขุขุอาภัย (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา บ้านหลวงเหนือตำบลหลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทย มีความเห็นว่าปัจจัยทางการตลาดท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่ คือ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความเห็นว่า ปัจจัย ทางการตลาดการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลมากที่สุดการตัดสินใจมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่คือ

ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิต ส่วนในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศพบว่าการบอกต่อจากคนใกล้ชิด หรือคนรู้จัก และอินเทอร์เน็ต มีอิทธิพลมากที่สุด ในด้านค่าครองชีพและงบประมาณในการท่องเที่ยวมีอิทธิพลมากที่สุดส่วนในด้านความน่าสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมีความเห็นว่า ยังไม่แน่ใจ และผู้ประกอบการ ธุรกิจท่องเที่ยวมีความเห็นว่าสถานการณ์ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างชะลอตัวเนื่องจาก ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาทางการเมือง โดยเล็งเห็นว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสำคัญมากขึ้น สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะจัดขึ้นในรูปแบบของโฮมสเตย์ และต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ สำหรับความเห็นของผู้นำชุมชน บ้านลวงเหนือมีความเห็นสอดคล้องกับผู้ประกอบการ อีกทั้งยังพบปัญหา 3 ส่วนคือ 1. ปัญหาภายนอกชุมชน ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการเมือง 2. ปัญหาภายในชุมชน เช่น การขาดความเข้มแข็งของชุมชนในเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหาขาดแคลนบุคลากรและภาษาอังกฤษ เป็นต้น 3. ปัญหาจากภาครัฐ คือ การขาดกานสนับสนุนที่ดีจากภาครัฐเท่าที่ควร สำหรับผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้สองส่วนคือ ผลกระทบด้านบวก ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นรายได้ การประชาสัมพันธ์ชุมชน ส่วนผลกระทบด้านลบคือ อาจเกิดปัญหาด้านอาชญากรรม ยาเสพติด และโรคระบาด เป็นต้น แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม บ้านลวงเหนือคือ การพัฒนาในรูปแบบของโฮมสเตย์ และการสร้างแหล่งความรู้ชุมชน

พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยสรุปได้ว่าจังหวัดปทุมธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญด้าน ประวัติศาสตร์ ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมอญ เต่า โอง อ่าง เครื่องปั้นดินเผาตุ้มสามโคก ตลอดจนด้านประเพณี เทศกาล ได้แก่ งานสงกรานต์ งานแห่เสาหงส์สงตะขาบ และวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญได้แก่ อาหารการกิน การแต่งกายแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ควรเน้นการพัฒนาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ อนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนชาวมอญ ควรพัฒนาด้านการคมนาคม โดยการปรับปรุงถนน และพัฒนาเส้นทาง การเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงถึงกัน ตลอดจนพัฒนาด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สมภารณ์ คงเจริญกาย (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นมาจาก

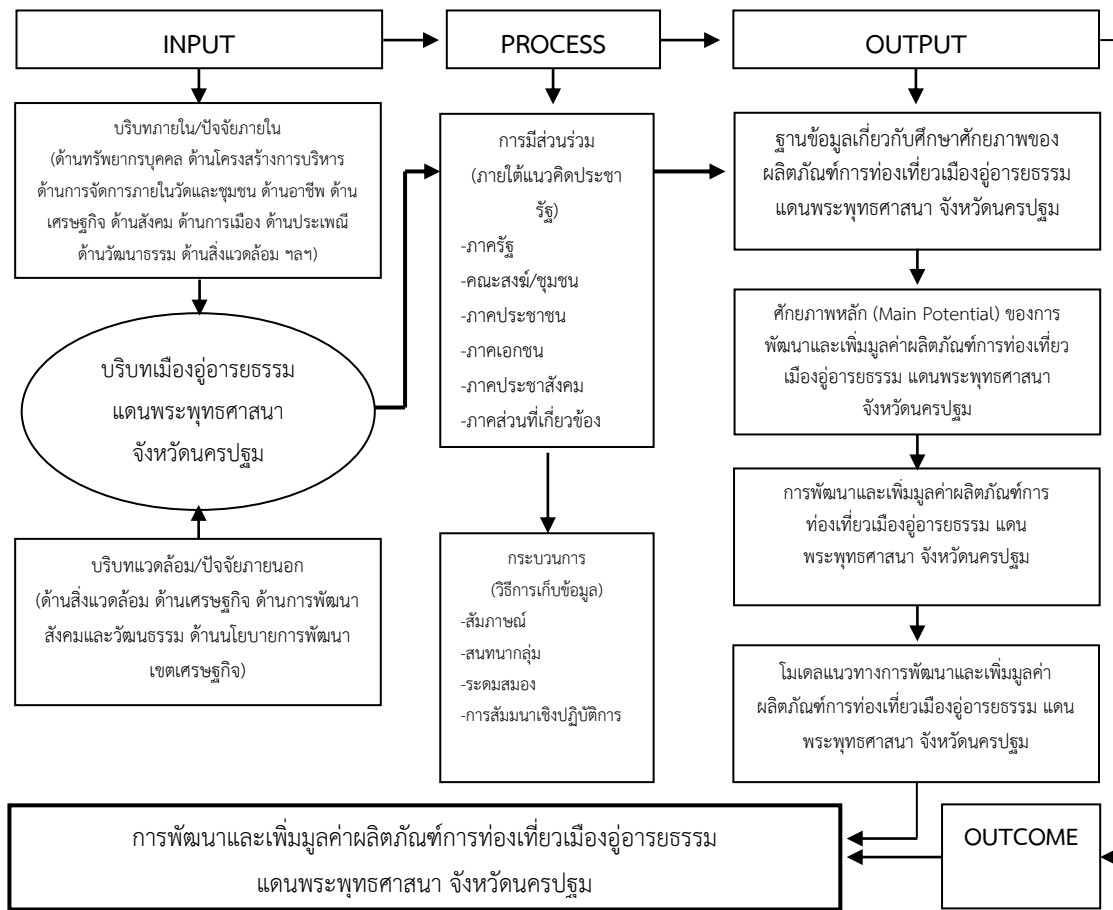
การบอกของญาติและเพื่อนแนะนำที่เข้ามาท่องเที่ยวก่อนแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเข้ามาไหว้พระตามวัดต่าง ๆ ซึ่งจะเข้ามาท่องเที่ยวเฉลี่ยอยู่จำนวน 2 - 4 ครั้ง ในช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ด้วยการใช้พาหนะรถยนต์ส่วนตัว และเมื่อเข้ามาท่องเที่ยวแล้ว ผู้เข้ามาท่องเที่ยวมักจะจ่ายใช้สอยซื้อของเบ็ดเตล็ด จำนวนเฉลี่ยไม่เกิน 1,000 บาท ลักษณะการท่องเที่ยวตามสถานที่เป็นการเดินทางเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ มีอาณาบริเวณใกล้เคียงกัน มุ่งเน้นความสนใจด้านโบราณสถาน ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่สามารถดึงดูดกลุ่มผู้เข้ามาท่องเที่ยวคือการจัดงานมรดกโลก โดยรับทราบข้อมูลการจัดงานจากทางวารสารการท่องเที่ยว และผู้เข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่จะกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอีกครั้ง 2) การศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีต่อด้านสถานที่ ด้านการอำนวยความสะดวก และด้านการบริการ ส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3) ผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อระดับความพึงพอใจในการเข้ามาท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 4) พฤติกรรมความถี่ในการเข้ามาท่องเที่ยว การเดินทาง ลักษณะค่าใช้จ่ายในการเข้ามาท่องเที่ยวค่าใช้จ่ายที่ใช้ และการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการเข้ามาท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน และ 5) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมของผู้เข้ามาท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนและสถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อรพิน บุญเยี่ยม (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์” พบว่า 1) สาเหตุที่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่สนใจในประวัติศาสตร์ของวัดพระศรีสรรเพชญ์ เดินทางมาเที่ยวชมวัดพระศรีสรรเพชญ์มาโดยรถยนต์ส่วนตัว เดินทางมาเที่ยวชมวัดพระศรีสรรเพชญ์ครั้งแรก รู้จักวัดพระศรีสรรเพชญ์ส่วนใหญ่ รู้จักจากเพื่อนแนะนำ การเดินทางมายังวัดพระศรีสรรเพชญ์สะดวกสบาย การเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ใช้จ่ายงบประมาณไม่เกิน 500 บาทการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ได้มุ่งเน้นใช้จ่ายค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด สถานที่ท่องเที่ยวควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่บูรณะซ่อมแซม ประทับใจอะไรมากที่สุดประทับใจความรู้ทางประวัติศาสตร์ทางโบราณคดีและความสวยงามทางด้านสถาปัตยกรรมศิลปกรรม 2) ความคิดเห็นของผู้มาเที่ยวที่มีต่อวัดพระศรีสรรเพชญ์ สถานที่ท่องเที่ยวเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญเห็นด้วยมากที่สุด ในส่วนของขนาดของแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์มีความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมาก การประชาสัมพันธ์และการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวจัดอยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้านขายของที่ระลึกและร้านอาหารประจำท้องถิ่นจัดอยู่ในชั้นความคิดเห็นที่ค่อนข้างมาก การเดินทางในการมาท่องเที่ยวถือว่ามีความสะดวกค่อนข้างมากเพราะอยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ ซึ่งจัดอยู่ในระดับความคิดเห็นค่อนข้างดี

มาก ในส่วนของบรรยากาศภายในวัดพระศรีสรรเพชญ์ก็ถือว่าร่มรื่น และสวยงาม และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งตรงจุดนี้ถือว่าเป็น ตัวแปรสำคัญในการสร้างความสบายใจเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2.8 สรุปกรอบแนวความคิด

ในการศึกษาการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยการศึกษาและวิเคราะห์การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ทั้งด้านทรัพยากรบุคคล ด้านโครงสร้างการบริหารวัดและชุมชน ด้านการจัดการภายในวัดและชุมชน ด้านอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านประเพณี ด้านวัฒนธรรม ฯลฯ โดยเป็นการบูรณาการในมุมมองการพัฒนาอย่างครบถ้วนไปทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม นโยบายด้านการพัฒนาวัดและชุมชน ตลอดจนทิศทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ภายใต้แนวความคิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ คณะสงฆ์ กรรมการบริหารวัด ภาคประชาชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อบูรณาการองค์ความรู้ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาแบบแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ให้เกิดนวัตกรรมด้านเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา อธิบายเป็นแผนภาพโดยประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงระบบ (System Theory) ดังภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 สรุปกรอบแนวความคิด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม” ในรูปแบบการวิจัย R&D (Research and Development) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brain Storming) แล้วนำเนื้อหาทั้งหมดมาวิเคราะห์ (Content Analysis) โดยใช้เทคนิค 4’C ได้แก่ Concept (ประเด็น) Category (การจำแนกกลุ่ม) Content (สาระสำคัญ) และ Communication (การตีความหรือแปลความ) จะกระทำไปพร้อม ๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย และหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้งมาจัดหมวดหมู่ตามแต่ละตัวแปรว่าครบถ้วนเพียงพอและเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์สรุปผล เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ได้แก่

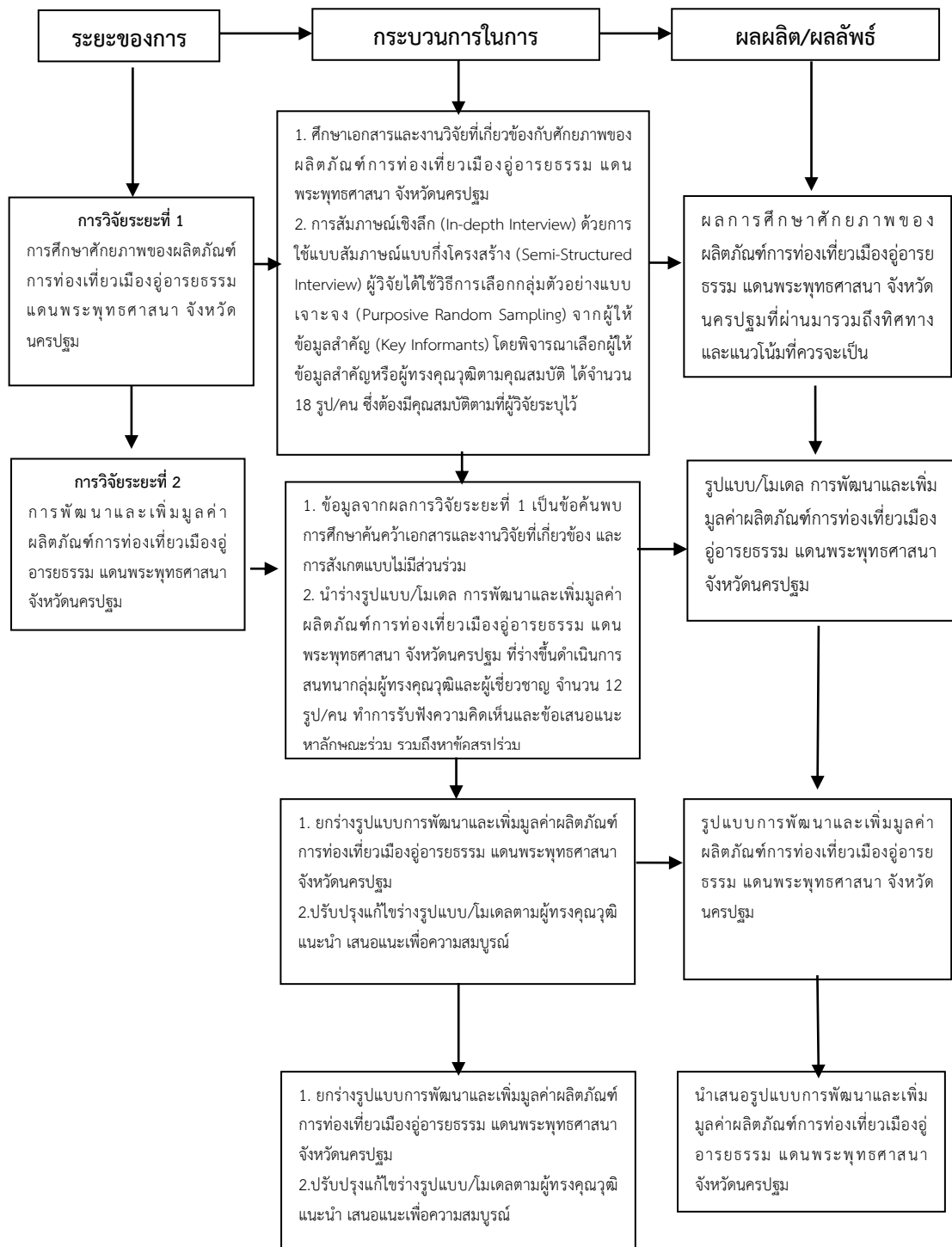
3.1 การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

1. แหล่งข้อมูล
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

1. แหล่งข้อมูล
2. กลุ่มเป้าหมาย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิจัยเพื่อศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง
อุอาร์ยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม” แสดงไว้ดังแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 3.1 แสดงกระบวนการดำเนินการวิจัย (Research Process)

3.1 การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง อู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

เพื่อศึกษาการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่ผ่านมามาตลอดถึงการกำหนดทิศทางและแนวโน้มศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่ควรจะเป็น ที่นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

3.1.1 แหล่งข้อมูล

การวิจัยระยะนี้ใช้แหล่งข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา

2) แหล่งข้อมูลที่เป็นคน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เช่น ผู้แทนที่เป็นกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มศิลปิน กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานวัฒนธรรม นักศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ นักท่องเที่ยว และประชาชนชาวบ้าน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่ผ่านมาและทิศทางแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น

3.1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม โดยบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดจากบุคคลทุกภาคส่วน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งแทนที่เป็นกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มศิลปิน กลุ่มพระสงฆ์ กลุ่มผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานวัฒนธรรม นักศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ นักท่องเที่ยว และประชาชนชาวบ้าน โดยพิจารณาเลือก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามคุณสมบัติ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ระบุไว้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุไว้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม จำนวน 18 รูป/คน ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มผู้แทนที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3 รูป/คน
- 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มศิลปิน จำนวน 2 รูป/คน
- 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นพระสงฆ์ จำนวน 7 รูป/คน
- 4) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน/ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 รูป/คน
- 5) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 3 รูป/คน

องค์ประกอบด้านเนื้อหา ประกอบไปด้วย 1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- 1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ 2) ทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน 3) การรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 4) โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน 5) การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน 6) ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน และ 7) สภาพทางสังคมในวัดและชุมชน
2. ด้านการดำเนินการการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน 2) กิจการและผลิตภัณฑ์ในวัดและชุมชน และ 4) การเตรียมความพร้อมของวัดและชุมชน

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 มีดังนี้

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดประเภทเครื่องมือการวิจัย และขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Sources) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

3.2 กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

3.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

(Primary Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยวิธีการจัดเตรียมร่างโครงสร้าง คำสัมภาษณ์ และกำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัย และหรือให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบ หลังจากนั้น นำไปปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำให้เหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

3.4 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยได้สร้าง แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมนอกจากการสัมภาษณ์ เชิงลึก โดยมุ่งเน้นเก็บข้อมูลเนื้อหาสาระในเชิงบริบทของการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การ ท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งผู้สังเกตจะอยู่ภายนอกวงผู้ถูก สังเกต และทำตนเป็นบุคคลภายนอก ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับผู้ถูกสังเกตภายในพื้นที่นั้น โดยตรง

3.5 รวบรวมข้อมูลทั้งหมด นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการด้วยแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.6 ร่างผลการวิจัยพร้อมรูปแบบงานวิจัยที่ค้นพบ

3.7 สรุปผลการวิจัย

3.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจึงดำเนินการออกแบบวิธีการรวบรวมข้อมูลที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ได้ ผลการวิจัยที่สมบูรณ์ และมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง มีวิธีการและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ผู้วิจัย ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอ่านเนื้อหาของเอกสารอย่าง ละเอียด เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นก่อนลงพื้นที่วิจัย ซึ่งข้อมูลที่สำคัญในขั้นนี้

โดยการวิจัยเชิงเอกสารในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะบันทึกข้อความที่ปรากฏนัยสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ดังกล่าวตามกรอบการวิจัย จากนั้นอ่านสอบทานนัยสำคัญของเนื้อหาอื่นๆ อีกครั้ง หนึ่ง และสอบทานจากเนื้อหาของเอกสารที่มีเนื้อหาของรายละเอียดใกล้เคียงกัน เพื่อสอบทาน นัยสำคัญที่ปรากฏในเอกสารเหล่านั้น แล้วนำนัยสำคัญในข้อความเหล่านั้นไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการ เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบในการทำการวิจัยในขั้นตอนต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการการวิจัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ทั้ง 18 รูป/คน ตามที่กำหนดไว้ในทำการวิจัย

2. การเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูป/คน นั้น โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสัมภาษณ์รูป/คนละประมาณ 60 นาที

3. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

4. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขณะที่สัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยจะขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบปริบท (Content Analysis Techniques)

อย่างไรก็ตาม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญโดยขออนุญาตในการจดบันทึก บันทึกเสียงและบันทึกภาพนิ่งในภาคสนามวิจัย คือ ตั้งแต่ก่อนเข้าภาคสนาม ระหว่าง และหลังออกจากภาคสนาม แล้วทำการจัดแฟ้มข้อมูลเพื่อให้พร้อมในการที่จะวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในการศึกษา ดังนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล (Key Informants) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวมทั้งกรณีศึกษาเฉพาะในพื้นที่วิจัย (Case study)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบปริบท (Content Analysis Techniques) ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของไมล์ และฮูเบอร์แมน (M.B. Miles, & A.M. Huberman, 1994 : 10-11) ที่ได้เสนอแนะถึงขั้นตอนการจัดการกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัย ในรายละเอียดว่าประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การลดข้อมูล (Data Reduction) การจัดรูปข้อมูล (Data Display) และ การร่างข้อสรุป และการยืนยัน (Conclusion Drawing and Verification) โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การลดข้อมูล หมายถึง กระบวนการคัดเลือก การเน้น การทำให้อยู่ในรูปที่เข้าใจง่าย การย่อความ และการแปลงข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลดิบให้พร้อมสำหรับการนำไปใช้ในขั้น

ต่อไป การจัดการกระทำกับข้อมูลด้วยการลดข้อมูลนี้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดการทำวิจัย รวมถึงก่อนที่จะเริ่มทำการวิจัยก็ต้องการวางแผนเกี่ยวกับแนวการลดข้อมูล นับตั้งแต่การระบุนกรอบแนวคิด การวิจัย กรณีศึกษาที่ต้องการทำวิจัย ปัญหาการวิจัย และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม สิ่งที่ผู้วิจัยกระทำในการลดข้อมูล คือ การเขียนสรุป การให้รหัส การร่างหัวข้อย่อยที่เกี่ยวข้อง การจัดกลุ่ม การสร้างหลักในการจำแนกกลุ่มของข้อมูล และการเขียนบันทึกเพื่อเตือนความจำหรือความคิดที่ร่างไว้

2. การจัดรูปข้อมูล หมายถึง การสร้างรูปแบบข้อมูลที่สามารถสื่อสารกับผู้อ่านให้เข้าใจได้โดยง่าย เช่น การแสดงข้อมูลด้วยตาราง แผนภาพ เป็นต้น

3. การร่างข้อสรุปและการยืนยัน หมายถึง การตีความ การทำความเข้าใจถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมา เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ผู้วิจัยจะได้นำเสนอเป็นรูปเล่มในรายงานการวิจัย โดยเป็นข้อสรุปที่ได้รับการตรวจสอบยืนยันถึงความเที่ยงตรงแล้วด้วยวิธีการต่าง ๆ

3.2 การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brain Storming) โดยต้องการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ หาลักษณะร่วม (Common Character) รวมถึงหาข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) เพื่อสร้างสร้างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะการนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา มาเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

3.2.1 แหล่งข้อมูล

การวิจัยระยะนี้ใช้แหล่งข้อมูล ดังนี้

แหล่งข้อมูลที่จะใช้ในการสร้างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยกำหนดไว้จาก 2 แหล่ง ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ ข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เห็นแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

2. แหล่งข้อมูลที่เป็นคน ได้แก่ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brain Storming) โดยต้องการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ หาลักษณะร่วม

(Common Character) รวมถึงหาข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) เพื่อสร้างการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

3.2.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ คือ จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการระดมสมอง (Brain Storming) โดยต้องการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะหาลักษณะร่วม (Common Character) รวมถึงหาข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ผู้วิจัยได้พิจารณากำหนดเลือกบุคคลที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ ได้จำนวน 12 รูป/คน ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุไว้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา/วัฒนธรรม/ศิลปากร จำนวน 3 รูป/คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 1 รูป/คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นพระสงฆ์นักพัฒนาในพื้นที่ จำนวน 7 รูป/คน

กลุ่มที่ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 7 รูป/คน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณากำหนดเลือกบุคคลที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านนโยบาย ระเบียบแบบแผน รวมถึงผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ด้านการปฏิบัติ ฯลฯ เป็นต้น ที่มีประสบการณ์ในวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในแง่ของ แนวคิด นโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 มีดังนี้

1. ร่างข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เห็นแนวทางและมากำหนดสร้างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีประเด็นจากร่างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จากข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 และกำหนดประเด็นแนวทางเพิ่มเติม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สนทนากลุ่มกับผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brain Storming) โดยต้องการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะร่วม (Common Character) รวมถึงหาข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ในหลากหลายมิติ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบดูแลในพื้นที่ จำนวน 12 รูป/คน ที่ได้รับการคัดเลือก มีลักษณะการระดมสมอง การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นำไปสู่การหาข้อสรุปร่วมกันในการสร้างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม อย่างเป็นทางการ

3.2.4 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือจากข้อค้นพบจากการวิจัยระยะที่ 1 และกำหนดประเด็นแนวทางการสร้างแนวทางเพิ่มเติม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เห็นแนวทางและมา กำหนดสร้างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ที่เหมาะสม ครอบคลุมลักษณะของพื้นที่ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนดังนี้

1. ยกร่างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ที่ครอบคลุมประเด็นศึกษา
2. นำร่างรูปแบบกำหนดประเด็นคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
3. การสร้างเครื่องมือที่เป็นข้อคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และร่างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม จากนั้นร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อพิจารณาชี้แนะปรับปรุงหรือแก้ไข หลังจากนั้นนำไปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

3.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากโครงการ เพื่อเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

3. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยโครงการวิจัย ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พร้อมทั้งประสานทางโทรศัพท์มือถือเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ให้ชัดเจน

4. ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตามวัน เวลา และสถานที่ โดยการเลือกวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมและนัดหมาย โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้เอื้อต่อข้อมูลที่ลึกและสมบูรณ์ ตามข้อคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่ม

3.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และถอดเทปจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

2. นำข้อมูลมาจัดกลุ่มตามประเด็นหลักของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หากมีประเด็นที่ไม่ชัดเจนผู้วิจัยใช้วิธีการจัดกลุ่มประเด็นข้อความ (Word Grouping) แล้วทำการอธิบายขยายความ (Explanation) โดยเรียบเรียงถ้อยคำขึ้นใหม่จากข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลมาทำการตีความ (Interpretation) บางประโยคหรือบางถ้อยคำที่ผู้ให้ข้อมูลให้มาจำเป็นต้องตีความหรือแปลความหมายแฝง ผู้วิจัยจะทำการตีความถ้อยคำ ดังกล่าวโดยอาศัยบริบทของการสนทนากลุ่มมาสนับสนุนการตีความ และทำการพรรณนาความ (Description) เป็นการเรียบเรียงถ้อยคำ โดยการจัดระบบการเกิดขึ้นก่อน-หลังของเนื้อหาสาระจากการวิเคราะห์ พร้อมกับการพรรณนาเชื่อมโยงแต่ละเนื้อหาหรือเหตุการณ์ให้มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน และตรงตามประเด็นที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาสรุปสร้างแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่เป็นรูปธรรมนำไปสู่การนำไปปฏิบัติต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

“การปฏิบัติงานทุกอย่างของข้าราชการ มีผลเกี่ยวเนื่องถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และประชาชนทุกคน ข้าราชการทุกฝ่ายทุกระดับจึงต้องระมัดระวังการปฏิบัติทุกอย่างให้สมควร และถูกต้องด้วยหลักวิชา เหตุผล ความชอบธรรม ข้อสำคัญ เมื่อจะทำการใด ต้องคิดให้ดี โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ให้รอบคอบและรอบด้าน เพื่อให้งานที่ทำ บังเกิดผลดี ที่เป็นประโยชน์แท้แต่อย่างเดียว”

อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช

วันที่ 31 มีนาคม พุทธศักราช 2559

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาระเบียงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยการระดมสมอง (Brainstorming) จากหลายกลุ่มในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เพื่อลดแนวโน้มความลำเอียง (Bias) ของข้อมูล สร้างความมั่นใจในการใช้ได้ของผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันองค์ประกอบสมรรถนะที่ศึกษาได้ และสามารถที่จะสนับสนุนให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการหาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม

(Common Conclusion) ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

จากที่มาของการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และประมวลผลจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล (Key Informants) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวมทั้งกรณีศึกษาเฉพาะในพื้นที่วิจัย (Case study) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) วิธีการบูรณาการ (Integrate) รวมถึงการควบคุมคุณภาพงานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สามเส้า (Triangulation Techniques) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามระยะของการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

4.2 ผลการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

รายละเอียดดังจะได้นำเสนอต่อไปนี้

4.1 ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง อุอารย์ธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการแสวงบุญที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในสมัยนั้นชาวพุทธจะแสวงบุญโดยการเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต่อมาภายหลังมีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ผู้ศรัทธาควรไปยัง ณ สถานที่ใดเพื่อให้เกิดความเจริญใจ ด้วยศรัทธา เหมือนได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ สังเวชนียสถาน 4 ตำบล เป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ด้วยปรากฏในพระพุทธรูปพระสมเด็จพระบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจน ตามหลักฐานในพระไตรปิฎกความว่า (ที.ม. (ไทย) 10/202/150) สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกัลบุตรผู้มีศรัทธา 4 แห่งนี้ แห่งเป็นไฉน คือ สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกัลบุตรผู้มีศรัทธาว่าพระตถาคตประสูติ ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตตรัสรู้ อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตทรงประกาศธรรมจักรอันยอดเยี่ยม ณ ที่นี้ 1 พระตถาคตปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ ณ ที่นี้ 1 สถานที่ควรเห็น ควรให้เกิดความสังเวชแห่งกัลบุตรผู้มีศรัทธา 4 แห่ง นี้แลฯ อานนท์ ขนเหล่าใดเที่ยวไปตามเจดีย์สถาน จักมีจิตเสื่อมใส ทำกาลแล้ว ขนเหล่านั้นจักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ภายหลังแต่การตายเพราะการทำลายแห่งกาย ดังนี้” (พุทธทาสภิกขุ, 2553) การแสวงบุญเป็นการเดินทางภายนอกที่เป็นอุบายเพื่อการเดินทางภายใน ซึ่งการเดินทางแสวงบุญไปยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตามพุทธสถานต่าง ๆ เป็นการเชื่อมโยงตัวเรากับความลึกซึ้งของบางความหมาย ความหมายแห่งการเดินทางมิได้อยู่เพียงแต่สถานที่เชิงกายภาพแต่เมื่อมาถึงแล้วก่อให้เกิดธรรมสังเวช ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะหมายความถึงใจของผู้แสวงบุญได้มองเห็นถึงธรรมะ ความเป็นไตรลักษณ์ ทุกขัง อนิจจัง อนัตตา ย่อมปรากฏชัดเจนผ่านสภาวะจิต ซึ่งถ้ามองเห็นและใจเกิดการเข้าถึงความเปลี่ยนแปลงก็จะได้เห็นพระไตรลักษณ์ เห็นความไม่แน่นอน เห็นความไม่เที่ยง (ประมวล เพิงจันทร์ และนิพัทธ์เวช เพิงแก้ว, 2556) ซึ่งการแสวงบุญทางพระพุทธศาสนาจะช่วยกล่อมเกล่าจิตใจให้อ่อนโยน บริสุทธิ์ และใสสะอาด

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนากการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนากเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว ที่จะสามารถเพิ่มสมรรถนะและขีดของการแข่งขันของประเทศไทยต่อประเทศคู่แข่งได้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2556 ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวไว้ในหัวข้อ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวไว้ดังนี้ คือ เพื่อเป็นการเกื้อกูลหนุนการพัฒนากคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรมโบราณคดี เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่าง

ยั่งยืน และใช้ผังเมืองเป็นกลไก ประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองให้เกิดความน่าอยู่และยั่งยืน (ชาชีวะวัฒน์ ศรีแก้ว, 2554) การท่องเที่ยวได้ถูกกล่าวถึงในฐานะของธุรกิจการค้าการบริการที่มี ศักยภาพที่สามารถช่วยขยายการจ้างงาน การกระจายรายได้ และการหารายได้จากเงินตรา ต่างประเทศ และได้ถูกบรรจุให้เป็น “แนวทางเร่งด่วนในการฟื้นฟู เศรษฐกิจและสังคม” ในประเทศไทยได้มีการจัดลำดับศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นรูปธรรมการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งซึ่งเน้นความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับมรดก ประเพณีที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา และ วัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจ โดยสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ นักท่องเที่ยวนั้นมีหลายอย่างประกอบด้วย วิถีชีวิต พิพิธภัณฑสถาน การแสดง แหล่งโบราณคดี ศิลปะ ละคร การแสดงดนตรีสากล และการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา หัตถกรรม งานฝีมือ และการกระทำอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม (จุฑามาศ คงสวัสดิ์, 2550)

ดังนั้น “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม” จะประโยชน์ในการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน สถานที่แสดง ทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ งานหัตถกรรม และสินค้าในท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ภาคกลาง เป็นดินแดนทางดงงามด้วยอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา มี พระปฐมเจดีย์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญในการแสดงถึงการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาในดินแดน สุวรรณภูมิ และพุทธศิลป์ที่สวยงาม การสัจจและท่องเที่ยว และเป็นศูนย์รวมความศรัทธา ความเชื่อ และพิธีกรรมของผู้คน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสำคัญที่เกิดจากความศรัทธาของผู้พุทธบริษัท ทั้งหลาย ทั้งนี้ จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสนทนากลุ่ม เฉพาะ จากหน่วยงานภาครัฐ ศิลปากร พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว ทำให้ ได้ผลการศึกษเกี่ยวกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่ครอบคลุมรอบด้านและหลายมิติ ตั้งแต่ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา นำมาสู่พัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา รวมทั้งนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ซึ่งแต่ละด้านมี ประเด็นที่น่าสนใจ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 4.1.1 ผลการศึกษาสถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ
- 4.1.2 ผลการศึกษาทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน
- 4.1.3 ผลการศึกษาการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
- 4.1.4 ผลการศึกษาโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน
- 4.1.5 ผลการศึกษาการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน

4.1.6 ผลการศึกษาทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน

4.1.7 ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน

4.1.8 ผลการศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม
แดนพระพุทธรักษา

ตั้งผู้วิจัยจะได้นำเสนอสาระสำคัญดังต่อไปนี้

4.1.1 ผลการศึกษาสถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสถานการณ์การสนับสนุนจาก
หน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญ
นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1.1.1 ประวัติแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัด นครปฐม

ตำนานหรือเอกสารทางศาสนากล่าววาประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 พระเจ้าอโศก
มหาราช ได้ทรงส่งสมณทูตสายที่ 8 โดยมีพระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้ามาเผยแผ่
พระพุทธศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ (วิ.อ. (บาลี) 1/58, มหาว. ส. (บาลี) 1/6/82.) ไทยเชื่อว่าได้แก่
จังหวัดนครปฐม ส่วนพม่าก็เชื่อว่า คือ เมือง สะเทิม (พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554: 494)
แล้วประดิษฐานพระพุทธศาสนา จนเป็นปึกแผ่นแพร่หลาย แต่ความสืบเนื่องแห่ง พระพุทธศาสนาที่ดู
เหมือนจะเลือนลางไป สมัยก่อนพุทธกาล ชาวอินเดียได้เดินทางมาค้าขายกับสุวรรณภูมิอยู่เสมอ
และเขามาตั้งถิ่นฐานรกรากและเผยแผ่วัฒนธรรม แก่ชาวพื้นเมืองในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มานานแล้ว และด้วยเหตุที่พระพุทธศาสนาไม่มีความรังเกียจลัทธิอื่นใดที่ร่วมสมัยในที่ต่าง ๆ ดังนั้น
จึงมีผู้นับถือพระพุทธศาสนาเดินทางเข้าสู่ดินแดนแหลมอินโดจีนเป็นจำนวนมาก (เสถียร โพธิ์นันทะ,
2557: 6-7)

จากการศึกษาคนคว่ำสมัยปัจจุบันทำให้ทราบว่า คนสมัยทวารวดีมีการผสมผสานอยู่
รวมกันหลายเผ่าพันธุ์และมีความสัมพันธ์กันในด้านศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาในกลุ่มน้ำ
เจ้าพระยา และมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมประเพณีร่วมกัน โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นตัวเชื่อมกุญแจ
ที่จะไขไปสู่ความกระจ่างแห่งประวัติศาสตร์ ในระยะนี้ จากการผสมผสานกันทางวัฒนธรรม จึงเกิด
ลักษณะเฉพาะของศิลปวัฒนธรรมทวารวดีที่เนื่องในพระพุทธศาสนาขึ้น เหตุที่พระพุทธศาสนา
มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมอินเดีย ได้ถูกเลือกรับและปรับเข้าเป็นแกนหลักของบ้านเมือง
จนกลายเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงความหลากหลายทางวัฒนธรรมทางสังคมและคติความเชื่อต่าง ๆ
เข้าด้วยกัน และพระพุทธศาสนานับว่ามีส่วนในการกำหนดแบบแผนทางการเมือง สะท้อนออกมาใน

รูประบบกษัตริย์ ซึ่งมีฐานะเป็นทั้งพระโพธิสัตว์และพระจักรพรรดิราช พระพุทธศาสนามีความสำคัญที่เป็นความเชื่อทั้งในระดับรัฐและประชาชน (ธิดา สาระยา, 2532: 23-24) ประเทศไทยได้มีและเจริญรุ่งเรืองมาแล้วแต่อดีต แต่การจัดสมัยทางประวัติศาสตร์ก็นับเพียงสมัยสุโขทัยลงมา จึงทำให้การศึกษาความจริงขาดหาย หากพิจารณาให้ดีจะพบว่า ถ้าไม่มีอดีตจะมีปัจจุบันได้อย่างไรกัน ศูนย์กลางของทวารวดีตั้งอยู่ที่ไหนตามเอกสารที่นักวิชาการได้ค้นคว้าเผยแพร่ ส่วนใหญ่ลงความเห็นว่า ศูนย์กลางทวารวดีน่าจะอยู่บริเวณภาคกลางตอนกลางของประเทศไทย เพราะได้พบหลักฐานสำคัญมากกว่าแหล่งอื่น รวมทั้งมีที่ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมต่อการรับอารยธรรมจากภายนอก หลักฐานทางโบราณคดีที่ทำให้นักวิชาการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับศูนย์กลางของทวารวดีไว้ 3 แห่ง คือ เมืองอู่ทอง เมืองนครปฐมและเมืองลพบุรี (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2547: 61)

ส่วนนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาได้สันนิษฐานว่า เนื่องจากทวารวดีได้รักษาจารีตของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่สมัยสุวรรณภูมิ จึงมีความสัมพันธ์กับชาวพุทธอินเดียในกลุ่มแม่น้ำคงคา มา ฉะนั้น พุทธศิลปะของทวารวดีจึงมีการเลียนแบบราชวงศ์คุปตะและมีศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่จังหวัดนครปฐม ต่อมาพุทธศตวรรษที่ 12 ทวารวดีได้แผ่ขยายอิทธิพลไปในทิศต่าง ๆ เหนือขึ้นไปจนถึงลพบุรี จากลพบุรีแผ่ขึ้นไปจนถึงภาคเหนือของประเทศไทย และเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทจากทวารวดีไปตั้งมั่นทางภาคเหนือ สืบมาอีกหลายศตวรรษ

ด้วยเหตุนี้ “นครปฐม” จึงเป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ และเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้นนครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย ซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนานครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และสร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อ “เมืองนครไชยศรี” หรือ “ศรีวิชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังผนวชได้รู้สึกไปพบพระปฐมเจดีย์ และทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ใดเทียบเท่า ครั้นเมื่อได้ครองราชย์ จึงโปรดฯ ให้ก่อสร้างแบบลังกาครอบองค์เดิมไว้ โดยให้ชื่อว่า “พระปฐมเจดีย์” ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และโปรดฯ ให้ขุดคลองเจดีย์บูชาเพื่อให้การเสด็จมานมัสการสะดวกขึ้น

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เริ่มก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ผ่านเมืองนครปฐมซึ่งขณะนั้นยังเป็นป่ารก พระองค์จึงโปรดฯ ให้ย้ายเมืองจากตำบลท่านา อำเภอนครชัยศรี มาตั้งที่บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์เหมือนเช่นครั้งสมัยโบราณ

ครั้งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้สร้างพระราชวังสนามจันทร์เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐานและฝึกซ้อมรบแบบเสือป่า โดยโปรดฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย รวมทั้งสร้างสะพานเจริญศรัทธาข้ามคลองเจดีย์บูชาเชื่อมระหว่างสถานีรถไฟกับองค์พระปฐมเจดีย์ ตลอดจนสร้างพระร่วงโรจนฤทธิ์ทางด้านทิศเหนือขององค์พระปฐมเจดีย์และบูรณะองค์พระปฐมเจดีย์ให้สมบูรณ์สวยงามดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน และได้โปรดให้เปลี่ยนชื่อจากเมือง “นครไชยศรี” เป็น “นครปฐม”

ภาพที่ 4.1 แผนที่จังหวัดนครปฐม

กล่าวโดยสรุป ประวัติแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม มีความเป็นมาอย่างยาวนานตำนานหรือเอกสารทางศาสนากล่าววาประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ทรงส่งสมณทูตสายที่ 8 โดยมีพระโสณเถระและพระอุตตเถระเป็นหัวหน้ามาเผยแผ่ พระพุทธรศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ คนสมัยทวารวดีมีการผสมผสานอยู่ร่วมกันหลายเผ่าพันธุ์และมีความสัมพันธ์กันในด้านศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธรศาสนาในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา และมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมประเพณีร่วมกัน โดยมีพระพุทธรศาสนาเป็นตัวเชื่อมกุญแจ

ที่จะเข้าไปสู่ความกระจ่างแห่งประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ “นครปฐม” จึงเป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ

4.1.1.2 สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว และสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ต้องการแสวงหาความรู้ หาประสบการณ์ เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ย่อมมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่นและทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและยังคงได้รับการอนุรักษ์สืบสานมายังรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน

ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่มุ่งเน้นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ประเพณีเพื่อปลูกฝังให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจรักบ้านเกิดตลอดจนเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ด้วยสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐมนั้น ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติจึงจะช่วยให้เกิดประโยชน์แก่ภาครัฐและชุมชน

การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางเชื่อมต่ออย่าง คุ้มค่าและสัมผัสถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีของผู้คนในท้องถิ่น รวมถึงการให้ประชาชนมีส่วนร่วม จึงให้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในการผลักดันส่งเสริมและสนับสนุนเป็นอย่างมาก

การที่ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจังหวัดนครปฐมมีทุนทางวัฒนธรรมด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีจุดแข็งในเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์ ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่ง ที่จังหวัดนครปฐม เลือกให้เป็นเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญที่สามารถนำเงินตราเข้าสู่ชุมชนสู่จังหวัดนครปฐม ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นปัจจัยอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และความสำคัญของศักยภาพความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่จะเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจและความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น ประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน วิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ และแหล่งท่องเที่ยวบันเทิงเชิงธุรกิจที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูงขึ้น ที่จะนำไปสู่การการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวมของจังหวัดนครปฐม

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ถือได้ว่ามีความตื่นตัวเป็นอย่างมาก เนื่องจากจังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ด้านวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน จึงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก หน่วยงานภาครัฐมีการลงพื้นที่ผลักดันแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมในหลายพื้นที่ทั่วทั้งจังหวัด

4.1.1.3 ปัจจุบันภาครัฐมีการส่งเสริมการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระดับสูง เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัตถุต่าง ๆ รวมถึงความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำรงอยู่สืบทอดอัตลักษณ์พื้นถิ่นของกลุ่มมาอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้กำลังได้รับความสนใจอย่างมาก ตามหลักฐานประวัติศาสตร์เมืองนครปฐม มีความเจริญรุ่งเรืองที่ปรากฏมาจนปัจจุบันมาตั้งแต่สมัยทวารวดีเป็นเมืองที่มีแหล่งโบราณ โบราณวัตถุ เช่น องค์พระปฐมเจดีย์ พระประโทน ตำนานพญากงพญาพานและซากหักปรักพังที่ยังปรากฏมาจนปัจจุบัน ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยว สถานที่ซึ่งรวบรวมเรื่องราวและจัดแสดงข้อมูลทั้งด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณีตลอดจนวิถีชีวิตของความเป็นอยู่ของกลุ่มดังกล่าว เป็นจำนวนมากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จังหวัดนครปฐมคัดเลือกและส่งเสริมให้เป็นเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบด้วย พิพิธภัณฑสถานกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งบ้านทุ่งผักกูด อำเภอดอนตูม ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตไทยทรงดำบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลนและวิถีไทยจินตลาดบางหลวง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังกล่าวตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอกัลกัณบ้าง ห่างกันบ้าง บางแห่งมีปัญหาเรื่องการเดินทางไปมา บางแห่งมีปัญหาเรื่องการจัดการด้านการท่องเที่ยวและบางแห่งขาดความพร้อมด้านสถานที่ บุคลากร แต่ละที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างกัน ดังนั้นการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางเชื่อมต่ออย่าง คุ่มค่าและสัมผัสถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีของผู้คนในท้องถิ่น รวมถึงการให้ประชาชนมีส่วนร่วม จึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาวิจัย ทำความเข้าใจและสนับสนุนอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป จังหวัดนครปฐมภาครัฐมีการส่งเสริมการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา นอกเหนือจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

เชิงพุทธยังเป็นสถานที่ในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน เช่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การสร้างแหล่งกระจายสินค้าภายในวัด และการกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอย

4.1.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

จังหวัดนครปฐมเป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ และเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้นนครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย ซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และสร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อ “เมืองนครไชยศรี” หรือ “ศรีวิชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังผนวชได้รู้ดั่งศไปพบพระปฐมเจดีย์ และทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ใดเทียบเท่า ครั้นเมื่อได้ครองราชย์ จึงโปรดฯ ให้ก่อเจดีย์แบบลังกาครอบองค์เดิมไว้ โดยให้ชื่อว่า “พระปฐมเจดีย์” ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และโปรดฯ ให้ขุดคลองเจดีย์บูชาเพื่อให้การเสด็จมานมัสการสะดวกขึ้น

ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว และสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ต้องการแสวงหาความรู้ หาประสบการณ์ เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ย่อมมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่นและทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและยังคงได้รับการอนุรักษ์สืบสานมายังรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน

การที่ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจังหวัดนครปฐมมีทุนทางวัฒนธรรมด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีจุดแข็งในเรื่องของกลุ่มชาติพันธุ์

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จากอดีตถึงปัจจุบันยังคงปรากฏชัด เนื่องจากมีประวัติศาสตร์ทางด้านพระพุทธศาสนาอย่างยาวนานที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐก็ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ สืบ สานและฟื้นฟูเป็นอย่างดี

4.1.2 ผลการศึกษาทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญ นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1.2.1 การพัฒนาทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชนในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา

การประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวิถีชีวิตในระดับพื้นที่ เพื่อจัดโปรแกรมพัฒนาทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และพัฒนามูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม พบว่า ในแต่ละจังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวิถีชีวิตที่มีศักยภาพทางการแข่งขันที่สามารถนำมาพัฒนาตลาดและพร้อมสำหรับการพัฒนา และส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่ให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ซึ่งแต่ละแหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวิถีชีวิตที่ต่างมีความโดดเด่น หรือความพร้อมรองรับทางการท่องเที่ยวแตกต่างกันไป ทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวทางประเพณีและวิถีชีวิตควรจะทำการพัฒนาแตกต่างกันไปตามกลุ่มที่มีศักยภาพคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชนในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนาในครั้งนี้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ กับแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านประเพณีและวิถีชีวิตสำหรับในกลุ่มอารยธรรมในพื้นที่ของตน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในเชิงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ได้แก่ การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ การส่งเสริมสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว และสนับสนุนผู้ประกอบการให้ใช้นวัตกรรมในการผลิตสินค้าและบริการ การดูแลรักษาและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น

การพัฒนานับเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะประเทศไทยที่ยังต้องมีการพัฒนาในอีกหลายด้าน เพื่อรองรับกับโครงสร้างทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทั้งระบบ เพราะมีความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกับประชากร เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกแง่มุม ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยยึดหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดยหนึ่งในวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

กล่าวโดยสรุป คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้างพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน

4.1.2.2 การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา

จังหวัดนครปฐม มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งที่เป็นธรรมชาติ รวมทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม มีกิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่นและสามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้มาเยือน โดยเฉพาะจุดเด่นคือการท่องเที่ยวอู่อารยธรรมดินแดนพระพุทธศาสนา ที่ประกอบไปด้วย ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ศิลปวัฒนธรรมประเภทงานจิตรกรรม ศิลปวัฒนธรรมประเภทศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ศิลปวัฒนธรรมประเภทสร้างความบันเทิงใจ

ทั้งนี้ การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา อาศัยสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์มาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ในเรื่องของเรือนไทย อาหารไทย ผ้าไทย งานฝีมือ พระเครื่อง สินค้าพื้นเมือง เครื่องจักรสาน วิถีการดำเนินชีวิตที่อยู่ตามริมแม่น้ำ รวมถึงงานเทศกาลและประเพณี

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ หากนำมากำหนดเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ของจังหวัดนครปฐม จะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม เรียกนักท่องเที่ยวเข้ามา ชิม ชม ช้อป ใช้ อย่างมหาศาล

กล่าวโดยสรุป การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ควรนำสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ มาร่วมพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่ม

4.1.2.3 การให้คนในวัดและชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ

มรดกทางวัฒนธรรมของชาวนครปฐมที่มีความสำคัญ เพราะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในอดีต วัฒนธรรมของคนเมืองนครปฐม บ่งบอกถึงความเป็นอัตลักษณ์

ของคนในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ การทอผ้า การสร้างโรงหล่อพระ โรงหล่อวัตถุมงคล จึงมีความสำคัญทั้งในด้านการสืบสานวัฒนธรรม เนื่องจาก โรงหล่อพระ และการออกแบบจิตรกรรมด้านพุทธศาสนา มีความหลากหลายในเรื่องของรูปแบบลวดลายที่เป็นตามลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ตามบริบทพื้นที่ ซึ่งเป็นไปตามการใช้ประโยชน์และรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในอดีต จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการคิดค้นพื้นเมืองนครปฐมไม่มีรูปแบบที่หลากหลาย ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ยังไม่หลากหลายตามความต้องการของตลาดหรือกลุ่มลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยว

การให้คนในวัดและชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ จะทำให้เกิดทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ได้เรียนรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ สินค้าหรือบริการด้านราคา ด้านช่องทางการ (สถานที่ท่องเที่ยว หรือสถานที่จำหน่ายสินค้า) ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลิตภัณฑ์ในชุมชนมีความหลากหลาย และมีเอกลักษณ์แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนในสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านกระบวนการ กลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน และประชาชนยังไม่มีกรรวมกลุ่ม เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความชัดเจน ด้านลักษณะทางกายภาพ นครปฐมมีสถานที่สำคัญ เช่น พระปฐมเจดีย์ วัดที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะครูบาอาจารย์ ที่ได้ทิ้งรอยมือรอยเท้า ชื่อเสียงไว้ให้อนุชน คนรุ่นหลัง

กล่าวโดยสรุป การให้คนในวัดและชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล และกลุ่มบุคคล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนั้นควร จัดกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกทักษะอาชีพหรือจัดเป็นกิจกรรมเฉพาะ เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้สามารถคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่อาชีพ โดยจัดให้มีกระบวนการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพ

4.1.2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพจะทำให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของอาชีพ รู้จักอาชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน รู้จักตนเองในด้านของความสามารถและความสนใจในการประกอบอาชีพในอนาคต มีทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีทักษะในการจัดการการแก้ปัญหาการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้มีความรับผิดชอบที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบอาชีพมีความซื่อสัตย์มีความขยันอดทน มีความยุติธรรม

กล่าวโดยสรุป ความรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การพัฒนาทางด้านวิชาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะจังหวัดนครปฐมถือเป็นจังหวัดที่มีของดีด้านอารยธรรมที่หลากหลาย ควรได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างดี

4.1.3 ผลการศึกษาการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญ นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1.3.1 วัดและชุมชนมีการรับรู้การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จากหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ รัฐบาลจึงให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างดี อีกทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่น่าสนใจ นอกจากนี้คนไทยยังมีอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตรกับชาวต่างชาติมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวอีกทั้งสถานที่ตั้งของประเทศไทยยังถือว่าเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย

ทั้งนี้ ประชาชนมีการรับรู้การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จากหน่วยงานรับผิดชอบอยู่ตลอด เพราะถึงยังไงประชาชนก็ถือว่าเป็นหน้าที่ประจำที่จะต้องประกอบอาชีพ เพียงแต่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมเป็นเมืองอู่อารยธรรมที่มีลักษณะพิเศษกว่าพื้นที่อื่น ๆ อย่างไรก็ตามหน่วยงานรับผิดชอบก็ออกมาให้ความรู้

ประเทศไทยมุ่งส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งทางการแข่งขันเพื่อทันต่อการแข่งขันในตลาดโลก และให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการแข่งขันได้อย่างยั่งยืนวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่รัฐให้ความสำคัญและพร้อมจะส่งเสริมช่วยเหลือเพื่อผลักดันให้วิสาหกิจชุมชนมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น

การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์และภาพลักษณ์ของสินค้าให้มีความน่าเชื่อถือมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และยังส่งผลจาดจําและช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หากเป็นไปได้หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่ทางชุมชนได้ผลิตขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมกระตุ้นการผลิต และเป็นแรงจูงใจในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

กล่าวโดยสรุป วัดและชุมชนมีการรับรู้การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จากหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ ยังเป็นไปตาม

นโยบายที่ทางรัฐบาลได้กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ให้ลดความเหลื่อมล้ำ แก้ปัญหา รวยกระจุก จนกระจาย โดยการส่งเสริมให้ภาคประชาชนได้สร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองอุ่ออารยธรรม นอกจากนี้ ยังพยายามหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า รวมถึงการประชาสัมพันธ์กระตุ้นการซื้อ และการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4.1.3.2 การบริหารจัดการเพื่อให้รับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุ่ออารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ทำให้หลายองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้เห็นความสำคัญในการนำภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งยืนหยัดด้วยตนเอง เป็นแนวคิดการพึ่งตนเองในบริบททางสังคม โดยไม่ได้มุ่งแสวงหาผลกำไร แต่มุ่งตอบสนองการอยู่ร่วมกัน และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน การพึ่งตนเองของชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้เรื่อง “ทุนชุมชน” และการจัดการทุนชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น กระบวนการจัดการกลุ่มสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จึงมุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนเกิดระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดพลังมีอำนาจในการต่อรอง รู้จักแสวงหาความรู้เพื่อมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ และยกระดับของผลิตภัณฑ์เพื่อการตลาด นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุ่ออารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ถือเป็นเรื่องสำคัญ ที่ผ่านมามีประชาสัมพันธ์ของจังหวัดนครปฐมก็ได้มีการโฆษณาทั้งในส่วนของจังหวัดและนำเสนอในระดับประเทศ เพื่อให้ทุกกลุ่มทางสังคมได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว และถือว่าประสบความสำเร็จในการประชาสัมพันธ์ เพราะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีช่องทางที่หลากหลาย เช่น Line Twitter Facebook ฯลฯ

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการเพื่อให้รับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุ่ออารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ทั้งภาครัฐและเอกชนได้จัดทำนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยให้การกระจายข้อมูลทั้งในระดับจังหวัด และขยายผลในระดับจังหวัด รวมถึงในระดับประเทศ ถือได้ว่ามีกระแสตอบรับเป็นอย่างดี

4.1.3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การเข้าถึงแหล่งตลาดและการเข้าสู่สากล รวมทั้งให้ความรู้และความเข้าใจกับผู้ประกอบการในด้านต่าง ๆ ได้เข้าใจ เข้าถึงนโยบาย

ภาครัฐ และรู้วิธีการสร้างแบรนด์ ผลิตภัณฑ์ รวมถึงการตลาด ผู้ประกอบการได้รับความช่วยเหลือในเรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และวงเงินค้ำประกันสามารถช่วยเหลือธุรกิจ

กล่าวโดยสรุป ภาครัฐควรจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และเข้าถึงประชาชนผู้ประกอบการได้ง่าย เพราะประชาชนมีหลากหลายกลุ่ม กลุ่มวัยรุ่นจะเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารได้เร็วกว่ากลุ่มอื่น หากเป็นไปได้ควรประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในหมู่บ้านหรือชุมชนด้วย

4.1.4 ผลการศึกษาโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญ นำเสนอผลการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1.4.1 โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน

จังหวัดนครปฐมตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง โดยหน่วยงานบางแห่ง เช่น คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดให้จังหวัดนครปฐมอยู่ภาคตะวันตก จังหวัดนี้ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 13 องศา 45 ลิปดา 10 พิลิปดา เส้นลองจิจูดที่ 100 องศา 4 ลิปดา 28 พิลิปดา มีพื้นที่ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ เท่ากับ ร้อยละ 0.42 ของประเทศ และมีพื้นที่เป็นอันดับที่ 62 ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปตามเส้นทางถนนเพชรเกษม 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางถนนบรมราชชนนี 51 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟ 62 กิโลเมตร

จังหวัดที่ติดต่อกับจังหวัดนครปฐม วนตามเข็มนาฬิกาจากทิศเหนือ ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดนนทบุรี กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี

การประกอบอาชีพของแต่ละชุมชนมีความคล้ายคลึงกัน ต่างเพียงแต่บริบทของแต่ละพื้นที่ที่มีภูมิปัญญา และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน แต่กระบวนการสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชนของจังหวัดนครปฐมมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของวิถีชีวิต และการผลิตภัณท์จะเหมือนกัน จะแตกต่างเฉพาะวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้นจะอยู่ที่บริบทของสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่

4.1.4.2 การพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ในความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทย เป็นหนึ่งในห้าจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จังหวัดนี้มีประวัติศาสตร์เก่าแก่ยาวนาน เชื่อว่าเป็นที่ตั้งเก่าแก่ของเมืองในสมัยทวารวดี โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเป็นจำนวนมาก

มีการพบหลักฐานโบราณคดีที่อาจมีอายุอยู่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ชิ้นส่วนขวานหินขัด ชิ้นส่วนกำไรหิน เศษภาชนะสำริดลักษณะคล้ายขัน และชิ้นส่วนเศษกระดูกมนุษย์ที่แหล่งโบราณคดีไร่ นายจิว บุญรักษา ที่ตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองนครปฐม และที่แหล่งโบราณคดีไร่จรัลเพ็ญ บ้านหนองกบ ตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน

ในความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง เนื่องจากจังหวัดนครปฐมเป็นพื้นที่ภาคกลาง อยู่ในเขตความเจริญ มีนักการเมือง และภาคส่วนการเมืองได้พยายามเร่งรัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม อย่างกว้างขวาง

กล่าวโดยสรุป ศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม มีความโดดเด่น ที่ทุกภาคส่วนให้ความสนใจ โดยเฉพาะความเป็นการเมืองในการเข้ามาขับเคลื่อนพัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์ รวมถึงผลักดันให้เป็นแหล่งที่มีความน่าสนใจในทางการท่องเที่ยวและการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์

4.1.4.3 การพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

แหล่งโบราณคดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หมายเลข 1 ได้พบกะโหลกศีรษะมนุษย์โบราณ ลูกปัดหิน และกำไรสำริดจำนวนหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าบริเวณดังกล่าวเคยเป็นสถานที่ฝังศพของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ยุคเหล็ก กำหนดอายุราว 2,000 ปีมาแล้ว ส่วนแหล่งโบราณคดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หมายเลข 2 พบโครงกระดูกมนุษย์ซึ่งมีการนำภาชนะเครื่องดินเผาวางอุทิศ สันนิษฐานว่าแหล่งโบราณคดีนี้เป็นสถานที่ฝังศพของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย มีลักษณะเป็นสังคมแบบเกษตรกรรม

ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนยังให้ความสำคัญกับการทำมาหากินเป็นส่วนใหญ่ เรื่องของการเมืองจะเป็นเรื่องของการเรียกร้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าที่จะอยากเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจ จะเน้นในเรื่องในการเรียกร้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาทำหน้าที่ในการดูแลและส่งเสริม การประกอบอาชีพ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้ทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของตลาด

4.1.4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน

วัดและชุมชนมีความพร้อมในเรื่องของกายภาพ ทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี โบราณสถาน และพระเกจิ ที่เป็นแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ทั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามาจัดระบบ จัดระเบียบ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพราะแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชนควรมีการจัดระเบียบที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการได้ง่ายและเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับทุกกลุ่มในวัดและชุมชน

4.1.5 ผลการศึกษาการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญ นำเสนอผลการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1.5.1 แนวทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพเพื่อเป็นส่งเสริมการท่องเที่ยว กระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะรัฐบาลต้องให้ความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันกับสถานการณ์ความผันเปลี่ยนที่เกิดขึ้น เพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดท่องเที่ยวของโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอาเซียนต่างกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงนักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้น ให้รัฐบาลถือกำหนดเป็นภารกิจสำคัญด้านการท่องเที่ยวให้เป็นภารกิจที่ถูกผสมกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ

การบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งหากประเทศใดมีแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ชัดเจน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โครงสร้างพื้นฐานที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้วยแล้วจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศนั้น ๆ มีข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของตนให้เติบโตได้อย่างมั่นคง

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรมีนักบริหารที่มาวางแผนกำหนดโดยเฉพาะการนำหลักPOSDCORB ที่ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดเป้าหมายขององค์กรว่า ต้องทำอะไร และจะดำเนินการอย่างไร

2. การจัดองค์การ (Organization) คือ การจัดตั้งโครงสร้างองค์กรให้ชัดเจน กำหนดอำนาจหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการภายในองค์กร เพื่อประสานงานหน่วยงานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจัดกำลังคน (Staffing) คือ ฝ่ายบริหารต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาว่าจะดูแลควบคุมจัดสรรคนอย่างไรให้เหมาะสมกับงาน และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การอำนวยการ (Directing) คือ การตัดสินใจและสั่งการ การควบคุมงาน การติดตามผลนิเทศก์งาน และศิลปะในการบริหารงาน

5. การประสานงาน (Coordinating) คือ การร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น คือหัวใจของการบริหาร

6. การรายงาน (Reporting) คือ การรายงานความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในองค์กรให้ทุกฝ่ายทราบ รวมถึงงานประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ด้วย

7. การงบประมาณ (Budgeting) คือ งบประมาณในรูปแบบของการวางแผนและการควบคุมด้านการเงินการบัญชี

POSDCORB ใช้เพื่อสร้างกลไกและโครงสร้างให้กับองค์กร จัดเตรียมบุคลากรที่มีความชำนาญต่างกันให้อยู่ในแผนกที่เหมาะสมกับองค์กร บุคลากรรู้หน้าที่และผู้บริหารสามารถบริหารสั่งการได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดแผนวงรอบการทำงานให้องค์กรใช้เป็นแนวทางในการบริหาร ส่งเสริมการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันภายในองค์กร

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรให้รัฐบาลเข้ามาส่งเสริมทั้งในเรื่องของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ นักออกแบบ นักการตลาด ที่มีครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องของการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์และการบริหารจัดการที่ครบวงจร ตอบสนองนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4.1.5.2 แนวโน้มและทิศทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

การท่องเที่ยวขององค์กรท่องเที่ยวโลกได้แบ่งออกไปตามปัจจัยหลายๆ อย่างได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นการ

ปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ ตัวอย่างการท่องเที่ยวดังกล่าวทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมหล่อหลอมรวมกันได้อย่างลงตัวทั้งชุมชนที่อาศัยอยู่ในเมืองและตามชนบท นอกจากนี้อำเภอยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาที่มีตำนานเรื่องเล่าขานมาตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาล คือ การเป็นพื้นที่แรกของดินแดนสุวรรณภูมิในการเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนา และมีหลักฐานสำคัญหลายอย่างที่เป็นตัวแสดงหลักฐานที่สำคัญ

แนวโน้มและทิศทางทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องมีการปรับตัว โดยเฉพาะต้องนำหลักการบริหาร โดยเฉพาะหลัก 4 Ms อันประกอบไปด้วย คน (Man) วัสดุ (Material) เงิน (Money) และ การจัดการ (Management) ซึ่งในทุกปัจจัยมีความสำคัญในระดับที่เท่าๆ กัน โดยถ้าขาดปัจจัยในข้อใดข้อหนึ่งอาจจะไม่สามารถดำเนินการทำงานไปให้ถึงในระดับที่ตั้งเป้าหมายหรือบรรลุวัตถุประสงค์ได้

ในสถานการณ์ปัจจุบัน เราอยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีการใช้เทคโนโลยี (Technology) เข้ามาช่วยในการทำงาน มีการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ทันสมัย ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการเก็บข้อมูล ใช้ระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) ค้นหาข้อมูลที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับองค์กร เพราะฉะนั้น เทคโนโลยี (Technology) คงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการทำงานอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นผลดีคือทำให้ช่วยประหยัดเวลา (Time) ในการทำงานของทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา

กล่าวโดยสรุป แนวโน้มและทิศทางทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม คงต้องปรับตัว และเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต รูปแบบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอาจจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ เพราะฉะนั้น ต้องวางแผน คาดการณ์เหตุการณ์เอาไว้ล่วงหน้า

4.1.5.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน

วัดมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพราะนอกจากจะเป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสามเณรแล้วยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาเล่าเรียน และเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามประเพณีดั้งเดิมมาช้านานตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงที่นับวันจะทวีปัญหามากขึ้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีความรวดเร็ว

ของข้อมูลข่าวสาร การบริหารจัดการวัดถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กล่าวโดยสรุป วัดและชุมชนถือเป็นสิ่งที่ควบคู่กับสังคมและจังหวัดนครปฐมมาอย่างยาวนาน แต่ด้วยสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คนได้หันไปให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม หากวัดและชุมชนไม่มีวิธีการบริหารจัดการที่เตรียมตัวรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะการหาวิธีการที่เป็นจุดขายให้กับวัด คนยังจะห่างจากวัดไปเป็นอย่างมาก และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็จะเริ่มลงหายไป

4.1.6 ผลการศึกษาทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชนทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญ นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1.6.1 ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน

จากศักยภาพของพื้นที่ที่โดดเด่นและหลากหลาย จังหวัดนครปฐมได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไว้ว่า “เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรเกษตรอุตสาหกรรมปลอดภัยที่ได้มาตรฐานสากล และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชน” โดยได้กำหนดทิศทางการพัฒนาไว้ในหลายด้านเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

“นครปฐม” เป็นอยู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิจากหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่มีความเจริญรุ่งเรืองมานับตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิและเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ในยุคนั้น นครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดีย ซึ่งรวมทั้งพุทธศาสนานครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาได้เกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐมเพราะกระแสน้ำ ที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และสร้างเมืองใหม่ขึ้นชื่อ “เมืองนครไชยศรี” หรือ “ศรีวิชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาเป็นเวลาหลายร้อยปี จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขณะที่ทรงยังผนวชได้จุดศรัทธาไปพบพระปฐมเจดีย์ และทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ใดเทียบเท่า ครั้นเมื่อได้ครองราชย์ จึงโปรดฯ ให้ก่อเจดีย์แบบลังกาครอบองค์เดิมไว้ โดยให้ชื่อว่า “พระปฐมเจดีย์” ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และโปรดฯ ให้ขุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การเสด็จมานมัสการองค์พระปฐมเจดีย์สะดวกขึ้น

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เริ่มก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ผ่านเมืองนครปฐมซึ่งขณะนั้น ยังเป็นป่ารก พระองค์จึงโปรดฯให้ย้ายเมืองจากตำบลท่านา อำเภอนครชัยศรี มาตั้งที่บริเวณองค์พระปฐมเจดีย์เหมือนเช่น ครั้งสมัยโบราณ

ครั้งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้สร้างพระราชวังสนามจันทร์เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐานและฝึกซ้อมรบแบบเสือป่าโดยโปรดฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย รวมทั้งสร้างสะพานเจริญศรัทธาข้ามคลองเจดีย์บูชาเชื่อมระหว่างสถานีรถไฟกับองค์พระปฐมเจดีย์ ตลอดจนสร้างพระร่วงโรจนฤทธิ์ทางด้านทิศเหนือขององค์พระปฐมเจดีย์ และบูรณะองค์พระปฐมเจดีย์ให้สมบูรณ์สวยงามดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน และได้โปรดให้เปลี่ยนชื่อจากเมือง “นครไชยศรี” เป็น “นครปฐม”

กล่าวโดยสรุป ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชนในจังหวัดนครปฐมถือได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรอยู่อารยธรรมที่สำคัญเป็นอย่างมากมีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิจากหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่มีความเจริญรุ่งเรืองมานับตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิและเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี

4.1.6.2 วิธีการในการนำทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน มาเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

นครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางด้านตะวันตก ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนในที่ราบลุ่มภาคกลาง โดยอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13 องศา 45 ลิปดา 10 ฟลิปดา เส้นแวงที่ 100 องศา 4 ลิปดา 28 ฟลิปดา มีพื้นที่ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ เป็นร้อยละ 0.42 ของประเทศและอันดับที่ 62 ของประเทศ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ไปตามเส้นทางถนนเพชรเกษม 56 กิโลเมตร หรือตามเส้นทางถนนบรมราชชนนี (ถนนปิ่นเกล้า-นครชัยศรี) 51 กิโลเมตร และตามเส้นทางรถไฟ 62 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกระทุ่มแบน อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอไทรน้อย อำเภอบางใหญ่อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเขตทวีวัฒนา เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และอำเภอท่ามะกา อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 4.2 แผนที่เส้นทางจังหวัดนครปฐม

ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่สามารถนำมาเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ได้อย่างหลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ฯลฯ ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี ส่วนวิธีการในการผลักดัน ควรให้วัดและชุมชนเสนอจุดเด่นของวัดและสถานที่ตนเองอยู่มาเพื่อนำมาคัดสรรค์ และมากำหนดเป็นพื้นที่ในการนำเสนอ ได้ให้ทางภาครัฐได้จัดทำแผนปฏิบัติการในการส่งเสริม เช่น บ้านแว มิมะพร้าว เกอเมือง มีพระปฐมเจดีย์ อำเภอนครชัยศรีมีวัดหลวงพ่อบรมหาราช ฯลฯ ก็นำมากำหนดเป็นแผนการท่องเที่ยว เพื่อนำไปประชาสัมพันธ์ต่อไป

กล่าวโดยสรุป วิธีการในการนำทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน มาเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรให้แต่ละพื้นที่นำเสนอของดีที่ตนมีอยู่ในวัดและชุมชน เพื่อนำเสนอให้ภาครัฐได้กำหนดทำแผนปฏิบัติการแล้วนำไปประชาสัมพันธ์สร้างแผนการท่องเที่ยวต่อไป

4.1.4.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่สามารถขับรถไปเที่ยววันเดียวได้เลย สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เราแนะนำก็จะเป็น องค์พระปฐมเจดีย์ที่มีความยิ่งใหญ่สวยงาม อีกทั้งยังมีตลาดน้ำดำเนินชมมากมาย ส่วนอีกหนึ่งไฮไลท์ของที่นี่คงจะหนีไม่พ้นคาเฟ่ ที่มีมากมายทั่วทั้งจังหวัด ใครอยากมานั่งชิลก็สามารถมากันได้เลย แต่ที่สำคัญของจังหวัดนครปฐมจริง ๆ ที่ใครมาก็พลาดไม่ได้ก็ต้องเป็นของกิน ผลไม้นานาชนิด ที่อร่อย ขึ้นชื่อเป็นของฝากนครปฐมกัน

กล่าวโดยสรุป ทรัพยากรที่อยู่ในจังหวัดนครปฐมมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี อาหารการกิน ระบบนิเวศน์ เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมเป็นอย่างมาก ในการสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นเมืองอู่อารยธรรม

4.1.7 ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญ นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1.7.1 สถานการณ์ในอดีตสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐม เป็น 1 ใน 5 จังหวัด ที่อยู่ในเขตพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพฯ ถ้าพูดถึงเรื่องราวความเป็นมาของจังหวัดนครปฐมแล้ว ต้องขอบอกว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ที่นี้ประวัติศาสตร์เก่าแก่ยาวนาน และเชื่อว่าเป็นที่ตั้งเก่าแก่ของเมืองใน สมัย ทวารวดี เลยทีเดียว

ภาพที่ 4.3 องค์พระปฐมเจดีย์

ในยุคสมัยนั้น นครปฐมเป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมและพุทธศาสนาจากประเทศ อินเดียค่ะ ทำให้นครปฐมเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ เข้ามาอาศัยอยู่ในนครปฐม มากมาย โดยเริ่มมีชุมชนมาตั้งถิ่นฐานอย่างน้อยตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 8-11 ซึ่งมีความเจริญรุ่งเรือง อย่างมากในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13-14 และเสื่อมความสำคัญลงในพุทธศตวรรษที่ 17

เมืองนครปฐมโบราณที่สำคัญในสมัยทวารวดี คือ เมืองนครชัยศรี หรือ ศรีวิชัย โดย ตั้งห่างจากพระปฐมเจดีย์ออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ วัดพระประโทนเจดีย์ วรวิหาร การขยายเมืองออกไปนี้ อาจจะเป็นเพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทางไป ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำแทน

ภายในเมืองนครชัยศรีนี้พบร่องรอยโบราณสถานจำนวนมาก ทั้ง พระประโทณเจดีย์ ซึ่งตั้งอยู่กลางเมือง เจดีย์จุลประโทน อีกทั้งยังมีโบราณสถานที่อยู่นอกเมืองคือ วัดพระเมรุ พระปฐมเจดีย์ วัดธรรมศาลา และวัดดอนยายหอม

อย่างที่ได้อ่านไปแล้วในข้างต้นว่า เมืองนครปฐม แห่งนี้มีความรุ่งเรืองอย่างมากในสมัยทวารวดี แน่นนอนว่า จึงมีโบราณสถานที่สำคัญ และน่าสนใจมากมายค่ะ คือ พระปฐมเจดีย์ พระประโทณเจดีย์ เจดีย์จุลประโทน อย่างที่เรารู้กัน และยังมีเมืองโบราณอีกแห่ง คือ เมืองกำแพงแสน ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเมืองอู่ทองและเมืองนครชัยศรี โดยมีการสันนิษฐานว่า เมืองกำแพงแสนเป็นเมืองเศรษฐกิจทั้งทางน้ำและทางบก จึงเป็นสถานที่พักและเปลี่ยนสินค้านั่นเอง นอกจากนี้ยังมีการค้นพบโบราณวัตถุมากมาย เช่น ธรรมจักรศิลา พระพุทธรูปสำริด ระฆังหิน ลายปูนปั้นประดับศาสนาสถาน และอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป สถานการณ์ในอดีตสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรูปศาสนา จังหวัดนครปฐม ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนสมัยก่อนที่อาจจะไม่ค่อยใคร่ครวญ อาจจะข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการถ่ายทอดและนำเสนอ ซึ่งจะแตกต่างจากสมัยปัจจุบัน

4.1.7.2 ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรูปศาสนา จังหวัดนครปฐม

ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว และสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ต้องการแสวงหาความรู้ หาประสบการณ์ เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ย่อมมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่นและทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและยังคงได้รับการอนุรักษ์สืบสานมายังรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระดับสูง เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัดต่าง ๆ รวมถึงความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำรงอยู่สืบทอดอัตลักษณ์พื้นถิ่นของกลุ่มมาอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้กำลังได้รับความสนใจอย่างมาก ตามหลักฐานประวัติศาสตร์เมือง

นครปฐม มีความเจริญรุ่งเรืองที่ปรากฏมาจนปัจจุบันมาตั้งแต่สมัยทวารวดีเป็นเมืองที่มีแหล่งโบราณ โบราณวัตถุ เช่น องค์พระปฐมเจดีย์ พระประโทน ตำนานพญากงพญาพานและซากหักปรักพังที่ยัง ปรากฏมาจนปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ยังคงครึกครื้นในมิติการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างประเทศได้ให้ความสนใจเดินทางเข้ามาเที่ยวและซื้อผลิตภัณฑ์ที่คนในพื้นที่ได้ผลิตขึ้นมา โดยสินค้าแต่ละชิ้นถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์นครปฐม

4.1.7.3 แนวโน้มและทิศทางการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง อู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

แนวโน้มเมืองนครปฐมยังเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์จึง ปรากฏเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งของเครื่องใช้และวิถีชีวิต ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยว นิยมเดินทางมาท่องเที่ยว สถานที่ซึ่งรวบรวมเรื่องราวและจัดแสดงข้อมูลทั้งด้านประวัติศาสตร์ชาติ พันธุ์ วัฒนธรรมประเพณีตลอดจนวิถีชีวิตของความเป็นอยู่ของกลุ่มดังกล่าว เป็นจำนวนมากแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จังหวัดนครปฐมคัดเลือกและส่งเสริมให้เป็นเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมประกอบด้วย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพันธุ์ลาวครั้งบ้านทุ่งผักกูด อำเภอดอนตูม ศูนย์เรียนรู้วิถีชีวิตไทยทรงดำบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลนและวิถีไทยจินตลาดบางหลวง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมดังกล่าวตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอใกล้กันบ้าง ห่างกันบ้าง บางแห่งมีปัญหา เรื่องการเดินทางไปมา บางแห่งมีปัญหาเรื่องการจัดการด้านการท่องเที่ยวและบางแห่งขาดความ พร้อมด้านสถานที่ บุคลากร แต่ละที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างกัน การวางแผนพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวก ในการเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางเชื่อมต่ออย่าง คุ่มค่าและสัมผัสถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีของผู้คนในท้องถิ่น รวมถึงการให้ประชาชนมีส่วนร่วม

กล่าวโดยสรุป แนวโน้มและทิศทางการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ยังเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางด้าน กลุ่มชาติพันธุ์จึงปรากฏเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งของเครื่องใช้และวิถีชีวิต ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยว แต่ต้องวางแผนเตรียมตัวรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่อาจ กำหนด หรือควบคุมได้ เช่น โรคไวรัสโควิด-19 เป็นต้น

4.1.7.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน

วัดและชุมชนเป็นตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยผ่านการเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต อิทธิพลของพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่รวบรวมงานศิลปวิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขา ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีคุณค่า และสามารถเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน

กล่าวโดยสรุป สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชนยังคงมีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสสิ่งสร้างงามแห่งของพระพุทธรูปและศาสนสถานและความสวยงามแห่งศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของไทย

4.1.8 ผลการศึกษาการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

แดนพระพุทธรูป

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรูป ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปสาระสำคัญ นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1.8.1 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

แดนพระพุทธรูป

การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรูป ควรต้องพัฒนาร่วมกัน กรณีในปี พ.ศ.2548 คณะรัฐมนตรียังได้กำหนดมาตรการผ่อนปรนสำหรับเมืองที่เป็น Sister City ด้วย รวมทั้งความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนหรือ ASEAN Connectivity อันเป็นเครื่องมือสำคัญของการบูรณาการทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ภูมิภาคสามารถรองรับกระแสโลกาภิวัตน์และสภาวะพึ่งพากัน โดยความเชื่อมโยงนั้นมี 3 สาขาหลัก ได้แก่ ความเชื่อมโยงทางกายภาพ ความเชื่อมโยงทางกฎระเบียบและการพัฒนาความเชื่อมโยงระดับประชาชน เช่น การท่องเที่ยว การสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวก การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชน รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและขีดความสามารถสอดคล้องกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. มีแผนการดำเนินงานเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างเมืองทำให้การศึกษาถึงปัจจัยเพื่อเลือกเมืองในการพัฒนาความเป็นไปได้ในการจับคู่จึงมีความจำเป็น

คุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวประสบการณ์และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้อื่น ๆ แก่ผู้บริโภคสิ่งสำคัญคือแหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเยี่ยมชมหรือพักอาศัย

การจะสร้างมูลค่าเพิ่มได้นั้น ต้องหาวิธีการที่หลากหลายเข้ามาสนับสนุน Sister City เช่น การจับคู่กับเมืองอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันกับต่างประเทศ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา ควรหาวิธีการที่หลากหลายเข้ามาดำเนินการ เพื่อให้เกิดการแผ่ขยายชื่อเสียงเรื่องของการท่องเที่ยว เช่น ในเรื่องของการและเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศ เป็นต้น

4.1.8.2 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เชิงพุทธ เช่น วัดมุงคล ควรมีการบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาคุณภาพ การเพิ่มความหลากหลาย ปริมาณที่ใช้ และสีของสินค้า

เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจำเป็นต้องใช้ส่วนประกอบแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึง 1. หน้าที่ใช้สอย (Function) ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดจะต้องมีหน้าที่ใช้สอยถูกต้องตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้นอาจมีหน้าที่ใช้สอยอย่างเดียวหรือหลายหน้าที่ก็ได้ แต่หน้าที่ใช้สอยจะดีหรือไม่ดีนั้น ต้องใช้งานไประยะหนึ่งถึงจะทราบข้อบกพร่อง 2. ความสวยงามน่าใช้ (Aesthetics or sales appeal) ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมานั้นจะต้องมีรูปทรง ขนาด สี สันสวยงาม น่าใช้ ตรงตามรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย เป็นวิธีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมและได้ผลดี เพราะความสวยงามเป็นความพึงพอใจแรกที่คนเราสัมผัสได้ก่อนมักเกิดมาจากรูปร่างและสีเป็นหลัก การกำหนดรูปร่างและสีในงานออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ไม่เหมือนกับการกำหนดรูปร่างและสีในงานจิตรกรรม ซึ่งสามารถที่จะแสดงหรือกำหนดรูปร่างและสีได้ตามความนึกคิดของจิตรกร แต่ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น จำเป็นต้องยึดข้อมูลและกฎเกณฑ์ผสมผสานของรูปร่างและสี สัน ระหว่างทฤษฎีทางศิลปะและความพึงพอใจของผู้บริโภคเข้าด้วยกัน ถึงแม้ว่ามนุษย์แต่ละคนมีการรับรู้และพึงพอใจในเรื่องของความงามได้ไม่เท่ากัน และไม่มีกฎเกณฑ์ การตัดสินใจใด ๆ ที่เป็นตัวชี้ขาดความถูกความผิด แต่คนเราส่วนใหญ่ก็มีแนวโน้มที่จะมองเห็นความงามไปในทิศทางเดียวกันตามธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ ของที่ระลึก และของตกแต่งบ้านต่าง ๆ ความสวยงามก็คือหน้าที่ใช้สอยนั่นเอง และความสวยงามจะสร้างความประทับใจแก่ผู้บริโภคให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้ 3. ความสะดวกสบายในการใช้ (Ergonomics) การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีนั้นต้องเข้าใจกายวิภาคเชิงกลเกี่ยวกับขนาด สัดส่วน ความสามารถและขีดจำกัดที่เหมาะสมสำหรับอวัยวะต่าง ๆ ของผู้ใช้ การเกิดความรู้สึกที่ดีและสะดวกสบายในการใช้ผลิตภัณฑ์ ทั้งทางด้านจิตวิทยา (Psychology) และสรีระวิทยา (Physiology) ซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะเพศ เผ่าพันธุ์ ภูมิภาค และสังคมแวดล้อมที่

ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นข้อบังคับในการออกแบบ 4. ความปลอดภัย (Safety) ผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีพของมนุษย์ มีทั้งประโยชน์และโทษในตัว การออกแบบจึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ไม่เลือกใช้วัสดุ สี กรรมวิธีการผลิต ฯลฯ ที่เป็นอันตรายต่อผู้ใช้หรือทำลายสิ่งแวดล้อม ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องแสดงเครื่องหมายเตือนไว้ให้ชัดเจนและมีคำอธิบายการใช้แนบมากับผลิตภัณฑ์ด้วย 5. ความแข็งแรง (Construction) ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมานั้นจะต้องมีความแข็งแรงในตัวทนทานต่อการใช้งานตามหน้าที่และวัตถุประสงค์ที่กำหนดโครงสร้างมีความเหมาะสมตามคุณสมบัติของวัสดุ ขนาด แรงกระทำในรูปแบบต่าง ๆ จากการใช้งาน ตัวอย่างเช่น การออกแบบเฟอร์นิเจอร์ที่ดีต้องมีความมั่นคงแข็งแรง ต้องเข้าใจหลักโครงสร้างและการรับน้ำหนัก ต้องสามารถควบคุมพฤติกรรมการใช้งานให้กับผู้ใช้ด้วย 6. ราคา (Cost) ก่อนการออกแบบผลิตภัณฑ์ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ว่าเป็นกลุ่มใด อาชีพอะไรฐานะเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้นักออกแบบสามารถกำหนดแบบผลิตภัณฑ์และประมาณราคาขายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ใกล้เคียงมากขึ้น การจะได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีราคาเหมาะสมนั้น ส่วนหนึ่งอยู่ที่การเลือกใช้นิเวศ หรือเกรดของวัสดุ และวิธีการผลิตที่เหมาะสม ผลิตได้ง่ายและรวดเร็ว แต่ในกรณีที่ประมาณราคาจากแบบสูงกว่าที่กำหนดก็อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ กันใหม่เพื่อลดต้นทุน แต่ทั้งนี้ต้องคงไว้ซึ่งคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น 7. วัสดุ (Materials) การออกแบบควรเลือกวัสดุที่มีคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความใส ผิวมันวาว ทนความร้อน ทนกรดต่างไม่สิ้น ฯลฯ ให้เหมาะสมกับหน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาถึงความง่ายในการดูแลรักษา ความสะดวกรวดเร็วในการผลิต สั่งซื้อและคงคลัง รวมถึงจิตสำนึกในการรณรงค์ช่วยกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยการเลือกใช้วัสดุที่หมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ (recycle) ก็เป็นสิ่งที่นักออกแบบต้องตระหนักถึงในการออกแบบร่วมด้วย เพื่อช่วยลดกันลดปริมาณขยะของโลก 8. กรรมวิธีการผลิต (Production) ผลิตภัณฑ์ทุกชนิดควรออกแบบให้สามารถผลิตได้ง่าย รวดเร็ว ประหยัดวัสดุ ค่าแรงและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แต่ในบางกรณีอาจต้องออกแบบให้สอดคล้องกับกรรมวิธีของเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีอยู่เดิม และควรตระหนักอยู่เสมอว่าไม่มีอะไรที่จะลดต้นทุนได้รวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าการประหยัดเพราะการผลิตที่ละมาก ๆ

กล่าวโดยสรุป การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เชิงพุทธ เช่น วัตถุมงคล ควรมีการบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาคุณภาพ การเพิ่มความหลากหลาย ปริมาณที่ใช้ และสีของสินค้า จะต้องมีการมวิธีในการสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก และนำสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่มาเป็นจุดขาย

4.1.8.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง อู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา

จังหวัดนครปฐมที่มีการจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากจังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตมหานครที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางศาสนาและอารยธรรมซึ่งมีความแตกต่างจากจังหวัดอื่น ดังนั้น จึงทำให้มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์โบราณคดี โบราณสถาน สถาปัตยกรรม ศิลปะและวัฒนธรรมที่มีความเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิและเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี ตลอดจนเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อไปสู่ภาคตะวันตกและภาคใต้ และที่สำคัญยิ่งก็คือ เป็นดินแดนที่มีการเผยแพร่พุทธศาสนาจากอินเดียเข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิเป็นแห่งแรก นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่เป็นจำนวนมาก

ฉะนั้น เมื่อนครปฐมมีของดี การที่จะการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ถือได้ว่าทำได้หลากหลายมาก โดยเฉพาะเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณีและผลิตภัณฑ์ด้านพระพุทธรศาสนา เช่น มีโรงหล่อพระเป็นจำนวนมาก นั้นหมายถึงศิลปะหัตถกรรม ที่มีเป็นจุดเด่นของนครปฐมเป็นอย่างมาก

กล่าวโดยสรุป การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ควรหาวิธีการที่หลากหลาย เพราะสถานการณ์โลกหมุนเวียนสับเปลี่ยนไปตลอด การหาวิธีการที่หลากหลายจะช่วยให้ได้ผลงานที่สร้างสรรค์ และผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ อันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม

4.2 ผลการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง อู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยต้องการนำเสนอผลการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม อันเกิดจากผลการวิจัย ที่ผ่านมา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brainstorming) จากหลายกลุ่มในจังหวัดนครปฐม เพื่อลดแนวโน้มความลำเอียง (Bias) ของข้อมูล สร้างความมั่นใจในการใช้ได้ของผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันองค์ประกอบสมรรถนะที่ศึกษาได้ และสามารถที่จะสนับสนุนให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการหาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ความเป็นไปได้ของการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

4.2.1 รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

4.2.2 รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

4.2.3 รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

4.3.1 รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

สินค้าและบริการเป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ สินค้าหลัก สินค้าสนับสนุน และสินค้าอำนวยความสะดวก ในส่วนอื่นนั้นจะประกอบด้วย สินค้าและบริการอื่น ๆ เพิ่มเติม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การบริการลูกค้า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้า และการร่วมมือในการสร้างสินค้าจากลูกค้า เนื่องจากความได้เปรียบทางประวัติศาสตร์ ด้านประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมมีมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานในการเริ่มต้นพุทธศาสนาในดินแดนสุวรรณภูมิ มรดกทางวัฒนธรรม โบราณสถานที่โดดเด่นแฝงไปด้วยเรื่องราวที่น่าสนใจอนุสรณ์สถาน เมืองเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ที่กระจายอยู่ทั่วไป การมีสถานที่ที่โอบล้อมไปด้วยภูเขาที่สวยงาม รวมถึงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยี่ยมชม ทำให้จังหวัดนครปฐมมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศ ถือเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคกลาง มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนองค์ประกอบหลัก เช่น สินค้าและบริการอื่น ๆ เพิ่มเติม (The Augmented Products) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งจะเอื้อให้เกิดการท่องเที่ยว และยังมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิตสินค้า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคด้วยกันเองและการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคในการผลิตสินค้า ซึ่งจะช่วยให้เกิดสินค้าและบริการที่ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวอีกด้วย จะเป็นการสื่อสารเพื่อกระตุ้นความรับรู้ สร้างแรงบันดาลใจ โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ส่วนการสื่อสารประชาสัมพันธ์อีกทิศทางหนึ่งได้แก่ การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในวงแคบ เป็นการสื่อสารทั้งสองทาง ผู้บริโภคสามารถแสดงความคิดเห็น หรือค้นหาข้อมูลเชิงลึกได้ในทันที โดยกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่เฉพาะเจาะจงมีความสนใจเฉพาะด้าน ซึ่งสื่อที่ใช้ได้แก่ โฆษณาออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Twitter และเว็บไซต์ต่าง ๆ ซึ่ง การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะเข้าไปหนุนเสริมและสร้างนโยบาย แนวทาง วิธีการ รวมถึงการ

บริหารจัดการ เพื่อให้เกิดกลวิธีเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา มีดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้ หากแหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถดึงดูดผู้คนให้เข้ามาท่องเที่ยวได้ เพราะการท่องเที่ยวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ และเกิดการพัฒนาระบบพื้นฐานการผลิต เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา การสื่อสาร การคมนาคม ฯลฯ เพื่อสนองความต้องการในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีจุดกำเนิดในการรับนักท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรมีการวางแผนเพื่อป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เมื่อได้มีการวางแผนอย่างรัดกุมแล้วจึงมีการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมท่องเที่ยว และทำให้แหล่งท่องเที่ยวพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องศึกษาอย่างรอบคอบในแต่ละพื้นที่ ข้อที่ได้เปรียบของการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งประเทศที่พัฒนาและกำลังพัฒนา ทั้งนี้เพราะประเทศเหล่านี้มีทรัพยากรทางธรรมชาติ ภูมิอากาศ ประวัติศาสตร์ โบราณสถานและวัฒนธรรม อันเป็นสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว หลายประเทศในโลกนี้ กำลังใช้การท่องเที่ยวในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังเกิดขึ้น แต่การท่องเที่ยวมิใช่ยาครอบจักรวาล ที่จะรักษาได้ทุกโรคหรือแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง นอกจากนี้การท่องเที่ยว ถ้าใช้ไม่ถูกก็เป็นตัวก่อปัญหา การพิจารณาข้อได้เปรียบเสียเปรียบจึงต้องมีการวางแผนในการท่องเที่ยว

ฉะนั้น การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องมีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษา สืบหาข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูล ในขั้นตอนนี้จะเป็นการดำเนินงานสำรวจเก็บข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียงว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่สามารถแข่งขันกับพื้นที่อื่นได้หรือไม่ อย่างไร

3. การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งจะต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาของประเทศของจังหวัด ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

4. การเขียนแผนงานและโครงการ แผนงานและโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จัดทำจะต้องสอดคล้องกับนโยบายและโครงการของประเทศ ของจังหวัด รวมถึงต้องคำนึงถึงมาตรฐานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

5. การดำเนินการตามแผนงานและโครงการ ควรจะดำเนินการให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้มีการใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม มีการอำนวยความสะดวกและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวทางดังกล่าวเบื้องต้นทำให้เห็นว่า การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมีความสำคัญมาก เพราะจะต้องเป็นการเตรียมการที่จะขับเคลื่อนดำเนินงานในอนาคต

2. สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

จากความรู้ที่ได้เปรียบทางประวัติศาสตร์ด้านศาสนาและวัฒนธรรมที่สั่งสม ไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มรดกทางวัฒนธรรม โบราณสถานที่โดดเด่นแ่งไปด้วยเรื่องราวที่น่าสนใจอนุสรณ์สถาน เมืองเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ที่กระจายอยู่ทั่วไป รวมถึงความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน ทำให้จังหวัดนครปฐมมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมของจังหวัดนครปฐม ได้แก่

1. ควรฟื้นฟูวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของท้องถิ่น
2. บูรณะแหล่งประวัติศาสตร์โบราณสถาน ให้สะท้อนถึงคุณค่าหรือเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม เพื่อส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. บริหารจัดการปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ให้ เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการพื้นฐานที่จำเป็นการพัฒนาระบบกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสีย การดูแลรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว การควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีศักยภาพ
4. พัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและชุมชนในพื้นที่
6. ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางบกที่มีความเสี่ยงต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยการสำรวจสภาพเส้นทางและปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อลดอุบัติเหตุระหว่างการเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการลดระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางและเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
8. สนับสนุนการออกเทศบัญญัติควบคุมการก่อสร้างเพื่อรักษารูปลักษณ์ของเมืองและเอกลักษณ์วัฒนธรรมดั้งเดิม
9. จัดระเบียบธุรกิจบริการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัย เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจที่พักและร้านอาหาร
10. ศึกษาความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

11. ส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การสร้างชุมชนวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ทราวดี การจัดกิจกรรมบอกกล่าวเล่าเรื่องราว ความเป็นมาของเมืองประวัติศาสตร์ การเป็นอาสาสมัครไกด์ท้องถิ่น การดำเนินธุรกิจแบบพำนักระยะยาว (Long stay) ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นต้น

3. การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอัจฉริยะธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

สถานการณ์โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความสลับซับซ้อนมากกว่าในอดีต โดยผลกระทบจากการเคลื่อนตัวเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 หรือ Industry 4.0 นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทุกองค์ประกอบ เช่น ด้านธุรกิจ การลงทุนและการใช้ชีวิตตั้งนั้นการปรับตัวเพื่อให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือเป็นโจทย์สำคัญที่หลายประเทศทั่วโลกต้องเผชิญเหมือนกัน การผลักดันนโยบายไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อใช้เป็นต้นแบบสำหรับยกระดับขีดความสามารถในการการแข่งขันการท่องเที่ยว ต้องสามารถแข่งขันบนพื้นฐานขององค์ความรู้การใช้นวัตกรรมสามารถกระจายโอกาสในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการเตรียมความพร้อมรับมือกับความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอัจฉริยะธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย

1. การเติมเต็ม (Refill) เป็นการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ประชาชนในพื้นที่ที่ยังขาดรายได้ไม่มีอาชีพ ประสบปัญหาทางสังคมหรือได้รับผลกระทบจากปัญหาสังคม รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน การจ้างงานและการสร้างเครือข่าย เช่น โครงการสนับสนุนการสร้างอาชีพ การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

2. การปฏิรูป (Reform) หมายถึง วิธีการหาและสร้างแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน

3. การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มน้ำโขงให้พร้อมก้าวสู่ประเทศพัฒนา หมายถึง การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้ดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญคือ ช่วยให้หลุดพ้นจากความเหลื่อมล้ำและสร้างสรรค์สังคมที่มีความมั่นคงในทุกมิติ

4. การส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่ทำหน้าที่เปรียบเสมือนต้นไม้ใหญ่สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าเศรษฐกิจของประเทศต้นไม้ขนาดเล็กและขนาดย่อมต่าง ๆ มีส่วนสำคัญไม่แตกต่างกัน เพราะป่าไม้จะอุดมสมบูรณ์ต้องอาศัยระบบนิเวศที่พึ่งพาอาศัยกันทำหน้าที่ประสานสอดคล้องซึ่งความท้าทายคือ ทำอย่างไรที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการคิดมาสู่การสร้างมูลค่าและขับเคลื่อนนวัตกรรม

5. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในจังหวัดนครปฐม หมายถึง การกระจายการเติบโตในระดับจังหวัดเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างฐานของประเทศให้แข็งแกร่ง ขณะเดียวกัน ต้องมีกลไกและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจร่วมกัน รัฐบาลต้องส่งเสริมการจ้างงาน การลงทุนในจังหวัดและการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 4.4 รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม

4.3.2 รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม

การท่องเที่ยวถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการพักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ เพื่อการผ่อนคลายความเคร่งเครียดจากการใช้ชีวิตประจำวัน หลีกเลี่ยงความจำเจเบื่อหน่ายที่มีอยู่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ จากการได้พบเห็นในสิ่งที่แปลกใหม่แตกต่างจากชีวิตประจำวันที่กำลังดำเนินอยู่ เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น นอกจากนี้แล้ว การท่องเที่ยวยังเป็นกลไกอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ระหว่งมนุษย์ชาติ เกิดการเปรียบเทียบวัฒนธรรมความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง เกิดการปรับประยุกต์ความเจริญต่าง ๆ มาใช้ในบ้านเมืองของตนให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เกิดการหมุนเวียน ในกระแสเศรษฐกิจและสังคม ฉะนั้น รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ที่เหมาะสม มีดังนี้

1. การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว

ธุรกิจท่องเที่ยวเป็นสาขาหนึ่งในธุรกิจภาคการค้าบริการ วัตถุประสงค์มาจากสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และจากการจัดการของมนุษย์ ขบวนการในการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคเกษตรกรรม, ภาคอุตสาหกรรม และภาคการค้า (ผลิตภัณฑ์) และภาคการค้าบริการในสาขาธุรกิจอื่น ๆ จะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. การบริหารจัดการทำแผนและนโยบายการท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศ ต้องคำนึงถึงด้าน เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

2. การบริหารจัดการในการนำแผนไปปฏิบัติให้ได้ตามนโยบายในทุกภาคส่วน

3. การบริหารจัดการติดตามและวิเคราะห์การปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน

4. การบริหารจัดการควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนและนโยบาย

5. การบริหารจัดการเครือข่ายทั้งส่วนของภาครัฐและส่วนของภาคเอกชนให้ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ

6. แผนปฏิบัติการเพื่อเพิ่มศักยภาพธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องดำเนินการควบคู่กันไปถึง 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาคธุรกิจ เจ้าของ, ผู้บริหาร, พนักงาน ภาครัฐ นักการเมือง ข้าราชการ (ส่วนกลาง และ ท้องถิ่น) สถาบันการศึกษา นักวิชาการ สถานศึกษา

2. การพัฒนากระบวนการจัดการ

การพัฒนาการจัดการ เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้บริหารได้มีโอกาสได้รับประสบการณ์ ความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติใหม่ ๆ ที่ถูกต้อง ที่จะเป็นผู้หน้าที่สมบูรณ์แบบและสามารถประสบความสำเร็จในฐานะของหัวหน้างานที่ดี จะต้องมีกระบวนการดังนี้

1. หาวิธีที่ดีที่สุด

2. จัดคนให้เหมาะกับงาน

3. งานเท่ากัน เงินเท่ากัน

4. เน้นความชำนาญ และการแบ่งงานกันทำ

3. หน้าที่ในการจัดการ

หน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจให้สามารถดำเนินงาน ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือ ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อ การดำเนินงานและกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดให้มีโครงสร้างของสายงาน ตำแหน่งงานและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้ทรัพยากรทางการบริหารอยู่ในส่วนที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยงานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การดูแลสั่งการให้งานเป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย

4. การประสานงาน (Co-ordinating) คือ การดูแลความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถทำงานได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ เชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

5. การควบคุม (Controlling) คือ ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้น สามารถเข้ากับแผนที่ได้วางไว้ให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้

รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 4.5 รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

4.3.3 รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคและเมืองในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ถือเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อเป้าหมายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อทำให้เกิดการสร้างรายได้ และยกระดับความสามารถในการแข่งขัน การทำงานท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำเพื่อพัฒนาคน เชิดชูคนต้นแบบ คืออีกหัวใจหนึ่งที่จะเดินหน้าได้อย่างมีคุณค่าและมูลค่า การมุ่งมั่นที่จะเชิดชูคนต้นแบบเป็นอีกหนึ่งภารกิจที่คนทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องมีการผกผันแปรปรวนของสภาพการณ์จะไม่เป็นอุปสรรคใด ๆ ต่อการทำงานเลยหากเรามีคนต้นแบบที่เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง การประยุกต์ การเปิดกว้าง และเข้าใจแก่นแท้ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม โดยมี 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

1. การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

สาระสำคัญที่จำเป็นจะต้องทราบประการหนึ่งก็คือ แผนการพัฒนากิจการที่ได้อผลดีนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุนและได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารระดับสูงสุด ปัญหาที่นับว่าเป็นเรื่องจริงที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะตามปกติแล้วหัวหน้างานและผู้บริหารระดับกลางทั้งสาม ตลอดเวลามักจะคอยสังเกตดูว่า ฝ่ายจัดการระดับสูงมีความสนใจต่อกิจกรรมเหล่านี้เพียงใด หรือเห็นความสำคัญของการพัฒนากิจการนี้ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับเขาเพียงใด ถ้าหากได้เห็นหรือตระหนักถึงความสำคัญแล้ว ความเชื่อและความตั้งใจที่จะได้มีโอกาสเติบโตจากแผนงานดังกล่าวเพื่อไปรับผิดชอบงานที่สูงขึ้น ก็ย่อมจะช่วยให้พนักงานที่เป็นผู้บริหารระดับกลางเหล่านั้นสนใจ และเข้าร่วม ซึ่งจะมีส่วนทำให้โครงการพัฒนากิจการสำเร็จผลได้อย่างสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน

โดยมีแผนการพัฒนากิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาโดยเริ่มจากชุมชนต้นแบบนำร่อง ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อยกระดับรายได้ให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง และกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่พื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดนครปฐมสามารถพัฒนาให้เป็นจังหวัดที่มีรายได้สูงจากการท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความหลากหลาย และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยเน้นการจัดการอย่างมีส่วนร่วม และอาศัยทุกภาคส่วนที่มีศักยภาพเข้ามาช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุน

3. การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอูอารยธรรม

กิจกรรมที่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาเพื่อวางรากฐานการพัฒนาในระยะถัดไป พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาเพื่อให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ ตั้งแต่ระดับนโยบายซึ่งมีคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติเป็นแกนหลัก ระดับกลุ่มจังหวัดหรือกลุ่มพื้นที่คือ คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และระดับจังหวัด คือ คณะกรรมการท่องเที่ยวจังหวัด ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชนเพื่อระดมทรัพยากรและร่วมบูรณาการขับเคลื่อนให้บังเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม โดยดำเนินการดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการวางรากฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย
2. การบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาคม นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
3. ปรับเปลี่ยนแนวคิดการวัดความสำเร็จของการพัฒนา ซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนาการท่องเที่ยวมุ่งเน้นผลสำเร็จในเชิงปริมาณ
4. การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจะต้องใช้ตลาดเป็นตัวนำหรือ Demand Drive เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจน
5. การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณในระยะยาวทั้งงบประมาณจากส่วนกลาง งบประมาณกลุ่มจังหวัดงบประมาณของจังหวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และงบประมาณที่สนับสนุนผ่านกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย เพื่อให้หน่วยงานมีงบประมาณในการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

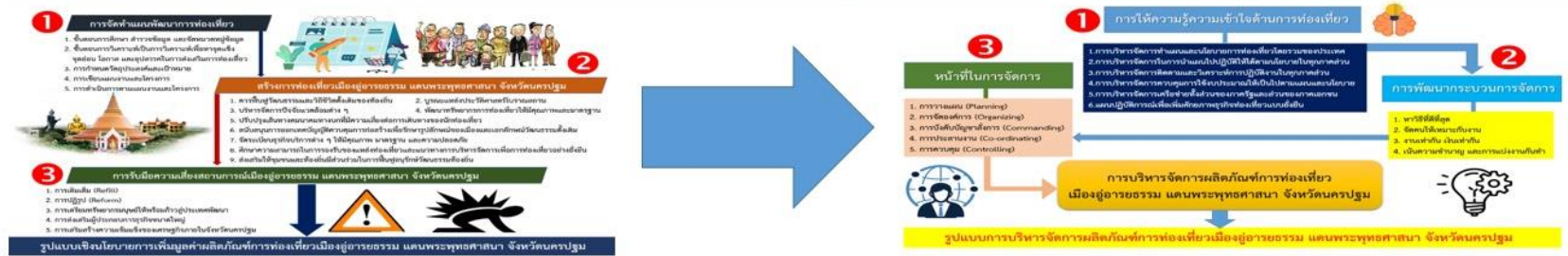
รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 4.6 รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

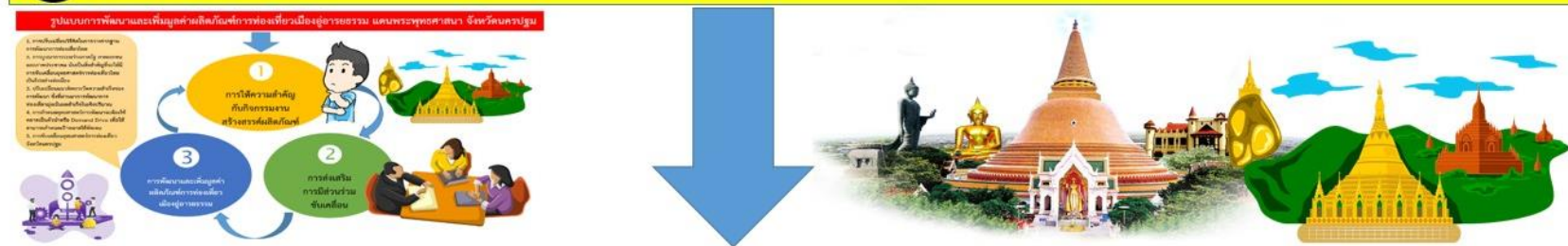
4.3.4 ผลจากการสร้างการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

1 รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

2 รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

3 รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

ผลจากการสร้างการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ 4.7 ผลจากการสร้างการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

จากแผนภาพที่ 4.7 ผลจากการสร้างการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ดังนี้

การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม เป็นเมืองแห่งปุษยนียสถาน เก้าแก่ที่สำคัญคือ “พระปฐมเจดีย์” ซึ่งนับเป็นร่องรอยแห่งแรกของการเผยแพร่อารยธรรมพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทย ทั้งยังเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มากมายไปด้วยผลไม้และอาหารขึ้นชื่อนานาชนิด เมืองนครปฐมเดิมตั้ง อยู่ริมทะเลเคยเป็นเมืองเก่าแห่งหนึ่งซึ่งเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดีเพราะเป็นราชธานีที่สำคัญมีหลักฐาน เชื่อว่าศาสนาพุทธและอารยธรรมจากประเทศอินเดียเผยแพร่เข้ามาที่นครปฐมเป็นแห่งแรก โดยสันนิษฐานจาก องค์พระปฐมเจดีย์และซากโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ค้นพบที่จังหวัดนครปฐมนครปฐม จึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาเกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะ กระแส น้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และสร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อว่า “นครชัยศรี” หรือ “ศิริชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาหลายร้อยปี จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังทรงผนวชได้เสด็จจรดงค์ไปพบพระปฐมเจดีย์และ ทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ ไม่มีที่ไหน จะเทียบเท่าเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อเจดีย์แบบ ลังกาครอบเจดีย์องค์เดิมไว้ ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เริ่ม ทำทางรถไฟสายใต้ แต่ตอนนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารกอยู่ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจาก ตำบลท่านา อำเภอนครชัยศรีมาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์เหมือนที่เคยตั้งมาแล้วในสมัยโบราณ เมืองนครปฐม จึงอยู่ต่อมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้าง พระราชวังขึ้นที่ตำบลสนามจันทร์ เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐาน และโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย ให้สร้างสะพานใหญ่ข้ามคลองเจดีย์บูชาขึ้น ทรงพระราชทานนามว่า “สะพานเจริญศรีธธา” ต่อมาให้เปลี่ยนชื่อ เมือง “นครชัยศรี” เป็น “นครปฐม” แต่ชื่อมณฑลยังคงเรียกว่า “มณฑลนครชัยศรี” อยู่จนกระทั่งยุบเลิกในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในปัจจุบันนครชัยศรีมีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นอยู่กับจังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ประมาณ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอพุทธมณฑล อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอดอนตูม พื้นที่ทั่วไปของจังหวัดนครปฐมเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีที่ดอนเฉพาะทาง ตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองและอำเภอกำแพงแสนเท่านั้น ส่วนที่ราบลุ่มบริเวณลุ่มน้ำท่าจีน (แม่น้ำนครชัยศรี) ได้แก่ท้องที่อำเภอนครชัยศรี

อำเภอสามพราน และอำเภอบางเลน เป็นที่อุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม การทำสวน ทำไร่ และสวนผลไม้ โดยเฉพาะการปลูกส้มโอ ซึ่งนำชื่อเสียงมาสู่จังหวัด นครปฐมจนได้ชื่อว่าเป็นเมืองส้มโอหวาน ประเด็นดังกล่าว ซึ่งต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน พระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องเริ่มต้นที่การสร้างแนวทางกำหนดแนวทางและทิศทางการ ดำเนินการ จึงเกิดเป็น **รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2) สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) การรับมือความ เสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายที่จะเป็นแบบแผนใน การจะพัฒนา นำมาสู่การเกิดเป็น **รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารย ธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้าน การท่องเที่ยว 2) การพัฒนากระบวนการจัดการ 3) หน้าที่ในการจัดการ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการเมื่อมีนโยบาย มีการบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาก็ต้องดีด้วย จึงเกิดเป็น **รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน พระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม** ที่ประกอบไปด้วย 1) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงาน สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน 3) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม” เรียกได้ว่าเป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา R&D (Research and Development) และถือได้ว่าเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ที่เป็นการบูรณาการความร่วมมือ ผลการวิจัยนำมาแสดงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้าวิจัย เรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม

การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการแสวงบุญที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในสมัยนั้นชาวพุทธจะแสวงบุญโดยการเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต่อมาภายหลังมีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ผู้ศรัทธาควรไปยัง ณ สถานที่ใดเพื่อยังให้เกิดความเจริญใจ ด้วยศรัทธา เหมือนได้เข้าเฝ้าพระพุทธองค์ สังเวชนียสถาน 4 ตำบล เป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ด้วยปรากฏในพระพุทธรูปพระสมเด็จพระบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนากการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและขนบธรรมเนียมวิถีชีวิตไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว ที่จะสามารถเพิ่มสมรรถนะและขีดของการแข่งขันของประเทศไทย ต่อประเทศคู่แข่งได้

จังหวัดนครปฐมเป็นที่ครอบคลุมรอบด้านและหลายมิติ ตั้งแต่ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา นำมาสู่พัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา รวมทั้งนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา

1.1 สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

1. ประวัติแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ตำนานหรือเอกสารทางศาสนากล่าววาประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ทรงส่งสมณทูตสายที่ 8 โดยมีพระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้ามาเผยแผ่ พระพุทธรักษายังดินแดนสุวรรณภูมิ

2. สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว และสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่ต้องการแสวงหาความรู้หาประสบการณ์ เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ย่อมมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา โบราณสถาน โบราณวัตถุรวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตท้องถิ่นและทรัพยากรทางธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวที่สืบทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและยังคงได้รับการอนุรักษ์สืบสานมายังรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน

3. ปัจจุบันภาครัฐมีการส่งเสริมการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวศักยภาพทางการท่องเที่ยวในระดับสูง เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัตถุต่าง ๆ รวมถึงความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์ที่ดำรงอยู่สืบทอดอัตลักษณ์พื้นถิ่นของกลุ่มมาอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยว

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จังหวัดนครปฐมเป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองมานับตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ และเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี

1.2 ทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน

1. การพัฒนาทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชนในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรักษา คุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการทุกรูปแบบอย่างมีมาตรฐาน โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการ

ท่องเที่ยวทั้งระบบ เสริมสร้าง พัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวและบริการให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ และส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน

2. การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ควรนำสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ มาร่วมพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่ม

3. การให้คนในวัดและชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ การให้คนในวัดและชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อ พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล และกลุ่มบุคคล ซึ่งมี จุดมุ่งหมายในชีวิตที่แตกต่างกัน ดังนั้นควร จัดกิจกรรมต่อเนื่องจากการฝึกทักษะอาชีพหรือจัดเป็น กิจกรรมเฉพาะ เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้สามารถคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เพื่อเข้าสู่อาชีพ โดยจัดให้มีกระบวนการแนะแนวอาชีพที่มีประสิทธิภาพ

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน ความรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การพัฒนาทางด้านวิชาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะจังหวัด นครปฐมถือเป็นจังหวัดที่มีของดีด้านอารยธรรมที่หลากหลาย ควรได้รับการส่งเสริม และสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างดี

1.3 การรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

1. วัดและชุมชนมีการรับรู้การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง อู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จากหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ ยังเป็นไปตามนโยบายที่ทาง รัฐบาลได้กระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ให้ลดความเหลื่อมล้ำ แก้ปัญหา รวยกระจุก จนกระจาย โดยการ ส่งเสริมให้ภาคประชาชนได้สร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองอู่อารยธรรม นอกจากนั้น ยังพยายามหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า รวมถึงการประชาสัมพันธ์กระตุ้นการซื้อ และการท่องเที่ยวได้ เป็นอย่างดี

2. การบริหารจัดการเพื่อให้รับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้จัดทำนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเต็มที่ โดยให้การกระจายข้อมูลทั้งในระดับจังหวัด และขยายผลในระดับจังหวัด รวมถึงในระดับประเทศ ถือได้ว่ามีกระแสตอบรับเป็นอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ภาครัฐควร จัดทำการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และเข้าถึงประชาชนผู้ประกอบการได้ง่าย เพราะประชาชนมี หลากหลายกลุ่ม กลุ่มวัยรุ่นจะเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารได้เร็วกว่ากลุ่มอื่น หากเป็นไปได้ควร ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในหมู่บ้านหรือชุมชนด้วย

1.4 โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน

1. โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชนของจังหวัดนครปฐมมีความคล้ายคลึงกันใน เรื่องของวิถีชีวิต และการผลิตภัณฑ์จะเหมือนกัน จะแตกต่างกันเฉพาะวัตถุประสงค์ที่สร้างขึ้น จะอยู่ที่บริบทของ สิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่
2. ศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม มีความโดดเด่น ที่ทุกภาคส่วนให้ความสนใจ โดยเฉพาะความเป็นการเมืองในการเข้ามาขับเคลื่อน พัฒนาและแสวงหาผลประโยชน์ รวมถึงผลักดันให้เป็นแหล่งที่มีความน่าสนใจในทางการท่องเที่ยว และการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนไม่ค่อยให้ความสนใจ จะเน้นในเรื่องในการ เรียกร้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาทำหน้าที่ในการดูแลและส่งเสริม การประกอบอาชีพ และการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้ทันสมัยและตอบโจทย์ความต้องการของตลาด
4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน โครงสร้างพื้นฐานในวัด และชุมชนควรมีการจัดระเบียบที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการได้ง่าย และเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับทุกกลุ่มในวัดและชุมชน

1.5 การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน

1. การบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การ ท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรให้รัฐบาลเข้ามาส่งเสริมทั้งใน เรื่องของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ นักออกแบบ นักการตลาด ที่มีคลอบคลุมเกี่ยวกับเรื่อง ของการสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์และการบริหารจัดการที่ครบวงจร ตอบสนองนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี
2. แนวโน้มและทิศทางทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพ ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม คงต้องปรับตัว และเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต รูปแบบของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอาจจะ เปลี่ยนแปลงรูปแบบใหม่ เพราะฉะนั้น ต้องวางแผน คาดการณ์เหตุการณ์เอาไว้ล่วงหน้า
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน วัดและชุมชนถือเป็น สิ่งที่ควบคู่กับสังคมและจังหวัดนครปฐมมาอย่างยาวนาน แต่ด้วยสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไป คนได้หันไปให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม หากวัดและชุมชนไม่มีวิธีการบริหารจัดการที่เตรียมตัว รับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะการหาวิธีการที่เป็นจุดขายให้กับวัด คนยิ่งจะห่างจากวัดไปเป็น อย่างมาก และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็จะเริ่มลางหาย

1.6 ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน

1. ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชนในจังหวัดนครปฐมถือได้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรอู่อารยธรรมที่สำคัญเป็นอย่างมากมีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมืองนครปฐมแต่เดิมนั้นตั้งอยู่ริมทะเล เป็นเมืองเก่าแก่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิและเป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี

2. วิธีการในการนำทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน มาเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ควรให้แต่ละพื้นที่นำเสนอของดีที่ตนมีอยู่ในวัดและชุมชน เพื่อนำเสนอให้ภาครัฐได้กำหนดทำแผนปฏิบัติการ แล้วนำไปประชาสัมพันธ์สร้างแผนการท่องเที่ยวต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน ทรัพยากรที่อยู่ในจังหวัดนครปฐมมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี อาหารการกิน ระบบนิเวศน์ เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมเป็นอย่างมากในการสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นเมืองอู่อารยธรรม

1.7 สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน

1. สถานการณ์ในอดีตสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวของคนสมัยก่อน ที่อาจจะไม่ค่อยครึกครื้น อาจจะข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีการถ่ายทอดและนำเสนอ ซึ่งจะแตกต่างจากสมัยปัจจุบัน

2. ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ยังคงครึกครื้นในมิติการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ให้ความสนใจเดินทางเข้ามาเที่ยวและซื้อผลิตภัณฑ์ที่คนในพื้นที่ได้ผลิตขึ้นมา โดยสินค้าแต่ละชิ้นถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์นครปฐม

3. แนวโน้มและทิศทางการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรักษา จังหวัดนครปฐม ยังเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์จึงปรากฏเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งของเครื่องใช้และวิถีชีวิต ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยว แต่ต้องวางแผนเตรียมตัวรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่อาจกำหนด หรือควบคุมได้ เช่น โรคไวรัสโควิด-19 เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน สภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชนยังคงมีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสัมผัสถึงรากเหง้าของพระพุทธรักษาและความสวยงามแห่งศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของไทย

1.8 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา

1. การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ควรหาวิธีการที่หลากหลายเข้ามาดำเนินการ เพื่อให้เกิดการแผ่ขยายชื่อเสียงเรื่องของการท่องเที่ยว เช่น ในเรื่องของการและเปลี่ยนวัฒนธรรมกับต่างประเทศ เป็นต้น

2. การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เชิงพุทธ เช่น วัตถุมงคล ควรมีการบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาคุณภาพ การเพิ่มความหลากหลาย ปริมาณที่ใช้ และสีของสินค้า จะต้องมีการวิจัยในการสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก และนำสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่มาเป็นจุดขาย

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ควรหาวิธีการที่หลากหลาย เพราะสถานการณ์โลกหมุนเวียนสับเปลี่ยนไปตลอด การหาวิธีการที่หลากหลายจะช่วยให้ได้ผลงานที่สร้างสรรค์ และผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ อันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม

2. การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนินไปตามขั้นตอน ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงพุทธเป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากการแสวงบุญที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ซึ่งในสมัยนั้นชาวพุทธจะแสวงบุญโดยการเดินทางไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ต่อมาภายหลังมีผู้ทูลถามพระพุทธเจ้าว่า เมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ผู้ศรัทธาควรไปยัง ณ สถานที่ใดเพื่อยังให้เกิดความเจริญใจ ด้วยศรัทธา เหมือนได้เข้าเฝ้าพระองค์ สังเวชนียสถาน 4 ตำบล เป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา ด้วยปรากฏในพระพุทธวจนะที่ สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้อย่างชัดเจน

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการเรียนรู้ที่เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาและแสวงหาคคุณค่าทางด้านคุณธรรม/จริยธรรม และคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อันนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องทั้งแก่เพื่อนมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อกันและกัน กอปรในช่วงที่ผ่านมามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด การไหว้พระประจำวันเกิดปีเกิด การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเน้นการฝึกสมาธิทางพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่สนใจได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และพุทธศาสนาอันจะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวดังกล่าว ได้รับความสนใจและการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ซึ่งการพัฒนา

และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องดำเนินไปตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จะต้องเริ่มต้นที่การสร้างแนวทางกำหนดแนวทางและทิศทางการดำเนินการ จึงเกิดเป็น **รูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 2) สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 3) การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบายที่จะเป็นแบบแผนในการจะพัฒนา นำมาสู่การเกิดเป็น **รูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม** ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว 2) การพัฒนากระบวนการจัดการ 3) หน้าที่ในการจัดการ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการเมื่อมีนโยบาย มีการบริหารจัดการที่ดี การพัฒนาก็ต้องดีด้วย จึงเกิดเป็น **รูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม** ที่ประกอบไปด้วย 1) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ 2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน 3) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลที่สำคัญตามข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม เป็นเมืองแห่งปุษนียสถาน เก้าแก่ที่สำคัญคือ “พระปฐมเจดีย์” ซึ่งนับเป็นร่องรอยแห่งแรกของการเผยแพร่อารยธรรมพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทย ทั้งยังเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์มากมายไปด้วยผลไม้และอาหารขึ้นชื่อนานาชาติ เมืองนครปฐมเดิมตั้ง อยู่ริมทะเลเคยเป็นเมืองเก่าแห่งหนึ่งซึ่งเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดีเพราะเป็นราชธานีที่สำคัญมีหลักฐาน เชื่อว่าศาสนาพุทธและอารยธรรมจากประเทศอินเดียเผยแพร่เข้ามาที่นครปฐมเป็นแห่งแรก โดยสันนิษฐานจากองค์พระปฐมเจดีย์และซากโบราณวัตถุต่างๆ ที่ค้นพบที่จังหวัดนครปฐมนครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญ มีชนชาติต่างๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาเกิดความแห้งแล้งขึ้นในเมืองนครปฐม เพราะ กระแส น้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำ และสร้างเมืองใหม่ขึ้น ชื่อว่า “นครชัยศรี” หรือ “ศิริชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมือง

ร้างมาหลายร้อยปี จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังทรงผนวชได้เสด็จจรดงค์ไปพบพระปฐมเจดีย์และ ทรงเห็นว่าเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ ไม่มีที่ไหน จะเทียบเท่าเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อเจดีย์แบบ ลังกาครอบเจดีย์องค์เดิมไว้ ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี และโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เริ่ม ทำทางรถไฟสายใต้ แต่ตอนนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารกอยู่ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจาก ตำบลท่านา อำเภอนครชัยศรีมาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์เหมือนที่เคยตั้งมาแล้วในสมัยโบราณ เมืองนครปฐม จึงอยู่ต่อมาจนตราบเท่าทุกวันนี้ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้าง พระราชวังขึ้นที่ตำบลสนามจันทร์ เป็นที่เสด็จแปรพระราชฐาน และโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย ให้สร้างสะพานใหญ่ข้ามคลองเจดีย์บูชาขึ้น ทรงพระราชทานนามว่า “สะพานเจริญศรีธธา” ต่อมาให้เปลี่ยนชื่อ เมือง “นครชัยศรี” เป็น “นครปฐม” แต่ชื่อมณฑลยังคงเรียกว่า “มณฑลนครชัยศรี” อยู่จนกระทั่งยุบเลิกในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในปัจจุบันนครชัยศรีมีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งขึ้นอยู่กับจังหวัดนครปฐม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยสรุปได้ว่าจังหวัดปทุมธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญด้านประวัติศาสตร์ ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมอญ เตาโอ่งอ่าง เครื่องปั้น ดินเผาตุ่มสามโคก ตลอดจนด้านประเพณี เทศกาล ได้แก่ งานสงกรานต์ งานแห่เสาหงส์ธงตะขาบ และวิถีชีวิตของชุมชนชาวมอญได้แก่ อาหารการกิน การแต่งกายแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ควรเน้นการพัฒนาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญ อนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนาด้านกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนชาวมอญ ควรพัฒนาด้านการคมนาคม โดยการปรับปรุงถนน และพัฒนาเส้นทางเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงถึงกัน ตลอดจนพัฒนาด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกโดยการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม โดยจังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ประมาณ 2,168.327 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,204 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอพุทธมณฑล อำเภอสามพราน อำเภอนครชัยศรี อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน และอำเภอดอนตูม พื้นที่ทั่วไปของจังหวัดนครปฐมเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีที่ดอนเฉพาะทาง ตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองและอำเภอกำแพงแสนเท่านั้น ส่วนที่ราบลุ่มบริเวณลุ่มน้ำท่าจีน (แม่น้ำนครชัยศรี)

ได้แก่ ท้องที่อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน และอำเภอบางเลน เป็นที่อุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การทำสวน ทำไร่ และสวนผลไม้ โดยเฉพาะการปลูกส้มโอ ซึ่งนำชื่อเสียงมาสู่จังหวัดนครปฐมจนได้ชื่อว่าเป็นเมืองส้มโอหวาน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยมุ่งเน้นการแสวงหาและใช้ต้นทุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ คือ เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ในเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก และเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างสรรคในเชิงคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในขณะเดียวกันการเดินทางท่องเที่ยวของคนในประเทศก็มีการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถสร้างรายได้จำนวนมากมาสู่ประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ บัญเี่ยม (2544) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้ามาเที่ยวในวัดพระศรีสรรเพชญ์” พบว่า 1) สาเหตุที่เดินทางมาเที่ยวส่วนใหญ่สนใจในประวัติศาสตร์ของวัดพระศรีสรรเพชญ์ เดินทางมาเที่ยวชมวัดพระศรีสรรเพชญ์มาโดยรถยนต์ส่วนตัว เดินทางมาเที่ยวชม วัดพระศรีสรรเพชญ์ ครั้งแรกรู้จักวัดพระศรีสรรเพชญ์ส่วนใหญ่ รู้จักจากเพื่อนแนะนำ การเดินทางมายังวัดพระศรีสรรเพชญ์สะดวกสบาย การเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ใช้จ่ายงบประมาณไม่เกิน 500 บาทการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ได้มุ่งเน้นใช้จ่ายค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด สถานที่ท่องเที่ยวควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่บูรณะซ่อมแซม ประทับใจอะไรมากที่สุดประทับใจความรู้ทางประวัติศาสตร์ทางโบราณคดีและความสวยงามทางด้านสถาปัตยกรรมศิลปกรรม 2) ความคิดเห็นของผู้มาเที่ยวที่มีต่อวัดพระศรีสรรเพชญ์ สถานที่ท่องเที่ยวเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญเห็นด้วยมากที่สุด ในส่วนของขนาดของแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์มีความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมาก การประชาสัมพันธ์และการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวจัดอยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยค่อนข้างมาก ร้านขายของที่ระลึกและร้านอาหารประจำท้องถิ่นจัดอยู่ในชั้นความคิดเห็นที่ค่อนข้างมาก การเดินทางในการมาท่องเที่ยวถือว่ามีความสะดวกค่อนข้างมากเพราะอยู่ใกล้กับกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้ทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ ซึ่งจัดอยู่ในระดับความคิดเห็นค่อนข้างดีมาก ในส่วนของบรรยากาศภายในวัดพระศรีสรรเพชญ์ก็ถือว่าร่มรื่น และสวยงาม และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งตรงจุดนี้ถือว่าเป็น ตัวแปรสำคัญในการสร้างความสบายใจเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

5.3 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ให้ตอบโจทย์การเป็นมหาวิทยาลัยด้านพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น จึงได้เสนอแนะแนวทางการดำเนินการเพิ่มเติม ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรให้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน
2. สร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น
3. ควรเตรียมการรับมือความเสี่ยงสถานการณ์ความไม่แน่นอนของวิกฤติเศรษฐกิจ เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมในวงกว้าง
2. ควรพัฒนากระบวนการจัดการตั้งแต่ทรัพยากรคน เงิน วัสดุผลิตภัณฑ์ และวิธีการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่
3. ควรสนับสนุนการสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมและยกย่องช่างฝีมือที่ผลิตงานหัตถกรรมพื้นบ้านให้เป็นปราชญ์ชุมชนที่
4. ควรรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกความภาคภูมิใจและค่านิยมใหม่ต่อผลิตภัณฑ์เมืองอู่อารยธรรมที่เป็นภูมิปัญญาให้เกิดกับคนในระดับชุมชน ระดับจังหวัด และเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ของชุมชน

3.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยอาศัยที่ใช้เครื่องมือหลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงานผลิตภัณฑ์เมืองอู่อารยธรรม
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนากับพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กวี วรกวิน และคณะ. (2546). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). *ข้อมูลเชิงวิชาการการท่องเที่ยว*. เรียกใช้เมื่อเมื่อ 13 มกราคม 2564 จาก http://webhost.mots.go.th/tour_description.htm
- จารุจน์ กลิ่นดีปาลี. (2541). การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. ใน *ภาคนิพนธ์หลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิรดาภา สนิทจันทร์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวกรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน *การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุฑามาศ คงสวัสดิ์. (2550). *การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม*. นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุฑามาศ พันสุวรรณ. (2562). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2547). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ : ธรรมกมลการพิมพ์.
- ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว. (2554). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: สมานการพิมพ์.
- ชูเกียรติ นพเกตุ. (2545). *การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ฐิญาภา เสถียรคมสรไกร และ พิมพ์สิรี สุวรรณ. (2566). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวด้วยนวัตกรรมเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ทรัพยากรท้องถิ่น. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 8(2), 411-412.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). นักพัฒนากับบทบาทในการสร้างความหมายใหม่ของชุมชน. ศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- दनัย จันทร์ฉาย. (2547). *เจาะลึกการตลาดจาก A-Z: แนวคิดที่ผู้จัดการทุกคนต้องรู้*. กรุงเทพฯ: ดีเอ็มจี.

- ดร.ชณิ เอมพันธ์. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเอกสารชุดฝึกอบรมทางไกลหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คำเกิง โภทอง และคณะ. (2550). *เส้นทางการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในประเทศไทย กัมพูชา ลาว*. ใน *รายงานการวิจัย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นริศรา ลอยฟ้า. (2563). การเพิ่มมูลค่าสินค้าและเพิ่มช่องทางการตลาดผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมลายลูกแก้ว ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอชูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 8(1), 215.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2549). *การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- บุปผชาติ แต่งเกลี้ยง, สิทธิชัย นวลเศรษฐ และ ดนวัต สีพุทธสุข. (2562). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศาสนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุจังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- บุษบา สิทธิการ, วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์ และ อิศรี แพทย์เจริญ. (2559). การศึกษาศักยภาพ/ความพร้อมของระบบการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนในเส้นทาง R3A และ R3B เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน. ใน *รายงานการวิจัย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ประมวล เพ็งจันทร์ และนิพัทธ์เวช เพ็งแก้ว. (2556). *จาริกจิตวิญญาณบนแดนพุทธภูมิ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ บริษัทตถตา พับลิเคชั่น จำกัด.
- พินพัสณี พรหมศิริ. (2547). *กลยุทธ์การตลาดสำหรับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง*. ประชาชาติธุรกิจ. 1 มกราคม 2547.
- พิมมณัฏฐ์ สุพรรณพงศ์. (2561). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทยท้องถิ่นแบบมีส่วนรวมเพื่อยกระดับผู้ผลิตนักท่องเที่ยวไทยเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษาเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย, *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ, ครั้งที่ 2*, 537.
- พุทธทาสภิกขุ. (2553). *พุทธประวัติจากพระโอษฐ์แปลจากพระไตรปิฎก*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อรุณวิทยา.
- พูนลาภ ทิพชาติโยธิน. (2553). Value-Added Activities เพิ่มมูลค่าด้วยกิจกรรมเพิ่มมูลค่า. *วารสาร Productivity World มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 15(85), 87-89.

- ภัทร์สุภา ลีลานภาพรรณ. (2551). การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมใน กรุงเทพมหานคร. ใน *สารนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มาลินีคำเครือ และ ชีระพันธ์โชค อุดมชัย. (2565). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าโอท็อปผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*, 6(1), 1.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์.
- ราณี อิศัยกุล. (2546). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. *เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่อง หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณมา วงษ์วานิช. (2549). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์.
- วิศรดา สมเกียรติกุล และ กมล เรืองเดช. (2564). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวหอมไชยาพันธุ์พื้นเมืองในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 16(56), 31.
- วิเชษฐแสงดวงดี และคณะ. (2563). นวัตกรรมสื่อสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวชุมชน ตามแนวโอบอ้อมปณัตวิถี: กรณีศึกษาบ้านคลองโยง ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยาการจัดการราชภัฏนครปฐม*, 7(1), 157.
- วิริยะ วรายุ และ อนุชา กอนพ่วง. (2560). การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) โดยเทียบเคียงสมรรถนะกับโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(4), 249.
- วิไลดา เตชะเวช. (2547). คุณค่าการตลาดทำทนายความสำเร็จธุรกิจยุคใหม่. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรัณญา วรากุลวิทย์. (2546). *ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัท ชีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). *การพัฒนาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2525). *การพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- สำนักงานจังหวัดนครปฐม. (2565). *ข้อมูลจังหวัดนครปฐม*. เรียกใช้เมื่อ 14 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.nakhonpathom.go.th/frontpage>
- สิทธิชัย ศรีเจริญประมง, ฤดีวรรณ ยิ่งยง และ ศตวรรษ ทิพย์โส. (2563). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางกะจะ จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*. 21(2), 157.
- สุกัญญา วงศ์เจริญชัยกุล. (2564). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Davidson. (1993). *Tourism*. Singapore : Longman Group Limited.
- Gee, C.Y.; Choy, D.J.L. and Makens, J.C.. (1984). *The Travel Industry*. 2nd ed. New York: VanNo strand Reinhold. 33. Lundberg, D.E. *The Tourism Business*. 5th. (Fay, 1992)
- McIntosh, Robert W., and Charles R. Goeldner. (1986). *Tourism : Principles, Practices, Philosophies*. New York : Wiley Press.
- Mill, Robert Christie. (1990). *Tourism the International Business*. New Jersey: Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

ด้วย พระครูธรรมศุค และ พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2565 ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม”

ในที่นี่ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม
 2. เพื่อพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม
 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม
- ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์นี้ มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ.....ปี

ที่อยู่.....

อาชีพหลัก.....
 วุฒิทางการศึกษา.....
 ตำแหน่ง.....
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ. เวลา..... ถึง..... น.
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 ผู้สัมภาษณ์ (ผู้วิจัย).....
 ผู้บันทึกข้อมูล (ผู้วิจัย) (จดบันทึก, บันทึกเสียง, บันทึกภาพ).....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน

พระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคำถาม ดังนี้

- 1) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ
- 2) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน
- 3) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
- 4) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน
- 5) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน
- 6) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน
- 7) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน
- 8) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน

พระพุทธศาสนา

1) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับกลุ่มคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

1.1 ประวัติแหล่งท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม มี
 ที่มาเป็นอย่างไรร

.....

1.2 สถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองอู่
 อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม เป็นอย่างไร

.....

1.3 ปัจจุบันภาครัฐมีการส่งเสริมการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง
อุอาร์ธรรม แดนพระพุทศศาสนา จังหวัดนครปฐม หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถานการณ์การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

.....
.....

2) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน

2.1 การพัฒนาทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชนในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่า
ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ธรรม แดนพระพุทศศาสนา ควรทำอย่างไร

.....
.....

2.2 การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุอาร์ธรรม แดนพระพุทศศาสนา ควรทำ
ผลิตภัณฑ์อะไร

.....
.....

2.3 การให้คนในวัดและชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะการประกอบอาชีพ ควร
ทำอย่างไร

.....
.....

2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะอาชีพของคนในวัดและชุมชน มีอะไรบ้าง

.....
.....

3) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับการรับรู้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

3.1 วัดและชุมชนมีการรับรู้การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมือง
อุอาร์ธรรม แดนพระพุทศศาสนา จากหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....

3.2 การบริหารจัดการเพื่อให้รับรุ้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา ควรทำอย่างไร

.....

.....

3.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรุ้นโยบายและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีอะไรบ้าง

.....

.....

4) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน

4.1 โครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

4.2 การพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดน พระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ในความเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

4.3 การพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดน พระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานในวัดและชุมชน มีอะไรบ้าง

.....

.....

5) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน

5.1 แนวทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของผลิตภัณฑ์การ ท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

5.2 แนวโน้มและทิศทางการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชนในการศักยภาพของ ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

5.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในวัดและชุมชน มีอะไรบ้าง

.....

.....

6) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน

6.1 ทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน เป็นเป็นอย่างไร

.....

.....

6.2 วิธีการในการนำทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน มาเพิ่มศักยภาพของ
ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรูป จันทนครปฐม ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทรัพยากรทางเศรษฐกิจในวัดและชุมชน มีอะไรบ้าง

.....

.....

7) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน

7.1 สถานการณ์ในอดีตสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรมแดน
พระพุทธรูป จันทนครปฐม เป็นอย่างไร

.....

.....

7.2 ปัจจุบันสถานการณ์การท่องเที่ยวในวัดและชุมชนเมืองอู่อารยธรรมแดน
พระพุทธรูป จันทนครปฐม เป็นอย่างไร

.....

.....

7.3 แนวโน้มและทิศทางการเพิ่มศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม
แดนพระพุทธรูป จันทนครปฐม ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

7.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการท่องเที่ยวในวัดและชุมชน มีอะไรบ้าง

.....

.....

8) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน
พระพุทธศาสนา

8.1 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา ควร
เป็นอย่างไร

.....

.....

8.2 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เชิงพุทธ เช่น วัดถุ้มงคล ควรมีการบรรจุภัณฑ์ การพัฒนา
คุณภาพ การเพิ่มความหลากหลาย ปริมาณที่ใช้ และสีของสินค้า ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

8.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน
พระพุทธศาสนา มีอะไรบ้าง

.....

.....

9) กลุ่มคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน
พระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม มีอะไรบ้าง

.....

.....

ขออนุโมทนาขอบคุณ
ที่ท่านได้กรุณาให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ภาคผนวก ข

ประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม
แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

หลักการและเหตุผล

ด้วย พระครูธรรมศุท ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร ประจำปีงบประมาณ 2565 ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม” ซึ่งในการเก็บข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

วัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มเฉพาะ

- 1) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันวิเคราะห์ พิจารณารูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม ที่ควรจะเป็น
- 2) เพื่อนำข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญไปพัฒนา แก้ไขปรับปรุงวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม” ดังกล่าวนี้ให้สมบูรณ์ต่อไป

สถานที่จัดสนทนากลุ่มเฉพาะ

ณ ห้องประชุมคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตำบลศาลายา
 อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วันเวลาที่จัดสนทนากลุ่มเฉพาะ

วันจันทร์ ที่ 14 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2563 เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ

จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brainstorming) ในครั้งนี้ โดยการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูป/คน

ผู้ดำเนินรายการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

ดร.เกษฎา ผาทอง

ประเด็นในการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brainstorming) ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม การสนทนากลุ่มดังกล่าวนี้ เป็นการ 1) เพื่อขอรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเติมเต็มข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 1 3) เพื่อวิเคราะห์พิจารณารูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม 4) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brainstorming) และ 5) สามารถหาลักษณะร่วม (common Character) ข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ จากการสังเคราะห์ร่างแบบจำลองของงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม” เพื่อนำเสนอได้ต่อไป โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brainstorming) ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งกรอบคำถามเบื้องต้นไว้ 3 ประเด็นคำถาม ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เพื่อสร้างรูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้วเบื้องต้นนั้น มี 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

1) การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

1.1 ขั้นตอนการศึกษา สืบหาข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูล ในขั้นตอนนี้จะเป็นการดำเนินงานสำรวจเก็บข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด

1.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียงว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่สามารถแข่งขันกับพื้นที่อื่นได้หรือไม่ อย่างไร

1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งจะต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาของประเทศ ของจังหวัด ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1.4 การเขียนแผนงานและโครงการ แผนงานและโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จัดทำ จะต้องสอดคล้องกับนโยบายและโครงการของประเทศ ของจังหวัด รวมถึงต้องคำนึงถึงมาตรฐานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

1.5 การดำเนินการตามแผนงานและโครงการ ควรจะดำเนินการให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้มีการใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม มีการอำนวยความสะดวกและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่ามีเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่และสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่ามีเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่และสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

2) การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

2.1 ควรฟื้นฟูวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของท้องถิ่น

2.2 บูรณะแหล่งประวัติศาสตร์โบราณสถาน ให้สะท้อนถึงคุณค่าหรือเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม เพื่อส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2.3 บริหารจัดการปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ให้ เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการพื้นฐานที่จำเป็นการพัฒนาระบบกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสีย การดูแลรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยว การควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มีศักยภาพ

2.4 พัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายและชุมชนในพื้นที่

2.5 ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมทางบกที่มีความเสี่ยงต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยการสำรวจสภาพเส้นทางและปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อลดอุบัติเหตุระหว่างการเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการลดระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางและเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

2.6 สนับสนุนการออกเทศบัญญัติควบคุมการก่อสร้างเพื่อรักษาบุคลิกภาพของเมืองและเอกลักษณ์วัฒนธรรมดั้งเดิม

2.7 จัดระเบียบธุรกิจบริการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัย เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจที่พักและร้านอาหาร

2.8 ศึกษาความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.9 ส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การสร้างชุมชนวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ทราวดี การจัดกิจกรรมบอกกล่าวเล่าเรื่องราว ความเป็นมาของเมืองประวัติศาสตร์ การเป็นอาสาสมัครไกด์ท้องถิ่น การดำเนินธุรกิจแบบพำนักระยะยาว (Long stay) ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นต้น

ข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่าจะมีความเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่และสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างการท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

.....

.....

.....

.....

3) การรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

3.1 การเติมเต็ม (Refill) เป็นการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ประชาชนในพื้นที่ที่ยังขาดรายได้ไม่มีอาชีพ ประสบปัญหาทางสังคมหรือได้รับผลกระทบจากปัญหาสังคม รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน การจ้างงานและการสร้างเครือข่าย เช่น โครงการสนับสนุนการสร้างอาชีพ การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย เป็นต้น

3.2 การปฏิรูป (Reform) หมายถึง วิธีการหาและสร้างแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน

3.3 การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมก้าวสู่ประเทศพัฒนา หมายถึง การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้ดีขึ้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญคือ ช่วยให้หลุดพ้นจากความเหลื่อมล้ำและสร้างสรรค์สังคมที่มีความมั่นคงในทุกมิติ

3.4 การส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่ทำหน้าที่เปรียบเสมือนต้นไม้ใหญ่สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าเศรษฐกิจของประเทศต้นไม้ขนาดเล็กและขนาดย่อมต่างๆ มีส่วนสำคัญไม่แตกต่างกัน เพราะป่าไม้จะอุดมสมบูรณ์ต้องอาศัยระบบนิเวศที่พึ่งพาอาศัยกันทำหน้าที่ประสาน

สอดคล้องซึ่งความท้าทายคือ ทำอย่างไรที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการคิด มาสู่การสร้างมูลค่าและขับเคลื่อนนวัตกรรม

3.5 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในจังหวัดนครปฐม หมายถึง การกระจายการเติบโตในระดับจังหวัดเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างฐานของประเทศให้แข็งแกร่ง ขณะเดียวกัน ต้องมีกลไกและโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจร่วมกัน รัฐบาลต้อง ส่งเสริมการจ้างงาน การลงทุนในจังหวัดและการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม

ข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่และสมควรจะ แก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างการรับมือความเสี่ยงสถานการณ์เมืองอู่อารยธรรม แดน พระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

.....

.....

.....

.....

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ท่านมีความเห็นว่ามี ความสอดคล้องหรือยังมีประเด็นอื่น ที่สามารถสร้างรูปแบบเชิงนโยบายการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน พระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้วเบื้องต้นนั้น มี 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

1) การให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว

1.1 การบริหารจัดการทำแผนและนโยบายการท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศ ต้องคำนึงถึงด้าน เศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

1.2 การบริหารจัดการในการนำแผนไปปฏิบัติให้ได้ตามนโยบายในทุกภาคส่วน

1.3 การบริหารจัดการติดตามและวิเคราะห์การปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน

1.4 การบริหารจัดการควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนและนโยบาย

1.5 การบริหารจัดการเครือข่ายทั้งส่วนของภาครัฐและส่วนของภาคเอกชนให้ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ

1.6 แผนปฏิบัติการเพื่อเพิ่มศักยภาพธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต้องดำเนินการควบคู่กันไปทั้ง 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาคธุรกิจ เจ้าของ, ผู้บริหาร, พนักงาน ภาครัฐ นักการเมือง ข้าราชการ (ส่วนกลาง และ ท้องถิ่น) สถาบันการศึกษา นักวิชาการ สถานศึกษา

ข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่าจะมีความเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่และสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างการให้ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว

.....

.....

.....

2) การพัฒนากระบวนการจัดการ

2.1 ทาวิธีที่ดีที่สุด

2.2 จัดคนให้เหมาะกับงาน

2.3 งานเท่ากัน เงินเท่ากัน

2.4 เน้นความชำนาญ และการแบ่งงานกันทำ

ข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่าจะมีความเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่ และสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างการพัฒนากระบวนการจัดการ

.....

.....

.....

.....

3) หน้าที่ในการจัดการ

3.1 การวางแผน (Planning) คือ ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อ การดำเนินงานและกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

3.2 การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดให้มีโครงสร้างของสายงาน ตำแหน่งงาน และอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้ทรัพยากรทางการบริหารอยู่ในส่วนที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยงานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3.3 การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การดูแลสั่งการให้งานเป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย

3.4 การประสานงาน (Co-ordinating) คือ การดูแลความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถทำงานได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ เชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน

3.5 การควบคุม (Controlling) คือ ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้น สามารถเข้ากับแผนที่ได้วางไว้ให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้

ข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่าจะมีความเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่ และสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างหน้าที่ในการจัดการ

.....

.....

.....

.....

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ท่านมีความเห็นว่าจะมีความสอดคล้องหรือยังมีประเด็นอื่นที่สามารถสร้างรูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุทัยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม

.....

.....

.....

.....

ประเด็นที่ 3 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอุทัยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้วเบื้องต้น นั้น มี 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

- 1) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์
 - การสนับสนุนและได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารระดับสูงสุด
 - ความสำคัญของการพัฒนาการจัดการนี้ที่จะเป็นประโยชน์
 - สร้างความเชื่อและความตั้งใจที่จะได้มีโอกาสเติบโตจากแผนงาน

ข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่าจะมีความเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่ และสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างการให้ความสำคัญกับกิจกรรมงานสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

.....

.....

.....

.....

2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน

-แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาโดยเริ่มจากชุมชนต้นแบบ
นำร่อง

-กระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่พื้นที่เชื่อมโยง จังหวัดนครปฐม

-การสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดความหลากหลาย

ข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องหรือไม่ และสมควรจะ
แก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างการส่งเสริมการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน

.....

.....

.....

.....

3) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม

3.1 การปรับเปลี่ยนวิถีคิดในการวางรากฐานการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

3.2 การบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาคม นับเป็นสิ่งสำคัญที่จะ
ให้มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

3.3 ปรับเปลี่ยนแนวคิดการวัดความสำเร็จของการพัฒนา ซึ่งที่ผ่านมามีการพัฒนา
ท่องเที่ยวมุ่งเน้นผลสำเร็จในเชิงปริมาณ

3.4 การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจะต้องใช้ตลาดเป็นตัวนำหรือ Demand Drive
เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้ชัดเจน

3.5 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม จำเป็นต้องได้รับการ
สนับสนุนงบประมาณในระยะยาวทั้งงบประมาณจากส่วนกลาง งบประมาณกลุ่มจังหวัดงบประมาณ
ของจังหวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และงบประมาณที่สนับสนุนผ่านกองทุนเพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวไทย เพื่อให้หน่วยงานมีงบประมาณในการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ
ให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันข้อค้นพบดังกล่าวเบื้องต้น ท่านคิดว่ามีความ
เหมาะสม สอดคล้องหรือไม่ และสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นไหนบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อสร้างการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่
อารยธรรม

.....

.....

.....

.....

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ท่านมีความเห็นว่ามีข้อเสนอหรือยังมีประเด็นอื่น
ที่สามารถสร้างรูปแบบการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรม แดน
พระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. พระปลัดสมชาย ปโยโค, ผศ.ดร.
ตำแหน่งหน้าที่
อาจารย์ประจำ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบافیพุทธโฆส นครปฐม
2. รศ.ประจวบ ประเสริฐสังข์
ตำแหน่งหน้าที่
อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
3. รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ
ตำแหน่งหน้าที่
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ภาคผนวก ง

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

ที่ จว. ๓๓๗/๒๕๖๕

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาและการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม

TITLE : A DEVELOPING AND ADDING VALUE OF TOURISM PRODUCTS IN CRADLE CIVILIZATION CITY LAND OF BUDDHISM NAKHONPATHOM PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระครูธรรมศุค (สุทธิพงษ์ สักโส)

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ มติที่ ๒๒๔/๒๕๖๕ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๔ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ออกให้ ณ วันที่ ๒๔ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตฺตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	พระครูธรรมคุด (สุทธิพจน์ สัพโส) (หัวหน้าโครงการวิจัย)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการศึกษา	ปี 2557 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม) ปี 2555 ศาสตรบัณฑิต (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา)
ประวัติการทำงาน	ปี 2563 - ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปี 2554-2562 เจ้าหน้าที่สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง ปี 2559-ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะธรรมยุต ปี 2556-ปัจจุบัน ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ปี 2553-2557 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปี 2553-ปัจจุบัน กรรมการตรวจธรรมสนามหลวง ปี 2562-ปัจจุบัน ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดมกุฏกษัตริยาราม ปี 2564-ปัจจุบัน กรรมการประจำคณะสังคมศาสตร์ ปี 2563-ปัจจุบัน กรรมการสภาวิชาการ
ผลงานทางวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สังคมเมืองในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2. หน้าที่พลเมืองในศตวรรษที่ 21 (Human and Civics in the 21st Century) 3. การบริหารจัดการภาครัฐของไทยในสถานการณ์วิกฤติ : กรณีศึกษาวิกฤตการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 5. การดำรงชีวิตวิถีใหม่ตามแนวพระพุทธศาสนา 6. วิวัฒนาการและแนวโน้มการปกครองระบอบประชาธิปไตยในไทย 7. การปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในศตวรรษที่ 21 8. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในภาวะการณ์หมดไฟในการทำงาน 9. แนวคิดการพัฒนาาระบบราชการไทย 10. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการรับมือปัญหาการรังแกบนโลกไซเบอร์ในสังคมไทย

11. ชนบทไทยสมัยใหม่กับแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมที่ยั่งยืน
12. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
13. มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ (CSR) ในประเทศไทย

ผลงานวิจัย

1. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง Bowon Power: An Integrated of Community Development Mechanism in Nakhon Pathom Province
2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในการจัดการองค์การกับการเยียวยาสังคมในภาวะวิกฤตการระบาดของโรคโควิด-19
3. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธรศาสนา จังหวัดนครปฐม
4. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการดูแลสุขภาพในช่วงสถานการณ์การระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา Covid-19 ของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง
5. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง รูปแบบการให้คำปรึกษาด้วยการเสริมพลังอำนาจในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ	พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ (ณัฐพงศ์ คำมาก) (นักวิจัย)
ตำแหน่ง	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการศึกษา	ปี 2549 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ) ปี 2547 ศาสตรบัณฑิต (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) ปี 2544 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ปวค.)
ประวัติการทำงาน	รองอธิการบดี ด้านพัฒนานักศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัล อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หัวหน้าภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ กรรมการสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภาวิชาการ กรรมการประจำคณะสังคมศาสตร์ กรรมการบริหารงานบุคคล (กบม.)
ผลงานทางวิชาการ	1. พระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครองในสังคมไทย 2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
ผลงานวิจัย	1. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง พระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครองในสังคมไทย 2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง บทบาทมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 3. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การขยายตัวของรายจ่ายสาธารณะด้านสวัสดิการสังคมของประเทศไทย 4. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบป้องกันและแก้ปัญหาทุจริตการทุจริตโดยใช้กิจกรรมฝึกอบรมของนักเรียนมัธยมศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 5. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง พระสงฆ์ไทยกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม 6. ผู้ร่วมวิจัย เรื่อง การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเมืองอู่อารยธรรมแดนพระพุทธศาสนา จังหวัดนครปฐม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

